

voe să prind goange de astea, că vreau să le pun în colecțiunea de cărăbuși. Atunci nea Fănică răsă din toată inima și zise: Ei, de ce să nu-ți dau voe, ia câte poștești, avem berechet și din ce are omul cu prisosință dă bucuros și altora. Eu nu știam atunci că goangele acestea erau libărci și așa prinsei eu vr'o 10-12 și le pusei iarăși într'un cornet de hârtie.

Când ne-am înapoiat la unchiu însărase bine. Eu mai aveam cei drept dureri de cap, mă furnica rău prin stomac și eram foarte obosit, dar mă bucuram că o să plecăm curând acasă. Cornetul cu cărăbuși îl vărâi într'un buzunar al pardesiului. De șarpe și de broască uitasem, din pricină că-mi fusese rău. Ajuns la unchiu acasă mă mirai când auzii că și unchiul și mătușa și vărul Codin merg cu noi la oraș, firește cu trăsura D-lor și că are să fie veselie mare la noi acasă. Dar mie, persoana principală a sărbătorii de azi, nu-mi convenea de loc să se mai lungească dandanaua asta, că-mi era încă tot rău. Verișoru Iliuță pentru că e încă mic, trebui să rămână acasă să se culce, lucru care îl făcu să plângă amar. Eu mă suii iarăși pe capră lângă nea Mialache, iar în trăsura noastră să sui și d-l Busuioc. Tușa Frosa trecu în trăsura unchiului. Ajunși acasă am auzit că toată gălăgia asta nu era de loc în onoarea mea, ci că avea să se facă logodna d-lui Busuioc cu sora mea, lucru care făcu să se clatine iarăși în sufletul meu bunele gânduri ce mi le propusesem, că adică mă voi îndrepta la purtare și învățătură.

Imi pare foarte rău de d-l Busuioc, căci are să-i meargă și lui tot așa de rău ca și mie din pricina soru-mea și apoi n'o să-mi mai dea franci ca în trecut. Am plecat deci în sufragerie unde era Smărăndița, fata din casă, pe care o rugai să-mi dea un pahar cu apă gazoasă, căci tot nu mă simțeam bine, apoi îmi scosei mantaua.

În vremea cinei cu părere de rău trebuie să mărturisesc, că n'am putut mânca nimic, lucru de care tata și mama

s'au minunat foarte mult. De obicei seara trebuie să mă culc la orele nouă, lucru ce aș fi dorit foarte mult să fac și înastă seară, dar fiind-că era ziua mea nu voiam să mă dau de gol. După ce isprăvisem cu masa, la care toți, afară de mine, fuseseră foarte veseli și răsăra mult, unchiul se sculă și vorbi foarte frumos de logodna d-lui Busuioc cu sora-mea și că de acum teapante D-sa are să facă parte din familia noastră și sfârșind ridicară cu toții paharele și ciocniră în sănătatea și fericirea mirilor. Pe mine însă nimeni nu mă mai bagă în seamă. După cină trecură în salon unde cu toții ziseră sorumi să cânte ceva. Singurul dar pe care îl are sorumea este că dânsa cântă foarte frumos. D-l Busuioc, adică acumă cumnatul meu, avea să o acompanieze la pian, iar vărul Codin să cânte cu vioara. Când auzii eu de vioară, un cuțit îmi trecu prin inimă de spaimă, căci îmi adusesem aminte de șarpele și broștele din cutia vărui-mio. Acuma era vai de capul meu. Era însă târziu să scot pe nevăzute amfibiile din cutie, căci toți se așezară în jurul pianului, afară de tata și unchiu, cari rămăseseră încă în odaia de alături. Vărui-meu Codin deschide iute cutia și cum rădică capacul dete peste hârtia din care făcusem cornetul, o ia în mână și o aruncă pe fereastră. Dar când să scotă vioara, vai ce groază, șarpele s'a ridicat repede în coadă și s'a incolăcit pe lângă mâna lui și huști sare pe covor la picioarele

Fig. 6.

soru-mea, iar cele trei broaște, cari săriseră și ele jos din cutie încep să joace sârba pe covor. Toți tipau de se auzea în a treia casă. Mama și amândouă tușele se urcară dintr'o dată pe scaune, mai cu seamă tușa Frosa, care este foarte corpolentă, făcea niște sărituri foarte comice. Văru-mio Codin să speria rău de tot și îngălbînise ca turta de ceară, iar sorumea leșină. Tata și unchiul speriați săriră din odaia de alături, căci nu știau ce se întâmplase. Toți se supărară rău de tot pe văru-meu Codin, crezând că a voit să le facă o surpriză, dar când Codin le spuse pe cuvântul lui că habar n'are de drăcia asta, cu toții își îndreptară privirile spre mine. Toată oboseala mea perise într'o clipă și numai de cât mă plecaî jos să prind reptilele mele. Tușa Frosa spunea mereu că văzuse cel puțin 12 șerpi și broaște. Eu însă zisei: «Tușă dragă, asta nu-i adevărat, au fost numai 3 broaște și un șarpe în cornetul de hârtie». Ast-fel fără voe m'am trădat, iar tata după ce mă scutură sdravăn de p'r zise:

Fig. 7.

»Afurisitul, mâne dimineață vorbim noi mai deslușit, sara asta n'o să stricăm veselia din pricina ta». Trebui să închid numai de cât reptilele într'o ladă cu găuri, ca a doua zi să le arunc departe de casa noastră. Abia le închisei când iacă au-

putui—«Smărăndiță de ce le-ai dat drumul?» N'am putut să mai prind nici unul, căci fie-care își căuta loc de scăpare prin crepăturile podelelor și al zidurilor. Mama deveni furioasă peste măsură, că i-am spurcat—după cum zicea D-sa—bucătăria cu ast-fel de «dighioane» și în schimb primii două palme, una la dreapta și alta la stânga, lucru neobiceinuit de loc din partea mămii și mai ales de ziua mea, ast-fel că m'am speriat foarte tare de acest cadou neașteptat. Și adică la urmă pentru ce? pentru căți-va nevinovați de cărăbuși?! Asta în adevăr prea era de tot. În urmă a trebuit să plec să mă culc punând capăt într'un mod așa de urât zilei mele începute așa de frumos.

Și acuma vă întreb, iubite D-le Director și prietenul nostru al copiilor, dacă mai este dreptate în lumea asta? Când eu cu bunătatea mea am voit să feresc pe verișorul meu, ca să nu-și strice stomacul și să mă ocup cu știința adunând insecte și reptile pentru muzeul nostru de naturale și pentru această bine-facere și râvnă pentru știință, să fiu așa de rău recompensat—bătut?—De acuma înainte imi este tot una dacă alți copii s'or bolnăvi mâncând prune sau dacă întreaga colecție de naturale a școlii se va strica, căci eu nu mă mai sinchiesc de nimic.

Și în sfârșit cu inima întristată vă fac cunoscut că tătița—după cum imi făgăduise—mi-a tras și o bătaie sdravănă a doua zi.

De altă dată vă voi scrie mai mult.

Al D-voastră supus și cu dragoste
Octavian Țițescu.

P.S. Vă trimit și aceste deseme făcute de mine însumi și să bine-voiți a-mi ilustra istorisirea mea.

O CĂLĂTORIE ÎN LUNĂ

(Poveste științifică)

O mulțime imensă se adunase în ziua de 1 Septembrie anul 5500 pe vasta câmpie a Hipodromului de la capul șoselei Carol cel Mare din București. Insuși împăratul Românilor, unul din cei mai iluștri moștenitori ai dinastiei regelui Carol cel Mare, venise cu întreaga sa suită, să asiste la plecarea unei expedițiuni aeronautice cu misiunea grea de a străbate dincolo de înălțimele atmosferice.

Cu două-șeci și cinci ani înainte de ziua

pomenită, Marele Institut de știință, focarul civilizației din Orientul bătrânei Europa, fixase un premiu de un milion lei, celui care va putea străbate până la lună. Cârma balonului era descoperită de două mii ani și acum se cerceta mijlocele prin care, servindu-se de această cârma a balonului, să se poată face călătorii prin corpurile ceresci vecine cu pământul.

Una din greutățile mari ce se întâmpina era în primul rând lipsa unei cantități de atmosferă, suficientă vieții, când se atingeau înălțimi mai mari de 7000 metri. De doi ani însă, se cunoscău lucrările marelui savant *Homesianu*, care în colaborare cu ilustrul inventator *Augustin*, se ocupa cu deslegarea acestei probleme. Cercetările lor au fost espuse într-o ședință plenară a Marelui Institut și însuși împăratul, care presida, a cerut ca toate cheltuielile atât de costisitoare ale unei asemenea expediții, să fie acoperite din caseta sa particulară.

Realizarea încercării celor doi oameni de știință urma să fie considerată ca cea mai mare descoperire a secolului 56^{-a} Mii de oameni de prin celelalte țări sosise în București. Savanți, diariști și diferite delegațiuni ale celebrelor institute din Europa, Asia și America au ținut să fie față așa ca mai se putea dice, că nici o națiune civilizată n'a lipsit, să fie reprezentată.

Vasta câmpie a Hipodromului gema de lume. În mijlocul câmpiei, era un loc rezervat, împrejmuit și păzit de jandarmi. În acest loc se aședase balonul *Homes* de formă ovoidă și cu volumul de 15000 metrii cubi. Nacela acestui balon, o adevărată casă construită în aluminiu, era învelită cu plăci de metalul cel mai resistant și mai ușor. Între cei doi pereți ai nacelii era o substanță textilă rea conducătoare de căldură. Cinci spre zece oameni intrară în această casă. O salvă de tunuri anunța mulțimei pornirea expediției. Balonul *Homes* cu o iuteală extra-ordinară pieri din ochii lumii în mai puțin de cinci minute.

Mulțimea de pe câmpia Hipodromului începu a se depărta în linisce. Discuțiunile totuși nu se curmău. Erau mulți, mai ales din cei cari cunoscău serioșitatea lucrărilor celor doi savanți și cei cari asigurau reușita expediției. Cea mai mare parte însă a mulțimei considera pe aeronauți ca noui victime

ale oceanului atmosferic. Viitorul urma să dovedească cine avea dreptate.

* * *

Prima stațiune în spațiile ceresci era *Luna* și cătră dînsa țintea aeronauții noștri.

Distanța era destul de mare, 400 mii kilometrii adică de 80 ori distanța între Lisabona și capul Nord. După calculele făcute avându-se în vedere iuteala balonului *Homes*, aeronauții nu puteau ajunge de cât cel puțin în 30 zile. Două obstacole mari aveau de învins, eșirea din sfera de acțiune a gravității pământului și străbaterea în aceea a lunii. Grație însă aparatelor minunate cu care erau provăduți aeronauții, ei trecură cu ușurință prin aceste greutăți, iar rezervoriul cu aer le asigura încă existență pentru 5 luni de zile.

Când intrară în sfera de acțiune a lunii, o căldură nesuferită se încinse în nacela balonului. Imediat se stinse focarele sistematice, grație cărora numai au putut rezista frigului din spațiul parcurs. Pământul lunii se desemna din ce în ce mai bine și în 7 zile balonul străbătu cu mare ușurință atmosfera acestui satelit.

Întâmplarea făcu ca aeronauții să debarce, după 29 de zile de călătorie, în orașul *Selenitum* capitala celui mai mare imperiu, *Serenitatea*, din Lună. O mulțime imensă de *Seleniți*, locuitori ai lunii, se strînsă în jurul balonului *Homes*. De statură pe jumătate ca a noastră erau disproporționați în conformația corpului. Peptul lor, îndoit de mare ca al nostru se sprijinea pe niște picioare grose terminate printr'un singur deget lat și turtit. Ei scoteau niște sunete monosilabice, ascuțite și fără nici o asemănare cu glasul omului. Numărul seleniților se mărea din ce în ce și pe când aeronauții se îngrijeau ca să strîngă balonul, de odată se pomeniră cu aceea, imensă mulțime de seleniți, că sar asupra lor să-i decime. O luptă în regulă se încinse între dînsii, care ar fi putut avea un desnodământ fatal, dacă savantul *Homesianu* n'ar fi avut prevederea să le facă cunoscut tovarășilor sei, că în această luptă nu va fi nevoie nici să întrebuinteze armele cu foc. În adevăr aeronauții ajunși pe lună se simțeau foarte ușurei, cel care avea 70—80 chilograme, abia cântărea 10—15 chilograme și acesta din cauză

că acțiunea gravitației în lună este de 6 ori mai mică ca pe pământ. În schimb forța pământenilor noștri devenise de 6 ori mai mare. Când seleniții vădura că un aeronaut cu o singură palmă culca la pământ un selenit, o frică imensă intra într'înșii și se retraseră la distanță de mai bine de două sute de metrii scoțând nisce chiote de spaimă. Un tinăr profesor de botanică din București trase apoi un foc de revolver în sus; gróza înlocui de asta dată frica, Seleniții o luară la picior. În schimb și aeronauții noștri aveau să întâmpine greutatea cu noua viață în care se aventaseră. Atmosfera lunii era prea rară, ei respirau cu multă greutate, negăsind aer suficient. Căldura apoi era tropicală și părea că nu se mai sfârșește. În adevăr se știe că suprafața lumii este luminată de sóre 15 zile continuu; atât de lungă este ziua în lună. În acest timp, căldura este foarte mare, o vară ultra-tropicală. Sfârșindu-se această zi lungă urmează o noapte ultra-siberiană de alte 15 zile. Aeronauții cădura în lună tocmai la începutul unei veri și imediat chimistul lor Brăileanu aranjă frigoriferul sistematic construit anume pentru această expedițiune. Bulele de sticlă pline cu aer comprimat le fură distribuite și li se dădura în grijă a-l consuma cu îngrijire. Unul dintre dinșii, începu a-și face vânt cu mâinile, cu speranța sa se mai răcorască, dar care nu-i fu surpriza vedând că începe a sbura. Era deja la o înălțime de 3 metrii și înspăimântat își opri mâinile din mișcarea lor, cădând aproape în nesimțire pe pământul lunii.

Cu multă greutate medicul expedițiunii Voicilă l' aduse la viață. Faptul acesta umplu de bucurie pe expediționarii din lună și sborul lor deveni o predilecțiune. Bieții seleniți vedând acești giganti fălăind pe deasupra capetelor lor, se trântiră cu fața la pământ, crezând póte că s'a sfârșit viața lor. Savantul Homesianu orîndui apoi ca cinci barbați, din cei mai puternici și bine înarmați să stea la paza balonului, iar dînsul cu cei-lalți nouă o luară în sbor, pe deasupra edificiilor capitalei Serenității. Ceea ce în primul rând le atrase curiozitatea era mărimea considerabilă a acestor clădiri. Ele erau construite dintr'o piatră vinătă-alburie și înalte de la 15 metrii.

Homesian le esplică că fiind gravitatea pe

lună de 6 ori mai mică toate obiectele vor avea o greutate de 6 ori mai ușoră și că deci la cel mai mic cutremur, obiectele cad ușor la pământ. Pentru ca să se ferescă de aceste desastruri, seleniții sunt nevoiți să-și facă clădirile foarte înalte și solide, cu base masive, care să le asigure soliditatea și durată.

De sigur că sborul acestor ómeni era faptul cel mai sensationál și desigur că dacă el s'ar putea realiza cu atâta ușurință pe pământ, cum e și în lună, o revoluție întreaga s'ar face în modul nostru de viață.

Ce teoric ar fi să stai jos și să vezi pe cutare prieten fălăind pe sus și dându-ți *Buna dimineața*. Cursul de gimnastică s'ar face de sigur cu mișcările prin aer, excursiunile științifice s'ar face cu multă înlesnire și ar fi plăcut lucru să vezi pe sus o clasă întreagă de elevi buni, sburând în linisce și îndreptându-se spre cutare regiune a imperiului spre a-i determina flora sa.

Trenuri, tramvaie, automobile n'ar mai avea prețul lor de ați și nici mintea omenescă nu s'ar mai fi trudit sute de ani ca să le descopere.

Șederea aeronauților în lună dură 17 zile, de ore-ce după primele 15 zile dinșii nu mai putură sta din cauza imensului întunec, care nu le provoca nici un interes științific. În cele 15 zile, savantul Homesian, chimistul Brăileanu precum și botanistul și medicul expedițiunii luară note de tot ce-i putea interesa hotărînd ca pentru o altă dată să se facă o nouă expedițiune în condițiuni și mai bune, spre a se vedea dacă nu se póte trage din această cucerire a lunii și alte folóse afară de cât cele științifice.

În ziua de 27 Octombrie, balonul Homesianu își luă drumul înapoi spre pământ și peste o lună de zile, o bombă oarbă aruncată din înălțimele Bucureștilor anunța Românii întórcerea expedițiunii din lună.

Împăratul veni în grabă la Hipodrom și fu de față la debarcarea aeronauților. De și nu se știe încă nimic asupra rezultatului acestei expedițiuni, o salvă de aplause numeroase ale mulțimei fără număr, fu prima cunună ee poporul român oferí acestor eroi ai științei.

Imediat muzicele întonară un imn și apoi

făcându-se o tăcere mormentală, un om al palatului anunță cu voce tare:

Trei conferințe publice vor fi ținute de Savantul Homesian în marea sală a Palatului Național.

Lumea începu a se retrage în liniște fiind însă nerăbdătoare a cunoșce și dilele în care se vor face aceste conferințe.

Uitasem să vă spun că *Palatul Național* era un edificiu mareț cu numeroase săli și cu un amfiteatru vast în care încăpea 1500 oameni. El era construit pe derămăturile Ate-neului român acum 3500 ani.

La timp vom da și un resumat al acestor conferințe de cea mai mare însemnătate științifică pentru cei ce vor să știe cu deamănuntul ce este în lună. Alandron.

Barza sau Cocosîrcul

Care pasere din cele nedomesticite este mai cunoscută și mai iubită la noi de cât barza? Nu este sat la noi unde acest oaspe care vestește sosirea primăverii, să nu fie cunoscut. Mai ales la șesuri, pe câmpiile întinse și mlăștinoase, fără arbori și fără tufișe, unde paserile nu pot avea vr'o scuteală, singură barza este care sosește mai întâi primăvara. În adevăr un simțământ deosebit pătrunde pe ori-ce călător, când să găsește pe câmpiile plane și întinse acoperite cu vegetațiune bogată, însă în care domnește o tăcere tainică, întreruptă numai de sunetul pricinuit de lovirea ciocului berzei, care se plimbă în coace și în colo, cu umbletul ei mareț.

La noi trăesc două specii mai însemnate: una albă (*Ciconia alba*) și alta neagră (*Ciconia nigra*). Amândouă fac parte din familia ciconiidelor.

Cea albă are pene albe afară de aripi cari sunt negre, ochii brun, ciocul și picioarele roșii, în jurul ochilor cenușiu-negrii. Lungimea ei este de 110 cm., aripile de 68 cm., coada de 26 cm.

Femeiușă este mai mică ca bărbătușul. Trăiește în toată Europa afară de țările cele mai nordice, în Asia și Africa, dar nu în toate scoate pu. În Anglittera se găsește foarte rar, asemenea și în Grecia, de oare-ce locuitorii din Morea au alungat-o de tot. Unde este stăpânire turcească s'a păstrat, unde au fost revoluțiuni grecești a părăsit

acele locuri. În Spania încă este o raritate. Se găsește în număr mare în România, Rusia sudică în jurul mării negre și a lacului Caspic.

În călătoriile sale de iarnă vizitează întreagă Africa și India. La noi sosește prin Martie. În Africa centrală ajunge în câteva zile dupe plecarea ei din Europa. S'a observat pe la 1 Septembrie în Nubia sudică, iar la 30 Martie la Chartum. Nu pleacă toate deodată ci în răstimpuri. Trăește în apropiere de om făcându-și cuibul pe acoperișele caselor. Unele își fac cuibul și în locuri depărtate de oameni, prin păduri, pe vârfurile arborilor mari.

În fie-care an părechia de berze vine la cuibul din trecut și din întâiul moment al sosirii se poartă ca și când n'ar fi fost plecată de loc. Când sosește vine foarte pe sus și din înălțime se lasă de odată în linie spirală pe acoperișul casei unde îi este cuibul. Ajunsă aici stă puțin, apoi sboară pe câmpii, baltoace, smârcuri și mocirle, după hrană, se întoarce la amiază la odihnă, după amiază pleacă din nou înapoiindu-se înainte de apusul soarelui, mai tocănește cu ciocul apoi se culcă. Ast-fel se îndeletnicește până în timpul reproducțiunei, când grija de ouă și de pu îi schimbă întru cât-va acest fel de trai.

Are înfățișare demnă. Mersul îi este încet și măsurat, ținuta dreaptă, sborul însoțit la început de câte-va sărituri, este încet, dar ușor și frumos, mai ales că face spirale admirabile. Rare ori fuge, par'că fuga ar obose-o, pe când în mersul ei obicinuit și liniștit poate face ore întregi. Sborul nu o obosește. Aripile și le mișcă din când în când. Se știe folosi foarte bine de vânt suindu-se și coborându-se dupe voe și cârmuindu-se ast-fel că poate executa ori-ce fel de mișcări. Este o pasare foarte deșteaptă. Se potrivește timpului și oamenilor cu care trăește și în această privință întrece pe ori-ce pasare, știind dacă este plăcută sau urgisită de oamenii din ținutul în care locuește. Dacă găsește pe vr'o casă vr'o roată de car, pe care și poate face cuibul său, se așază numai de cât. În câteva zile nu mai are frică de oamenii pe care îi vede zilnic, înconjoară însă pe cei ce nu-i cunoaște. În Africa se păzește mai tare de Europeni decât de lo-

cuitorii indigeni. Ele cunoaște țărani, ciobanii și copii că îi sunt neprimejdioși, totuși îi ocolește și nu lasă pe vânat să se apropie prea tare de dânsa.

Oamenii țin cocostărcul de o pasăre pacinică și blajină, cu toate că nu e tocmai așa. Felul lui de a se hrăni îl face să omoare nu numai broaștele și șerpi, ci uneori chiar și pe semenii săi. S'a observat că uneori năvăleau berze streine în cuiburile altor berze din sat și omorau puii din cuiburi. Barza domesticită însă întărită atacă uneori pe protivnicul său. Barza rănită să apară cu îndărătnicie, dă cu ciocul până cade în agonie și fiind că lovește în spre ochi poate fi periculoasă omului și cânilor de vânătoare. Berzele trăesc câte odată în prietinie, de alte ori însă nu să pot suferi. Numai în călătorii se unesc cu ușurință, având în vedere scopul și mijlocele de a se ajuta și frica de pericolele ce le pot întâmpina. Nicăi odată nu se însoțește cu alte paseri, nicăi chiar cu cele mai înrudite. Când e gelosă se luptă pe viață-pe moarte și pentru paseri mici este întotdeauna periculoasă. Vocea ei este un fel de sîsăială. Simțimentele sale le exprimă prin tocăneala ciocului, când mai iute, când mai încet, mai scurt sau mai îndelungat, mai tare sau mai slab, tocănește de bucurie sau de tristețe, când e flămândă sau satulă, sau când își desmerda puii. Și puii își exprimă tot ast-fel sentimentele lor. Hrana berzei constă din deosebite animale, este însă o pasere răpitoare în adevăratul înțeles al cuvântului. Ast-fel mănâncă pesci, brósce, sălămăndre, șopârle, rîme, melci, șoreci, șerpi, chiar și de cei otrăvitori. Pe aceștia i omoră mai întâi cu ciocul și apoi îi înghite cum îi apucă, fie de cap, fie de coda. Uneori înghite șerpi chiar și dacă n'au murit de tot. Acestia în durerile lor să incolăcesc în jurul ciocului; barza însă îi sgărie cu laba, îi dă jos și iară îi înghite. Șerpii mici îi înghite deodată fără a-i fi omorît mai întâi. Acestia ajung în gât se svêrcolesc, reușesc a eși uneori afară și cad iarăși jos. Chiar și viperele veninoase îi sunt mîncare favorită, dar omorîndule mai întâi. Se întîmplă însă ca în lupta cu viperele, aceste îl mușcă, atunci în adevăr se bolnăvește, dar după câte-va zile iarăși se

însănătoșeză. Scóte oule paserilor de balta de prin cuiburi; puii de paseri, paturnichiele și alte paseri mici le omoră fără milă și le duce în cuibul său.

Pândește șorecii pe câmp stînd la gaura locuinței lor, asemenea și cărțițele și duce cu sine chiar puii de iepure. Pe insecte le prinde chiar din sbor. Bróscele rîiose le omoră dar nu le mănâncă.

Deși mănâncă unele din animalele folosite omului, nu putem socoti barza ca un animal stricacios, mai ales că numărul animalelor folosite ce le nimicește este mic în comparație cu a celor în adevăr stricacioase. S'a observat că în anii când sunt rari berzele se înmulțesc șorecii de câmp precum și insectele, viperele, ș. a.

De acea pentru agricultură barza e de mare folos, mai ales în localitățile unde celelalte paseri sunt prinse cu miile și vîndute pentru speculă.

Dacă și-a făcut cuibul pe vr'o casă, părechia vine în fie-care an iarăși. S'a dovedit că pe o casă a venit în decurs de 100 ani în fie care an berzele. Câți ani însă a venit aceeași părechie, nu s'a putut constata, dar să presupune că berzele trăiesc foarte mulți ani și rar își schimbă cuibul. De obicei bărbatușul vine cu câteva zile mai nainte de cât femeiușă. Își sunt foarte credincioși. Dovada este următoarea istorioră adevărată. O barzică remase 3 ani în același loc, fără să plece ierna în țeri mai calde, căutându-și hrana pe lângă isvóre și păriuri sau în timpul friguros scutindu-se de ger pe sub șoprone și pe sub acoperișele caselor. Bărbatușul venea în fie-care primăvară și clocea împreună.

După al treilea an barzica nu mai plecă ast-fel că din tîmna anului al patrulea rămase amîndoi împreună timp de trei ani, vara și ierna. Amîndoi însă au fost omorîți de ómeni rei și esaminîndu-se mai deaprobe corpurile lor s'a aflat că barzica avea o rană, care i făcea imposibilă căletoria.

Un asemenea cas a observat naturalistul Brehm în Africa. Aici—dice el—am vădut două berze, cari remaseră peste iernă împreună, le-am împușcat și am aflat aceeași cauză.

O altă istorioră în adevăr mișcătoare este următoarea: o părechie de berzi locuia pe o casă. Bărbatușul fu împușcat de cineva. În

primăvara următoare femeiuşa se întorse iarăşi la cuibul ei singură, alungând pe oricare altă barză, care voia să stea cu dînsa în cuib şi-şi îngrija cuibul ei. În toamnă plăcă cu celelalte şi în primăvara următoare éráşi se întorce la cuib. Acelaşi lucru să repetézá timp de unspredece ani. În al 12-lea an însă o altă păreche îi iea cuibul şi dînsa nu se mai vede. Indată însă ce plecă părechia, barză noastră vine la cuib, stă câteva zile în el şi apoi plăcă şi dînsa. În adevăr barza petrecea singuratică la o distanţă de vr'o 15 km. de vechiul ei cuib, venia din când în când să şi-l vadă şi să-şi amintéscă de frumosul timp petrecut dimpreună cu bărbatul ei. Dînsa era cunoscută în tot ţinutul şi ómenii o numiau „pustnicul“.

Dacă barza are linişte de ómeni, îndată ce a sosit îşi reparézá cuibul, mai aducând crăci, bucăţi de pămînt, trestii, frunze, paie, sdrenţe, fâşii de hârtie şi pene, punându-le unele peste altele. De acea greutatea şi înălţimea cuibului creşte pe fie-care an. Bărbătuşul şi femeiuşa aduc tot ce trebuie la cuib cu ciocul, femeiuşa însă este arhitectul cuibului, care în 8 zile e gata. Pe la mijlocul sau sfârşitul lui Aprilie barzóica depune 4—5 ouă de colóre albă sau verdie sau gălbînii. Clocirea durézá 28-31 zile. Clocesc améndoii pe rînd. Indată ce puii au éşit din ou, grija părinţilor e fórté mare; când unul plăcă după hrană, celalalt păzeşte puii. La început îi hrănesc cu rîme, lipitori, larve, cărăbuşi, lăcuste, mai târziu le aduc şi alte animale. Le aduc şi apă în guşă. Puii prind hrana cu ciocul, părinţii nu le mestecă hrana înainte de a le o da cum fac alte animale.

Indată ce's mai mărişorii îşi caută singuri hrana. De arşita sórelui îi feresc făcendu-le umbră cu corpul lor; când e frig sau plóia îi acoper asemenea cu corpul. Vederea puiilor este fórté ageră din primele zile ale vieţii. Ei vîd din depărtare pe părinţii lor, îi ascéptă cu nerăbdare să soséscă făcînd sgomot cu ciocul. De multe ori le scapă din cioc câte un şerpe adus de părinţi pentru hrană, care apoi să rostogolesce pe acoperiş la vale şi cade în curtea casei producînd grózá în cei de acolo.

Creşterea lor durézá două luni, după care se încercă a sbura, însoţiţi de părinţii lor, însă mai aprópe şi înapoindu-se séra la cuib.

A observa şi a-şi da bine seama de vieţa şi obiceiurile animalelor este un lucru fórté greú şi trebuie multă experienţă, de acea nici nu trebuie să credem oricare poveşti de multe ori fantastice ale povestitorilor. Sunt în adevăr interesante multe credinţe ale poporului nostru românesc despre berze din care unele voesc să le amintesc aici.

Ast-fel să crede că dacă cineva îi strică cuibul, sau îi iea ouşele sau puii, ea aduce foc şi-î aprinde casă. Când plăcă toamnă, se crede că îşi omórá un pui pe care 'l lasă în cuib, drept recunoştinţă. Unii cred că ómorînd o barză va muri cineva din casă sau din familie.

Se crede că berzele duc pe tóte celelalte paseri mai mici, când trec mările, în ţerile căldurose. Asemenea se crede că ele aduc cu dînsele primăvara şi duc înapoi toamnă.

Înainte de a pleca se adună tóte berzele dintr'un ţinut pe anumite locuri, mai ales pe câmpiile băltoşe. Di cu di numărul lor creşte şi pe la începutul lui August plăcă, după ce mai întăi se ridică în aer, făcînd mişcări circulare în înălţime un timp órecare spre a-şi mai vedea odată iubita lor patrie şi aşi lua rămas bun dela dînsa şi apoi o apucă spre sud-vest mărinduşi în mersul lor cetele cu altele ce întălnesc. Un naturalist a observat câte 2000—5000 de berze în ast-fel de călătorii, lucru observat şi de mulţi alţi.

Barza să obicinuéşte cu uşurinţă, dacă e prinsă din cuib de pui, cu captivitatea şi cu îngrijitorul ei, devine aşa de blăndă, că să póte lăsa se sbóre unde vrea şi éráşi se înapoiézá, salută pe cunoscuţi tocănînd din cioc şi întindénduşi aripile, primeşte cu recunoscîntă binefacerile ce i le faci, se împrietineşte cu celelalte animale din curte, dar dacă o superi póte deveni periculósă, mai ales copiilor. În captivitate puiézá, dacă plăcă peste iérnă să întórcé éráşi în primăvară şi este tot aşa de blăndă cum fusese înainte. Dihorul de casă îi este duşman, asemenea deosebite feliuri de pisici mai mari şi crocodili, în ţerile tropice. Berzele nu se înmulţesc prea tare, cu tóte că nu sunt persecutate de ómeni, semn că multe pier înainte de a creşte mari.

După Brehm.

I. M.

LUNA APRILIE (Prier)

Aprilis (lat.), Avril (franț.) April (germ.), Munichion (grecesce).

Țile vrednice de însemnat în această lună.

5/17 1790 † Benjamin Franklin în Filadelfia.
8/20 1866 Alegerea M. S. Carol I de Domn al României.
10/22 1821 Tudor Vladimirescu refuză a se uni cu Ipsilante.
11/23 1877 Rușii trec Prutul în România.
13/25 1457 Stefan cel mare urcă tronul Moldovei.

14/26 1521 † Navigatorul Magelhaens.
15/27 469 a. Ch. * Socrate.
23/5 Maiu 1821 † Napoleon I pe insula St. Elena.
25/7 Maiu 1775 Austria încorporează Bucovina.
27/9 Maiu 1850 † Gay-Lussac; mare fizician * 1778.

* Însemnează nașcut. — † Însemnează mort.

Poșta „Amicului Tinerimei” — Tuturor căroră ne au trimis abonamentul mulțămiri călduroase. *Nic. Efrimescu* și *Victor Petrișor-București*. Mai trimiteți. *Vas. Mandicescu* Brăila. Puteți face întrebări camaradilor, cari citesc *Am. tin.* în rubrica „Întrebări și răspunsuri”. — D-lui Dr. *Vas. Todor-Abrud*. Primit abon. Mulțumiri. V'am trimis toate numerile. — D-lui G. M. *Tabacu*, R-Sărat. Dorința Dv s'a îndeplinit. — D-lui *M. I. Manafu* cl. V, Craiova. V'am expediat numerile. Țineți-vă promisiunea. — D-lui *Gh. Scripcă-Pomârila*. La 10 elevi abonați facem reducere. — D-lui *N. Mateescu*, învățător, Cărligi. Când ne trimiteți abon. trimiteți și o poveste. *Petrescu N. Const.* cl. V seminar central-București. Veți mai sus. — *Mircea Radu*. Să-și arate exact adresa. — D-l *I. Stăia*. Problema a doua se va publica în No. viitor. Vă recomandăm probleme de fizică și chimie de Fays. — *Lui Bebe*. Isprăvile tale sunt nostime. I-ți împlinim dorința. De mai pătești ceva scriere. — *Burtoni Iosif* Belluno-Italia. Am. tin. îți mulțumește pentru frumoșele cărți poștale și fotografii din romantica D-tale patrie. — D-l prof. *I. C. Panțu-Brașov*. În numărul viitor. — *Vasile Hortopan-București*. În curând. — *Corneliu Petrovici-Glmn*. Cluj. Serisorea D-tale ne-a făcut bucurie. Note se pot procura de la librăria Ciurcu-Brașov sau Ghebaner București Str. Victoriei. Ne trimiteți soluțiunile? — *Papia I. T. Severin*. Se vor trimite la adresa dată. — D-lui *P. Svințu-Târgoviște*. Mulțumiri. Apatia n'ar trebui să fie calitate românească.

JOCUL SAHULUI

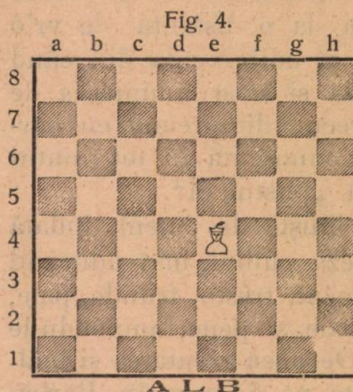
(Urmare)

Dacă însă în drumul lui stă un soldat alb s. es pe patratul e 2, atunci acesta este o pedică, căci îi închide drumul spre a se putea mișca / și nu se poate decî lua, căci este din armata sa, pe care nu trebuie să o slăbim /. Turnul nu e permis decî a-l pune pe e 2, unde stă soldatul, nici a trece peste el; prin urmare poate să se misce în jos numai până pe e 3. Dacă însă pe e 2, să află un soldat negru, protivnic atunci are dreptul a-l lua. În ambele aceste două cazuri el nu se poate așeza pe e 1.

Căpitanul predomină direcțiunile înclinate și rămâne în totdeauna pe colorea pătratului primitiv. Fie-care armată are doi căpitani, unul care se mișcă pe câmpuri albe, altul pe câmpuri negre. (Fig. 4).

Așa s. es. căpitanul de pe e 4, se poate mișca pe pătrații albi: f 5, g 6, h 7 sau d 3, c 2, b 1 sau d 5, c 6, b 7, a 8 sau în fine pe f 3, g 2, h 1.

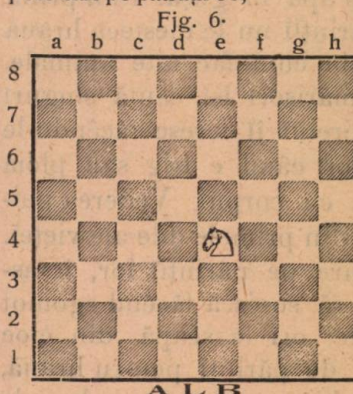
Dacă unul din acești pătrați s. es g 6, este ocupat de o figură albă, atunci căpitanul se poate mișca în direcțiunea de sus spre dreapta numai până la f 5 Stă

Ast-fel din e 4, el predomină toți pătrații următori: d 4, c 4, b 4, a 4; f 4, g 4, h 4; e 5, e 6, e 7, e 8; e 3, e 2, e 1; apoi d 5, c 6, b 7, a 8; f 5, g 6, h 7; d 3, c 2, b 1 și f 3, g 2, h 1.

Mersul călărețului este o săritură care se poate descrie ast-fel: el sare peste cei doi pătrați de lângă dînsul în linie dreaptă, așezându-l apoi pe al treilea spre dreapta sau stînga.

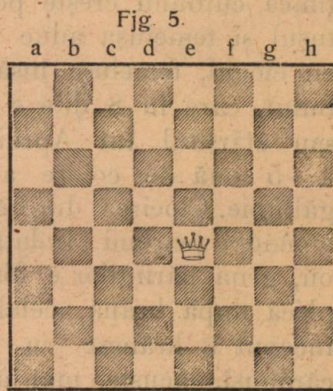
Ast-fel călărețul alb, poate sări pe pătrații c 3,

la a o lua. Vezi (Fig. 6).

pe g 6 însă o figură neagră, atunci pe această are dreptul de a o lua. În amândouă aceste cazuri el nu se poate pune pe h 7.

Aghiotantul (sau reșina) poate face mișcările turnului și a căpitanului, adică se poate mișca ori de unde s'ar afla el în direcțiunea dreaptă, ca turnul, sau înclinați, cum se mișcă căpitanul negru sau alb. (Fig. 5).

c 5, d 6, f 6, g 5, g 3, f 2, d 2 Pentru mișcarea lui, figurile de pe pătrații peste care el trebuie să sară, nu sunt nici o pedică. Dacă ar fi ocupați s. es pătrații d 5, e 5, f 5, d 4, f 4, d 3, e 3, f 3, de figurile din aceeași armată sau din protivnică, săritura lui nu este de loc împedecată. Din contră nu s'ar putea pune pe f 6, când acolo ar fi o figură albă, iar dacă s'ar afla acolo o figură protivnică (neagră), are dreptul (Va urma)

Director, proprietar și editor I. MOISIL prof. și directorul gimnasiului din Târgu-Jiu.
Comitetul de redacție: AL. ANDRONESCU, STEF. BOBANCU, AUG. CRAINIC, ECON. I. MĂLĂESCU,
I. MOISIL, profesori ai Gimnasiului Tg.-Jiu

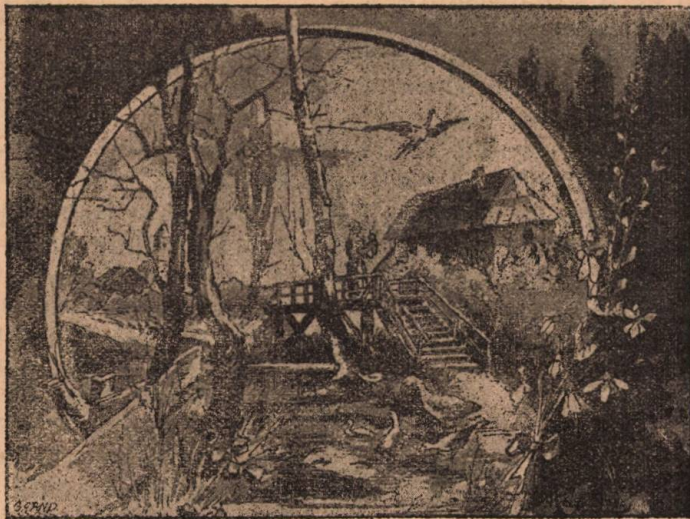
TIPARUL N. D. MILOȘESCU, FURNISORUL CURȚII REGALE T.-JIU.

FLUTURII.

Primăvara a sosit, natura a reinviat din somnul iernei, pădurile și câmpiile sunt pline de flori, cari de cari mai frumoase și cu dânsule aș reinviat și cetele de insecte, cari umplu aerul sbârâind vesele din flóre în flóre. Oamenii se simt mai veseli și natura ne atrage la dânsa, părăsim casele, curțile și orașul și eșim la câmp afară căci:

A trecut iarna ge-
rósă
Eacă câmpu-î în-
verzit
Rândunica cea vo-
iósă
La noi iarăși a so-
sit,
Dintr'o creangă 'n
alta sbóră
Sturzul galben au-
rit.
Salutare primăvară
Timp frumos, bine-
ai venit!

Turturele se 'ngână,
Mii de fluturi vezi
sburând
Și pe harnica al-
bină
Din flori miere a-
dunând.
Cântă cucu'n dum-
brăvióră
Pe copacul inver-
zit.
Salutare primăvară
Timp frumos, bine-
ai venit!

Fig. 1.

Dar și «Amicul Tinerimei» nu vrea să întârzieze a pleca cu tinerii săi amici în frumoasă natură și a le arăta cum se pot aduna, prepara și conserva, firesce cu un anumit scop bun, frumoșele insecte, cari se numesc fluturi.

De sigur scopul nostru va fi a cunoște aceste ființe admirabile și pentru ca să le putem cunoște cât mai bine trebuie să le avem mereu înaintea ochilor și ast-fel îi vom prepara ca să dureze mult timp, ne vom face deci o colecție de fluturi. Când ne-am hotărât să ne ocupăm în primăvara aceasta cu adunarea fluturilor trebuie să ne pregătim cu toate cele de lipsă. Ast-fel ne trebuie mai întâi un sac de pânză rară (organtin), de culoare verde. Sacul ni-l facem în modul următor: luăm o sârmă groasă de 4—5 mm., lungă de vr'o 80 cm., o îndoim făcând un inel cu un diametru de vr'o 25—30 cm. Capetele rămase le îndoim în afară, făcând cu inelul un unghiū drept. Unul din capete trebuie să fie de vr'o 5 cm. celalalt îl învîrtim împrejurul celui d'întâi. Capătul cel mai lung de 5 cm. îl batem cu ciocanul, îl turtim, îl ascuțim și îl introducem într'un băț lung de vr'o 1.20—1.50 m. Sirma de fer ruginește răpede, de aceea e mai bună una de alamă.

Fig. 2.

Bastoanele mai lungi de 1 1/2 m. nu sunt practice fiind-că ne împedică în mișcările sacului. Din pânză se face sacul, apoi se învârteste împrejurul inelului și se cöse bine.

Încă înainte de a face sacul este bine ca pânza să se înmoe în apă, pentru ca să se îndepărteze scrobeala cu care s'a întărit la fabricațiunea ei. Fluturii prinși într'un sac de pânză tare își strică aripile, praful de pe aripă se ia ast-fel că nu vom avea fluturi frumoși; în pânză spălată însă, care a devenit moale, fluturii nu se strică. După ce am cusut pânza de inel e bine de a coase pe deasupra ei peste inel o bandă de o pânză mai groasă, ca să nu se rupă așa de ușor sacul când vine în atingere cu ramuri sau crăci.

Fluturii, cari zboară în aer, se prind rădicând sacul în dreptul lui și mișcându-l repede înainte fluturul intră în sac. În momentul când fluturul a intrat sucim sacul ast-fel ca să se ridice și fluturul să nu mai pótă eși. Fluturul intrat în sac se prinde cu băgare de seamă pe sub aripă și i se apasă peptul de odată cu amândouă degetele. Ast-fel mor repede, mai ales flu-

turi de zi. Fluturii mari cum sunt cei de noapte se omoră mai repede turnându-le pe cap 2-3 picături de eter, benzină sau cloroform. (Aceste substanțe se cumpără dintr'o farmacie și se poartă într'o mică sticlură). Dupe ce a murit i se înfige un ac cu gălie prin mijlocul peptului și anume așa ca a treia parte a acului să fie liberă deasupra lui. Sunt anumite ace pentru insecte, lungi de vr'o 38 milimetrii, vâpsite negru, ca să nu ruginească. Acele mai sunt de deosebite grosimi. Pentru fluturii mici se întrebuințează ace mai subțiri, pentru cei mai mari ace mai groase. Dupe ce li s'a înfipt acul, fluturii se așează pe fundul unei cutii, pe care o avem anume cu noi. La o excursiune firește că prindem mai mulți fluturi, pe care după ce i-am omorît și le-am înfipt acul îi fixăm pe fundul cutiei și-i aducem acasă.

Fluturii cînd mor își string aripile așezându-le una peste alta. Pentru ca fluturii să aibă și în urmă aripile frumos întinse, trebuie ca de îndată ce am sosit acasă să-i întindem pe o anumită blană (vezi figura). Această blană trebuie să aibă lungimea de vr'o 40-50 cm., o lățime de 20 cm. și o grosime de 4-5 cm.

Prin mijlocul ei se face o adâncitură de vr'o 2 cm. și lățime de 1-1 1/2 cm. E bine să fie blana mai lată ca să se poată scobi două adâncituri, una pentru corpul fluturilor mai mici, alta pentru fluturii mai mari de noapte. Se așează fluturul cu corpul său în adâncitură astfel ca spatele lui să fie în același plan cu planul de sus al blănii. Ast-fel vor fi și aripile în același plan. Se fixează acul cu fluturul în fundul scobitului. I se întind înainte aripile dinainte așa ca să nu acopere pe cele dinapoi, ci să se poată distinge toate cât mai bine. Întinderea se face cu ajutorul vârfului unui ac. Apoi se pun peste aripă—după cum se vede în figura 3

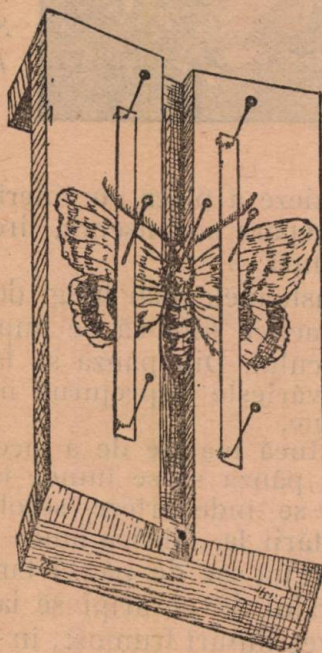

Fig. 3.

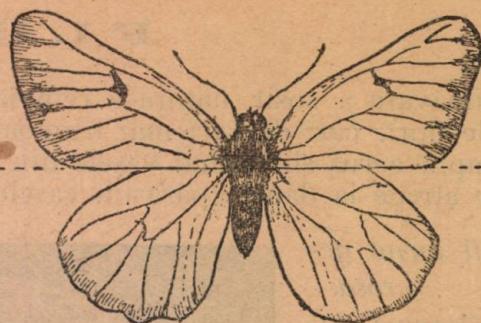

Fig. 4.

câte o fâșie de hârtie, lată de vr'o 6-7 milimetri și se fixează cu ace. Scopul fâșiei este de a ține aripile lipite de blănii. Antenele trebuie puțin ridicate de la blănii. În această stare se lasă fluturul vr'o 2-3 zile până când a întepenit de ajuns. Figura 4 arată un fluture bine preparat. Atunci se ia și se pune într'o cutie anumită lată de vr'o 30 cm., lungă de vr'o 35-38 și înaltă de vr'o 6 cm. Capacul de sus e bine să fie cu geam, ca să se poată vedea fluturii așezați. Fundul acestei cutii e bine să fie căptușit cu fâșii de plută, ce se pot face din dopurile mari de plută, căci în acestea acul intră cu ușurință. Peste aceste fâșii se lipește o hârtie albă.

Așezarea în cutie se face după o anumită regulă. Toți fluturii de zi la oaltă apoi cei de seară, cei nocturni și cei mici. Mai bine este a se așeza dupe o carte de zoologie.

Colecțiunile de fluturi sunt foarte frumoase și interesante. Multe amintiri plăcute ne procură o ast-fel de colecție. De oare-ce fluturașii i-am adunat în excursiunile noastre, fie-care ne amintește de locurile pe unde am umblat și ne-am desfătat în frumoasele zile ale primăverii și ale verei, fie-care ne aduce aminte de pășuniile noastre de prin câmpii și păduri, de prietenii cu care am făcut excursiunile. Dar adunarea fluturilor pe lângă plăcerile ce ne procură, este tot odată și foarte instructivă. Ne întărește puterea de observațiune. Găsim fluturi pe fel de fel de plante, căci ei își au fie-care plantele lor. Pe aceste plante și depun ouăle, din cari es primăvara omidele (larvele), cari rod frunzele acelor plante și deci se hrănesc cu ele. Din larve se transformă în nimfe (crisalide sau păpușe) pentru ca din aceste în primăvara viitoare să easă noul fluture. Și ce instructiv este a urmări schimbările sau metamorfozele acestor admirabile ființe. Cine din amicii noștri voesce să învețe

a prepara afară de fluturi alte insecte sau alte animale să-și cumpere «Călăuza zoologului» de Dr. N. Leon profesor universitar din Iași. (Prețul Lei 1.50). O carte foarte bună dupe care se pot așeza și clasifica fluturii și alte animale este «Zoologia ilustrată» de Dr. A. Pocorni tradusă de Dr. A. Dașchevici profesor la liceul din Suceava (Bucovina).

Expediția belgiană la polul sud în 1898-99.

Iar afară în veci urgie. Prin înaltele catarguri vântul șuera năprasnic, din timp în timp turbând le sguduia până în tățână și lemnul înghețat trosnea dând sunete ascuțite. Frânghiile împovorate de gheață se sbăteau nebune în vijelie, și vuia nesuferit și fără preget de sonorile scândurii ale vasului. Omătul spulberat ne îngropa în lungi troene, și pătrunzând prin crăpături se așază în praf mărunț, în scunda noastră locuință. Prin plăcile lanului de gheață, lung cutremur se transmitea corăbiei strânsă între ele și de vaet jalnic suna banquiza întrégă. Ear la marginile câmpiei noastre cumplite presiuni clădiau mobile de sloiuri frânte. Gheața oțalită de ger săria în tândurii sticlôse dând sunete metalice; și când presiunea înceta, când lanurile se despărțiau, mobilele se prăbușeau sgomotos și lung gemeau sloiurile lunecând în mare.

Iar gerul se lăsa din ce în ce mai mare. Puterea lui sleia mercurul în termometrele noastre și când trecea de 40 de grade și vântul înceta, ca sleit și el de a frigului urgie. Nimic nu mai urnea acum pe vasta câmpie a banquizei. Cerul senin întunecos și vânăt, părea cu stelele sale, o boltă de oțel bătută în cue de aur, și în văzduhul nemișcat, albă și rece stă luna și sleite păreau razele sale de argint. Jos pe banquiză se înșirau formele albe a colinelor de gheață răzimate de umbrele lor negre, iar Isbergii neclintiți înălțau printre ele trupurile lor uriașe. Și mute erau lanurile de zăpadă și mute mobilele de sloi.

Tăcerea a cuprins acum și cerul și banquiza; natura întreagă pare împetrită în eternă nemișcare. Ear tu perdut aici, te simți cuprins de spaimă fără margini, nu îndrăznești să te misci în această nemișcare, nu te cutezi să strigi în ast-fel de tăcere, și inima-ți se strânge în disperare cruntă când vezi că tot e mort și rece, căci simți că nimic nu ți e prieten în această splendore dușmană.

Dar printre formele masive ale banquizei, subțirele se înalță în mijloc de lan, catarguri și frânghii. E «Belgica» noastră, e singurul locușor cald și prieten în vasta lume înghețată. Așa cum e de îngropată în gheață și omăt, pare bucată ruptă din banquiză, căci largi troene au înecat, cu mișcătoarele lor mobile, coastele ei încovoiate, și încet, tiptil, s'au furișat fulgi de

zăpadă prin colțuri cât de ascunse. În albul ei vestmânt Belgica pare mirésă, iar atârinate peste ea stau frânghiile îmbrăcate în promoroacă ca snopi de peteală de argint.

Și ne e scumpă tuturor, căci ea cuprinde pentru noi toată viața de azi, toată speranța de mâine. De ar fi sfărîmată între sloi de geaba ne-am sbuciuma în deșertul fioros al ghețurilor, căci nici o putere omenească nu ne ar fi putut readuce în lumea locuită.

Intr'o zi, mai bine zis într'o noapte, Dr. Cook mă chiamă la o parte și cu toate silințele ce își da să rămâe calm, vedeam că era adânc mișcat. «Danco a avut o criză astăzi, îmi zise el, l-am ascultat și am constatat că suferă de o dilatație a aortei. În situația în care ne aflăm, nu putem spera vr'o ameliorație. Nu cred să o ducă mai mult de 15 zile». Și în adevăr forțele prietenului nostru se stingeau din ce în ce mai repede. Închiși cu el în strimta noastră locuință puteam zi cu zi, oră cu oră să constatăm progresul răului, și bolnavi singuri făceam eforturi dureroase ca să-i ușurăm ultimile-i momente cu vorbe de speranță.

La 5 Iunie, Danco muri în calmă agonie fără ca să-și fi dat seamă de starea sa, și la 7 Iunie l-am înmormântat. Am învelit trupul prietenului nostru într'un mare sac de pânză albă și i-am legat la picioare o grea povară de fier. La amiază-și eram toți adunați în jurul saniei funebre lângă un lung canal, curând format în lanul de omăt.

Luna lucea albă în cerul întunecat și plătinda ei lumină arunca umbre mari și negre în dosul colinelor de gheață, iar vântul sufla aspru și înghețat peste capetele noastre descoperite și plecate. Și trupul tovarășului nostru fu împins în apă, încet se ridică de marginea de gheață și încet se cufundă în négra urgie a mării. Nici odată nu ne-a fost așa de frig la trup, nici o dată așa rece la inimă!

Și zilele se strecurară triste și monotone. Tot numai șueratul vântului prin înaltele catarguri, tot vaetul acelaș al gheței ce se sfărâmă, tot vecinic trosnetul sinistru în lemnul înghețat.

Dar în sfârșit la 28 Iunie zărirăm din nou sôrele; o bôre aurie ni-l vestea de câte-va zile, dar la acea dată el însuși ne apără, dar roș și bosumflat ca un calup de brânză de Olanda. Și Dômnă, ce hazliu era, turtit în sensul vertical din cauza refracției. Nu pot să zic, că era frumos, dar cu mult drag l-am mai privit!

D-vôstră, ce vedeți sôrele în toate zilele nu știți ce bucurie te cuprinde când îl vezi după trei luni de nopți. E sărbătorea ochilor și sărbătorea inimei. Ne taram abia, slăbănogi și ofiliți, cu greu suflând. Ei ș'apo! Speranța îndată își găsi aripă în razele lui calde. Imaginația încătușată de întunecare își luă sborul prin văzduhul luminat, și care de care făceam planuri mai mă-

rețe. Unul voia să exploreze țara Victoriei, altul țara lui Kemp, al treilea altă parte sau aiurea, și toți discutarăm cu foc, susținându-și fie care a sa părere, pare că deja pluteam în mare liberă și nu eram ferecați solid în puternica banquiză. Și din nou răsună aerul de chiote și cântece, din nou năvăliră iar în număr mare prietini pinguini și foc, din nou lumina își făcu sărbătoare pe lanurile întinse a le banquizei și din nou cu drag ne-au pus pe lucru.

Am văzut că banquiza era neconținut în mișcare. Acest fapt ne-a permis să explorăm fundul mării pe o întindere de aproape 25° de longitudine.

Așezărăm lângă Belgica, pe ghétă, un aparat de sondaj și de câte ori puteam determina poziția noastră geografică cercetam fundul mării, temperatura apei și pescuim animalele ce trăiau pe fund și cele ce pluteau în apă. Ast-fel am putut descoperi, între 80 și 103 de longitudine vestică și între 69° și 71° 30' de latitudine sudică, un platou continental de 300—500 metri profunzime, ce arăta cu siguranță o masă continentală la sudul poziției noastre, masă continentală ce prelungește țara Alexandru I și unește această țară cu aceea a Victoriei. Acest continent este adeverit prin sedimentele terigene, ce am găsit la suprafața platoului, adică năsip, prundiș și bolovan, ce nu puteau proveni de cit de la un țărm puțin depărtat, de unde au fost aduși de ghețuri. Pe acest platou continental trăește o faună marină asemănătoare cu cea găsită în fundul oceanelor. Faptul se explică ușor, de oare-ce în marile adâncimi oceanice, domnește aceeași temperatură de cam 0° ce a fost găsită de noi prin cercetările noastre termometrice. Animalele plutitoare, Planctonul, nu era foarte bogat, dar la suprafața mării, în scorburile munților de ghiață și pe marginile canalelor banquizei, se desvelea în timpul verei o bogată floră de mici alge microscopice numite diatomee.

Se știe că toate animalele se hrănesc direct sau indirect cu plante, căci cele mai exclusive carnivore se hrănesc cu erbivore, care își iau substanța necesară vieții din vegetale. Singură planta are puțină de a-și forma materia necesară vieții din substanțe pur minerale. Planta este deci baza vieții pe pământ. Acest fapt arată însemnătatea acestor diatomee în viața ce se desfășură în regiunile înghețate, căci ele sunt singurele plante ce pot prospera în astfel de condiții dușmane.

Micile animale planctonice se hrănesc cu diatomee și ele servesc la rîndul lor drept hrană animalelor mai mari și mai ales unui mic crustaceu, ce locuiește pe suprafața mării în cârduri neîntrerupte și care a fost numit Euphansia. Acest crustaceu servește drept hrană tuturilor animalelor mari, pasări sau mamifere, ce locuiesc această banquiză.

(Va urma)

Calătorie în Italia

(de I. Slavič.)

Sosind la hotel, rămăserăm abia trei inși în omnibus. Când colo un chelner dighisit ne spune, că nu poate să ne dea de cât o singură odaie pentru toți trei. Unul din noi, cel mai cuminte, intră iute în odaie și declară categoric, că nu-i primește pe cei-l-alti doi, cari îi sunt necunoscuți. Să fi vădut acum certă neapolitană. Ce or fi dis, ce n'or fi dis, asta n'o știu, căci limba neapolitană e un lucru cu desăvârșire neînțeleș; vedeam numai că strigă și se răstesc unul la altul. În cele din urmă s'a ivit un harap, ne-a încărcat calabălăcul și a plecat cu noi să ne caute odaie în vre-un alt hotel. Am mers la „Hotel du Globe“; n'am găsit adăpost. Am mers la pensionatul Victoriă și abia aci am fost primit.

Știu atâta c'am urcat și-am tot urcat, iară după ce chelnerul mi-a deschis ușa odăii, m'am pomenit față cu o grădină. Precum știți, în Neapole cele mai multe case n'aș înveliș, nici ferestri: în loc de ferestri sunt uși cu balcone, iar în loc de acoperiș o pătură de asfalt. Odaia mea și primea lumina prin o ușă ce eșia spre un mare balcon, învelișul altei case, iar balconul era prefăcut în o grădină destul de mare. Din această grădină am privit acum la ce se petrecea sub mine.

Nu voi încerca să-ți descriu simțimântul ce mă cuprinsese. Îți mărturisesc numai că-mi era frică. În mijlocul acestei îndesueli de oameni răstiți și certăreți, față cu acest sgomot infernal, fiind silit a vorbi prin semne și neînțelegând nimic din cele ce mi se spuneau, mă simțeam aruncat în prada valurilor de oameni răi.

Dar ei mă interesau, nu pentru c'ar fi sămănând cu românii, nu, ferească Dumnezeu, ci fiind-că sunt un neam de oameni foarte interesați. Opt zile am stat în Neapoli și mă mir, că mai trăiesc. N'a fost zi să mă pot culca înainte de 2-3 după miezul nopții, căci noaptea Neapoli e chiar mai interesant de cât ziua.

Ar trebui să scriu ani de zile, pentru ca să pot spune tot ceea ce am văzut și

Abonamentul pentru România

Pe un an	8 lei
Pe o jumătate an	4 »
Pe 3 luni	2 »

CULTURĂ

MORALĂ, IUBIRE DE NEAM, ȘTIINȚĂ
MUNCĂ

Abonamentul pentru Austro-Ungaria

Pe un an	8 coroane
Pe o jumătate an	4 »
Pe 3 luni	2 »

Din crăiea Feți-Frumoșilor și Zinelor

Pe undele apelor, în care se scurge, du-sese sburdalnicul Peleş, cu murmurul său fermecător, veste pe la crăii și împărății despre încântătoreea vale a vuitorei Prahove, despre frumsețea palatului vitezului Crai și al Crăesei-Poete din țera Feți-Frumoșilor și a Zinelor cu grai daco-român.

Fel de fel de ómenî, fermecați de ademenitorul Peleş, au alergat din cele patru colțuri ale lumii să vadă la pólele falnicului Caraiman palatul din poveste cum în lume nu mai este, pe Craiul voinicilor Feți-Frumoși și pe Crăesa Zinelor.

I-au vădut, s'au minunat, s'au întors în crăiele și împărățiile lor, unde au povestit minunile vădute, iar până atunci numai auđite.

Fost-a între cei ademniți și un Smeu dintr'o crăie vecină. Venise să vadă țara Făt-Frumosului-Crai și a Zinei-Crăese și să auđă graiul, dulce ca al íngerilor, cum se vorbesce în crăiea asta mândră.

Nu se putea îndestul minuna Smeul de cele vădute în valea spumóse Prahove, de falnicii Carpați, de voinicia Feți-Frumoșilor, de fermecătorele îi, cătrințe și zăvelci, cu-

sute cu mână măestră, ale zinelor, de palatul Peleşului cu Craiul vitejilor și cu Crăesa Zinelor. I-se părea Smeului că se găsesce pe alte țărâmurî din alte lumî.

După-ce se desmeteci Smeul din uimirea care-l cuprinsese de minunile vădute, se furișă printre lume, ca să-și încante urechea la auđul fermecătorului grai vorbit în țara asta, care-ți vrăjesce cu minunile ei mintea și sufletul.

Ascultă în drépta, ascultă în stânga, se duse când într'un loc când într'altul, nu-și putea da sémă ce grai auđe. Par'că a-jungea la urechea lui când și când câte o vorbă care-l fermeca cu sunetele ei dulci și care era în adevăr din graiul vorbit de Feți-Frumoși și Zinele crăiei daco-române; dar îi răsuna vorbe din graiul ce se vorbesce într'o țară depărtată de către Sóre-apune, în țara Franțuzului.

Auđia întêmpinându-se Feți-Frumoși și Zinele, când se 'ntâlnia, cu bosumflatul *bonjur* și *bonsór*, după cum era vremea pe lumină ori pe 'ntunecate, în loc de *bună ziua* și *bună séra*, și după un schimb de câteva vorbe răsuna pițigăiatul *mersi* în loc de *mulțumesc*; apoi în curgerea vorbirilor

urechile Smeului erau isbite când de *manieră* în loc de *mod, fel, cuviință* după împrejurări; când de *conduită* în loc de *purtare*; ici era câte un *antetè*, iar nu *încăpăținat* și *îndărătnic*; colo unul *se mocă*, iar nu *și bătea joc*; ori chiar *șocă*, iar nu *supera* ori *vătăma*; dincolo nu lipsia din vorbă nici grețosă *lingerie* în loc de *rufărie*; dar secul or în locul lui *decî, așa dar, prin urmare*, cât de nelipsit era din vorbire!

Smeul sta în loc zăpăcit, nesciind dacă a înimerit în crăiea atât de mult dorită, ori se rătăcise în vre-o altă crăie tot așa de frumoasă, dar cu graiul petecit de vorbe din graiul altor neamuri de către Sóre-résare și Sóre-apune, de către Méďă-ďi și Méďă-nópte. El auďise odată, de mult, vorbindu-se în graiul daco-român și atât de mult l-a fermecat, că și-a pus în gând să vie în crăiea lui Făt-Frumos-Crai și a Zinei-Crăese, să-și încante sufletul și să-și scalde auďul în undele de sunete dulci ale acestui grai dumneďesc. Când colo ce să auďă? Tocmai unde e temeiul graiului, auďi o împestrițatură de limbă, care i-a umplut sufletul de mahnire.

Se întorse Smeul de unde venise. Acolo povesti despre minunile ce văduse și care n'au sémén pe lume, iar un ďiarist — și 'n crăiea Smeilor sunt ďiarisťi, nu *jurnalisťi* — nu se putu stăpâni de a-și arăta mirarea în scris, cum de Feťi-Frumoșii și Zinele din crăiea vecină, adecă a Daco-Românilor, atât de mândri de țara lor, de neamul lor, de oșťirea lor vitejescă și de atâtea alte daruri date lor de Dumneďeu din belșug, nu au tot așa de mare mândrie și dragoste și de graiul lor, ca să-l rostescă așa curat cum li-l-a alcătuit Dumneďeu în curgerea vremilor, grai care are dulcétă graiului din crăiea Italianului, bărbăťia graiului din crăiea Spaniolului, gingășia și farmecul graiului celui mai bine-cuvîntat pe lume de Dumneďeu.

A vrut Dumneďeu să-mi cadă în mână gazeta aceea din crăiea Smeilor și s'o citesc, pentru că înťeleg graiul lor de când mă răsboiam cu ei, în țara lor, săgetându-i cu săgeťi muiate în cerneală. Și étă m'am grăbit să povestesc cele de până aci, ca să se scie cum de aspru ne judecă cei din

alte crăii și împărăťii, pentru că, — în loc să rostim curat graiul nostru, care e mai dulce la rostire de cât al ori-căruí alt neam, fermecător la auď, bogat în tot felul de vorbe, grai smuls de Dumneďeu din graiul său, — noi hulim pe Dumneďeu pentru darul lui, rostind un grai cārpit și împestrițat cu petece streine căđute din fórfecă, când Bunul Dumneďeu a croit graiurile neamurilor de pe pămênt.

* * *

Iubită tinerime! Graiul este semnul de căpetenie după care cunóscem și judecăm neamurile. Când auďi pe cineva vorbind nemťesce, dacă nu-l cunoscí ďici că e *Neamť*; de-l auďi grāind franťuzesce, ďici că e *Franťuz*; dacă-l auďi vorbind bulgăresce, grecesce, unguresce, îl iaí drept *Bulgar, Grec, Ungur*, și așa mai departe. Drept ce neam de oameni vom fi luaťi noi, cari vorbim un grai cārpit cu vorbe franťuzesce, grecesce, turcesťi, unguresce și Dumneďeu mai scie cu ce petece streine, când graiul nostru e atât de bogat în tot felul de vorbe, care de care mai dulci și mai māndre, grai dumneďesc între graiurile pāmîntene? De bună sémă vom trece drept un neam cārpit, petecit și împestrițat cu tot felul de alte neamuri, pentru că nici un alt neam nu-și batjocuresce graiul petecindu-l cu vorbe streine.

Arată, iubită tinerime, că nu numai din gură, ci din inimă grăescí când spuí că-ťi iubescí patria și neamul, că ești māndră de a fi carne din carnea și sānge din sāngele vitejilor Daco-Romāni!

Iubesc-ťi și cultivă-ťi graiul, pe care l-ai supt împreună cu laptele dela sínul mamei, l-ai învăťat deodată cu îmbrăťiserile și sărutările mamei, ai fost legānată și adormită în sunetele lui dulci ca în sunetele unei musici íngerescí!

Pune-te pe lucru și curăťă graiul românesc de vorbele streine, care ca pālāmida au început să încalce și să împestriťeze până și graiul țărănimei. Să-ťi fie creďul:

Din graiul dulce-al mamei am învăťat s'ador

Puterí eterne două și pentru ele mor.

În ceruri sus e una și alta pāmêntescă:

E Dumneďeu Prea-Sfāntul și Gíntea românescă!

ȘTEFAN N. BOBANCU.

Expediția belgiană la polul sud în 1898-99.

Puține specii de paseri am întâlnit în cele 14 luni petrecute pe banquiza. În mijlocul nopții polare ele lipsiau cu totul, iar la începutul verei numărul lor a fost cel mai însemnat. Un tovarăș constant al captivității noastre era porumbelul de omăt, *Pogodroma nivea*. Acastă pasere de mărimea unui porumbel e albă ca laptele, numai ochii, pliscul și labele sunt negre. Nimic mai gingaș și mai fraged decât aceste mici ființe și nimic mai frumos de văzut decât sborul lor legănat și elegant. Pe alba câmpie a banquizei păreau în albețta lor nepătată; fulgi de zăpadă mânai de vânt. Și aci găsim *Ossifraga* de care am vorbit și o altă pasere de pradă cu haina cafenie numită *Megalestris*. Aceste trei paseri au fost cele mai comune; alte două sau trei specii ce am mai văzut, nu veneau decât rar împrejurul corabiei noastre. Erau *pinguinii*, dar nu de același soi cu cei întâlniți în strimtoarea de Gerlache.

Pinguinul adeliae era foarte numeros în lunile de vară. Mic la trup (căci nu trecea de 60 centimetri) dar curios la fire, el ne eșia înainte îndată ce ne arătam pe banquiza. Cât putea mai iute venea spre noi și ajuns la doi-trei pași se uita curios la exploratori, la aceste dihanii necunoscute ce năvălise în vechia sa patrie. De obicei călătoriau isoiați sau în mici trupe de-a lungul căilor deschise în lanurile înghețate. Dar toamna se adunau în număr mai mare și așezați din dărăptul unei coline de gheață să pregătiașă să năpărlască. Penele vechi se duceau în bucăți și penele noi creștea mai lustruite și mai frumoase. Acastă epocă, care dura mai bine de 15 zile, era timp de post pentru ei, căci penele noi nu erau destul de bine desvălite ca să-i pôtă feri de umezela, când s'ar fi coborât în apă ca să-și caute hrana.

Patru specii de foca am găsit pe această banquiza. Cea mai comună era *Foca lobodon*, un animal puternic, lung până la 2 metri și îmbrăcat cu un păr alb verdui. Acastă focă locuia în mod constant pe banquiza și chiar puii îi naștea pe gheață. La naștere micul *Lobodon* avea 1. 20 m. de lungime și era inzestrat cu o blană mult mai mare și mai deasă decât cea a părinților sei. Mama nu alăpta puiul decât câteva zile, căci acesta naștea destul de format pentru a-și găsi singur hrana. *Foca lui Weddell*, din strimtoarea lui Gerlache, era destul de desă și aici, ear *foca lui Ross* și *Leopardul de mare* erau mult mai rari.

Ajunsesem în Ianuarie 1899 și starea noastră nu părea că se îmbunătățește. Tot în mijlocul lanului nostru sta Belgica, ferecată în gheață și nimic nu ne arăta că ghețurile se vor sfărîma și ne vor permite să eșim la mare liberă. Atunci

ne am hotărât să ne procurăm noi înșine cu slabele noastre mijloce, puțința de a eși din ghețuri.

La marginea cea mai apropiată a câmpului nostru de gheață se găsea o cale mare și lată și am hotărât să tăiem un canal de acolo până la corabia noastră. Distanța era de 760 metrii.

Cu topore și cazmale am săpat mai întâi un mic șanț în gheață până la nivelul mării; cu lungi ferestre de oțel am tăiat gheața ce mai rămănea sub apă și aceiași operațiune am făcut-o pe cealaltă margine a canalului proiectat. Pe urmă am unit aceste două tăieturi, prin tăieturi transversale, și ast-fel obțineam sloi mari de gheață pe care-i împingeam în calea naturală. Timp de o lună de zile, zi și noapte, cu schimbul, am lucrat cu toporul și ferestreul. Mai aveam două sau trei zile ca să ne ajungem scopul, când o cumplită presiune închise calea naturală și prelungi printr-o crepătură canalul artificial. Ast-fel vechiul câmp se despărți în două și aceste bucăți apropiindu-se una de alta ne închise canalul nostru.

Nimic nu mai era de făcut acum; munca noastră era cu totul zadărniciă și poziția noastră era mult mai primejdiosă decât înainte, căci Belgica era strinsă între două mari câmpii de gheață ce neconțin se mișcău, strivind între marginile lor sticloase lemnul vasului, ce se lua în aschii. În sfârșit 15 zile mai târziu un vânt favorabil despărți puțin lanurile înghețate. Cu muncă grea am împins corabia prin vechiul nostru canal, ce se deschisese și totă ziua am putut naviga spre nord, spre libertate. Dar cătră s'era vântul se schimbă, din nou furăm prinși între sloi și din nou sta Belgica neclintită între șirurile de lanuri. Din vârful catargului zăriam marea liberă ca o mișcătoare genă neagră pe orizontul luminat dar ghețurile erau așa de strînse și vremea așa de târzie, că ne rămănea puțină speranță de a eși vre odată din banquiza. Și apoi altă temere ne îngrija. Situația vasului nostru era cât să pôte de critică. Inaltele talazuri ale mării libere se transmiteau până la noi prin lanurile de gheață. Banquiza întregă se mișca, lanurile și sloii să rădicaș și coborau ritmat și cu putere loveau ghețurile gróse în cóstele Belgice. 15 zile am luptat cu dinamita și ferestreul ca să sfărîmăm lanurile de gheață, ce erau prea aproape. Făceam ast-fel un soi de apărare de sloiuri mici, ce amortia loviturile câmpiilor întinse.

La 14 Martie când speranța de a eși ne părăsise și ne pregătiam de a doua iernare, un puternic curent se formă; împinși cu sloi cu tot trecurăm printre înalți munți de gheață și am ajuns într-o regiune, unde sloii erau mici și puțin strînși. Ne-a fost ușor să eșim de acolo la marginea banquizei.

Trebue să notez aici un simțământ curios. Ne închipuam, când eram ferecați în lantrul banquizei, că îndată ce vom ajunge în apă li-

beră vom porni în grabă spre țările locuite; ne închipuim că nu aveam alt gând decât să scăpăm de vederea dușmanei banquize, ce ne a ținut prinși atâta vreme. Trebuie să mărturisesc, că ideea ce ne făcea nu a corespuns realității. Odată ajunși în marea liberă nici bucurie așa mare n'am simțit așa cum ne închipuiam, nici banquiza nu ni se părea așa de dușmană cum a fost. Am stat la marginea ei o zi întreagă, am sondat și am pescuit și în fie-care din noi era ascuns simțimentul de părere de rău, că am părăsit acel locaș, unde 13 luni, de bine de rău, tot am trăit.

Eată în câteva cuvinte rezultatele principale ale expediției noastre:

Am descoperit în strîmtorea lui Drake un a-dânc basen oceanic. 2) Am descris și studiat o nouă strîmtore și noi pămînturi și am adus material pentru studiarea geologiei lor. 3) Am descoperit fauna terestră și am adus flora completă a unui pămînt antarctic. 4) Am descoperit un platoeu continental întins și am cules flora și fauna sa. 5) Am adus observații meteorologice din un an întreg și aceste date sunt singurele pe cari știința le posedă, deci singurele cari pôte să ne dea o idee de climatologia antarctice. 6) Am adunat observații magnetice din locuri pe unde nu se făcuse încă.

În adevăr e foarte puțin și suntem convinși de acest adevăr. Suntem de asemenea pe deplin conștienți de mărețele rezultate ale marilor noastre antemergători: Cook, Roos, d'Urville, «Bellinghausen». Și din totă inima urăm cea mai desăvîrșită reușită viitorilor noastre confrăți, englezi și nemți, ce se pregătesc să plece spre polul sud și în general la toți aceia, cari, împinși de idee și de dorul de a mări comuna avuție a omenirii, vor pleca în cercetarea necunoscutului.

Când ve veți aminti de expediția noastră, iubiți amici, să ve aduceți aminte că: au fost odată 19 omenii, cari au plecat pe un mic și subred vas ca să exploreze polul sud. Ei nu erau nici bogați, nici puternici, nici renumiți — dar erau conștienți de ceea ce se duceau să facă și știaș ce-î așteptă. Și ajunși acolo au lucrat cât au știut mai bine și au făcut tot ce au putut. Și s'au întors numai 17, dicîndu-și că mărtea celor doi sărmani tovarăși și propriile lor suferinți nu vor fi fost cu totul zadarnice, căci au putut adăugi o mică petricică la edificiul științei, la acel focar de lumină, de adevăr și de dreptate, ce călăuzește omenirea spre timpuri mai bune.

FINE

MĂGARUL ÎMPĂRAT

(BASM)

O dată, un leu bătrân, simțind că i s'a apropiat césul morții, pofti la adunare tóte

dobitócele. În divan, în fața obștiei adunate împregiurul tronului, leul proclamă de urmaș pe fiul său și, cu toții, fără a dice care măcar, se supun ultimei voințe a împăratului care, după ce în chipul acesta orându bine împărăția, își dete obștescul sfârșit. Abia însă ajunse stăpânitorul în sinul lui Avram, și mulți dintre mai marii împărăției, pe cari răposatul îi ridicase din pulbere la cînste și mărire, se ridicară și nu voiră să recunoscă stăpânirea tinărului leu; căci sperau că sub o domnie mai blajină de cât dinastia leilor își vor putea vedea mai bine și mai pe îndelete, de interesele personale, ghiftuindu-se de privilegi și scutindu-se de ori-ce îndatoriri cătră țară. «Leii», așa ziceau ei, au fost tot-d'a-una brutal și cruți, jertfind biete animale fără cruțare, încât nu există dobitoc care să fie sigur de pielea sa, acum a venit vremea, fraților, să alegem împărat pe care să-l iubescă și cei mai de rînd». Vulpii, dómne, tare-î mai plăcea logosul ăsta și, când trădătorii se adunară să alegă alt stăpânitor, găinără cu scurteica roșcată propuse candidatura lui jupân Urechilă. «Stăpânul Surilă-Urechilă» zicea cumătra cu botișorul ascuțit «e așa de cucernic și de virtuos că nime pe lume nu se pôte jălui, că l'ar fi asuprit vre-odată; nu umblă semeț cu nasul în nour și se mulțumește cu puțin; el, drăguțul, e un împărat așa cum ne place nouă».

«Măgarul să ne fie împărat!» strigară toți gură cască, veseli și beți de bucurie și, care mai de care se trudia pe întrecute se laude virtuțile noului domnitor. Moș Niculae, mare proprietar de bîrlóge, numai putea lăudându-i mărețele urechi, potrivite de minune pentru a asculta păsurile supușilor; Lupul, baș-baciú la oi îi lăuda glasul de privighetóre, iar mustăciosul Răs, cel cu cojocul vîrgat, îi prea măriia adâncă erudițiune; scurt, Surelul n'avea nici o calitate care să nu fie lăudată.

Dar între dobitóce erau și de acelea, care fiind de altă părere zicéu: «Răposatul, D-deú să-l ierte, nu merită din parte-ne atâta nerecunoscînță, ca noi, într'un mod așa de perfid să ne înstrăinăm de neamul lui, iar vulpea și cu tovarășii săi sânt buni de înălțat la o demnitate așa de înaltă încit să le bată vîntul pe subt picioré!» Partisanii credincioși vechii dinastii, convocară și ei la rîndul lor un

congres în care, după ce bătrânul Cuceaşda le vorbi pe înţeles luminându-i asupra pericolului la care se espune ţara de ar fi guvernată de un măgar, decid ca toate să rămână ca mai nainte şi tinărul leu să le fie împărat, de ore-ce de cându-i lumea, lume, un măgar n'a săvârşit ceva de ispravă şi vrednic de laudă.

Cum însă animalele erau neunite şi cum nime nu voia să cedeze, ca certa să se sfârşască, cănele propuse ca cei doi împăraţi să se lupte pentru steagul domniei. Fi-reşte, propunerea n'a fost pe placul vulpii şi a partizanilor săi şi de aceea cam băgară cozile între picioare; dar propunerea nu se putea combate, mai ales că vulpea îşi zicea în gândul său: «De câştigăm, nu-i rău; de perdem, jaf în ciuperci, căci noi şi mai nainte vreme din două tot cu scurta ne am ales», şi aşa acceptară propunerea. Deci se hotărî ziua de luptă şi jăvinele alergară roiuri, roiuri la faţa locului ca săvadă rezultatul duelului. După propunerea cânelui se primi că leului, ca descendent dintr'o veche dinastie i se cuvine dreptul de a alege feliul de luptă, iar vulpea, care bine ştia că favoritul ei numai la un ospăţ de pământ ar putea câştiga laurii viitorii, găsi propunerea de bună. Şi cum în apropiere curgea un riulet, junele leu zise către măgar: «Să sărim, fătate! cine sare peste râu fără să se ude, a aceluia fie coróna şi împărăţia!» Dintr'o săritură, leul, parcă sbură ca o săgétă peste apă. Atunci vulpea firoscósă zise: «Ne am topit, cumetre, totuşi nu te lăsa şi încercă-ţi virtutea!»

Urechilă, umflându-se odată în pene şi opintindu-se voinicesce, sări cu atâta putere drept în mijlocul apei, încât undele se despicară c'un plesnet de par'că ar fi căzut un buşten din ceri. Tote animalele până şi partizanii săi, se strâmbară de râs şi, până ce să iasă ud ca o curcă plouată, leul cu multă agilitate sări înapoi şi mândru de biruinţă se îndreptă către ai săi cari îl primiră cu mare alai. Până cam una alta, Surelul se mai jordană până peste urechi şi numai cu mare anevoinţă răzbi la mal şi, cum îi picura apa din nas, din gură şi din urechi, ci-că drăcósă de vulpe observă ca într'o ureche a măgarului se prinsese un peştişor. «Ascultaţi lume, ascultaţi!» striga vulpea entusiasmata. «Ascultaţi, ce scamatorie ingenioasă a săvârşit stăpânul nostru! Zeu, pe legea mea, nu-i

scofală mare să saii peste acest riuşor, tréba asta o pot face mulţi dintre noi, priviţi însă la isprava lui Urechilă! — Vedeţi voi, peştişorul ăsta? l'a zărit când a făcut săritura, s'a scufundat după el şi l-a prins; nu cu mânilor, nu cu gura, nu, l-a apucat cu urechea! Cine-l poate imita? Ei, Beisadea-leule, te pricepi la aşa meşteşug? De vrei să te arăţi vrednic de domnie, imităză pe Urechilă! ai pus în joc numai puterea trupescă, pe când filosoful a câştigat victoria prin iscusinţă!»

Ōmeni buni, nu vè încredeţi în găinăresa cu scurteica roşie! îi lătra cănele; «Surelu numai din întâmplare s'a apucat de pescuit!» Dar vorbele lui răsuna ca tóca pentru babele surde şi dobitócele cerură navalnic repetirea duelului.

«Ei bine, aide!» dişe leul, aceluia dintre noi, care va căptuşi vânatul cel mai sprinten, să i-se cuvină împărăţia!» Şi cât ai clipi alergă într'un crânguleţ şi nu se lăsă până ce puse mâna pe un iepuraş pe care-l duse ca dar celor în drept ai judeca isprava. Măgarul, socotind în legea lui, că pentru o corónă nu se plăteşte să-ţi asude cămaşa, se tologi pe iarbă şi, cu picioarele întinse proţap, sta neclintit. Ba, de cald ce-i era limba-i sta bálălău; un corb, zărindu-l în halul ăsta, se grăbi să-şi facă prânzul, căci-l credea pe măgar mutat în corturile dreptilor. Pasă-mi-te, Urecheatul, de rândul ăsta cu tótă nătângia şi lenea tradiţională, sciu să se foloséscă de împrejurare şi, pe când corbul îi infipse deabinele ciocul în limbă o trasă repede şi, haţ! il dodi şi apoi pe indelete se duse în faţa dobitócelor.

Pe leu, câtu-i de leu, când l-a vedut pe măgar, îl apucară tóte năbădăile de gróză; totuşi, fără a eşi din sărită zise: «Rămăşagul nu ne-a fost aşa, jupân Urechilă; ce sbóră nu aparţine împărăţiei noastre. Să încercăm încă odată, căci ci-că, trei sînt tóte lucrurile bune». Vulpea se împotrivi; cănele însă stăruia dicend: «La ce ne pòte folosi un împărat, pescar şi păsărar, când e vorba de binele şi fericirea ţării. Noi, pe când biruinţa era în partea noastră, am cedat odată; acum de nu se va face încercare pentru a treia óră, atunci ne vom răsboi până la cea din urmă picătură de sânge!» Răsboiul nu prea le venia la socotélă; nici vulpii, nici partizanilor săi şi deş, neavend încotro, cedară şi, cum pre-tendenţii tronului staū iarăşi alături, leul

diser către măgar: «Alteță, Vedeți móră cea de colo? să alergăm până acolo și care va ajunge întâiu, să fie împărat!»

Leul o întinsă la fugă; măgarul însă ținea la picióre mai mult ca la domnie și, ca să nu-și rupă opincile, se tolăni pe un covor de iarbă verde și începu să caște. Când sosi leul în băătura morii ce-i vedură ochisorii? surelul morarului, care semăna cu rivalul seú ca doi ochi într'o lumină, sta lângă pragul morii. «Ați și sosit?» strigă leul incremenit.

«Vedeți bine că am sosit!» răspunsă urecheatul morarului.

«Așa dar, tot atâta, haid! încă un puiú de fugă înapoi!» și repede ca o rândunică se îndreptă spre locul de unde se începuse cursa. Când dete peste rivalul seú acolo, îl cuprinse un fior și un tremur de simția că i-se taie piciórele și abia mai putea mișca limba în gură.

«Încă odată o raită încolo și încóce!» dar ce folos, că de fie-care dată da de urechiați ca de ducă-se pe pustie. «Asta nu-i lucru curat; cu ucigă-l crucea pofțescă altul la întrecere! Alteță Urechilă, Fiți împărat — până o sună Adam din bucium!» Și ci-că, iacă așa a ajuns măgarul împărat, trăind în bună vecinătate cu Papură și cu Pârle-Vodă.

A. CRAINIC

(După «Cartea virtuții și a înțelepciunii» a lui Erasmus Alberus, 1550).

Călătorie în Italia

(de I. Slavici)

Abia a început acest neguțător să 'și vîndă marfa, ceva mai la deal se adună o altă grupă de oameni. Aici un altul și-a adus cu el o căruță cu patru roate ca de trei palme de înaltă și-a pus o meșcióră pe căruță și stă pe masă ținându-i publicului un discurs plin de sentiment asupra miseriilor vieții omenestii. El are altă invenție. E un plastru, care în timp de 24 de ceasuri închide ori-și-ce rană: n'ai de cât se suflă peste el, să-l poi pe rană și lecuit ești. Un lucru de recomandat pentru marinari, muncitori de fabrică și în deobște pentru cei ce se rănesc și n'au timp să se caute. Bucata nu costa de cât un soldo.

Peste drum se aude un clopoțel. E cu-

rentul electric. Un om și o femeie s'au oprit aici cu o mică baterie, aședată de asemenea pe un cărucior. Cea mai minunată lecuire a tuturor boalelor și pentru un singur soldo poți să ții drugi electrici în mână și să te faci om din neom.

În fața acestora se oprește acum o trăsură cu un cal, cam de forma birjilor noastre. Acesta e marele Rabinache din Neapoli, starețul șarlatanilor din loc. — Dosul trăsurei e acoperit cu fel de fel de bandaje și instrumente medicale. El nu le vinde, le-a adus numai ca să atragă prin ele atenția publicului. În mijlocul trăsuri e o masă, pe care în o clipă se desvêlesc cele mai nouă invențiuni, contra durerii de cap, contra bólelor de stomac, contra frigurilor, contra boalei de mare, și în deobște contra boalelor interne, preparate parte ca hapuri, parte în formă de bulinuri. Inventatorul este un om ca de două-deci și opt de ani, elegant îmbrăcat cu jobenul în cap, cu batista eșită și mai presus de toate o figură distinsă cu deosebire în ceea ce privește gesturile și dicțiunea. Îți mărturisesc, că la început am simțit și eu față cu el respect deplin. Recomandându-și marfa el spunea mereu, că „non si ciarla, signori; si ricomando no cosi positivi medicamenti“, apoi întreba, dacă sunt ori nu de față ómeni, cari s'au însănătoșit de leacurile lui și mereu se audea câte unul strigând „sono io“, „vi ringrazio, signore“, — eară el număra „sono gia tre“, „sono cinque“, „sono sei“, „basta, signori“, „basta che sono dieci“. Și cumpărau ómenii, cumpărau în cât bietul doftor se stergea mereu de sudori, și n'avea destule mâni să primescă soldul cuvenit. Chichița lucrului n'am înțeles-o de cât atunci, când am vădut, că sunt și de cei însănătoșiți, care cumpără chiar în mai multe rânduri și stăruesc să le vînda și din bandajele întinse, să le facă lor și hatîrul ăsta.

Mai la deal, mai la vale, la drépta, la stînga, în sfîrșit alandala îți mai închipuește alți neguțători de acestia, cei mai mulți cu cărucioare, pe care un băiat le muta mereu de la un loc la altul, apoi alții ce vînd fotografii, băeți și femei cu

chibrituri, ómeni cu apă rece, alții cu aqua sulfurea, neguțatori de bastóne, de camee, de săpun, de gulere de hârtie, de inele, de bricege, în sfîrșit o lume întregă ce strigă, strigă mereu și se îndesuiește.

Acum sosește timpul să se aprindă felinarele și să se deschidă casele teatrelor, un lucru, care la Neapoli se petrece puțin după șese.

Acest moment solemn se anunță printr'un șir de rachete publice, de care răsună tot orașul, ear la circul național se aprinde lampa electrică, pe care un om o îndrepteză mereu când înspre una, când spre alta din cele două uliți. În același timp la teatru de marionete se aprinde un foc bengal, sună tobele și trîmbițele și se aude, nota caracteristică, glasul sfâșietor al polișinelului, (persónă comică, mascarici sau paiață).

De aici înainte totă lumea strigă mai tare de cât de obicei, de óre-ce fie-stecare ține, ca mai ales el să fie auzit. De sus însă, unde mă aflam eu, nu se putea stinge decât glasul lui Polișinel și cântecul vaieratic al precupețului. Acestia fac patru creștături în pepene îl ridică în sus și înfățișîndu-le trecătorilor miezul frumos, cântă cu un glas văieratic. Sunt de obicei cîte trei la o masă și se pîrîndă ast-fel, că strigătul nu încetază nici o dată.

După ce s'a întunecat o iluminatie bogată da întregii scenerii o înfățișare de tot înspăimîntătoare.

Mai ales în strada cu precupeții e par'ca s'a aprins orașul.

Afară de felinarele municipale fie-care precupeț, fie-care prăvălie, fie-care neguțator ambulant are de la patru până la două-spre-dece felinare cu lumină gălbue de unt-de-lemn, căci alt-fel n'ar putea să-și vadă, să-și arete și mai ales să-și păzescă marfa. Casele au cîte cinci, șese etaje, eară pe sus sunt tratorii, alberghi și prăvălii, care de asemenea sunt iluminate. Prin balcone și adese-orî chiar peste ulița sunt întinse sfori, pe care neapolitancele își usucă rufe. Deasupra celor mai multe dintre case sunt, în sfîrșit,

grădini, care deasemenea au iluminatia lor.

Îți închipuește acum această iluminatie, verdeta de prin balcone și de pe case, trențaria întinsă pe sforile dintre balcone, îndesuiala din stradă, strigătele și felinarele ce se mută mereu de la un loc la altul, ți le închipuește numai aceste și vei înțelege, că cele d'întâi seri n'am îndrăznit să es, ci am stat în balcon, de unde aveam vedere atât asupra acestei băjbaieli, cât și asupra golfului plin de corăbii.

Ear ceea ce vești aici se vede în două treimi din Neapoli. Pe malul Santa Lucia, unde se vînd „frutti di mare“, pe piața municipală orî pe malul portului mic îndesuiala e tot atât de mare, deși are cu totul alt caracter; în strada Roma e lumea mai curătea, pe piața plebiscitului, cea mai frumoasă parte din Neapoli, e cam ca la San-Marco ear în admirabila grădină de la Vila națională cântă musica; aici e lumea elegantă. Ceea ce are Venetia, o singură piață, în care se adună lumea, nici Neapoli, nici Roma nu are.

Câte-va zile după sosirea mea am făcut cunoștință cu un englez refugiat din Alexandria, care vorbea destul de bine italianește și cunoștea orașul. Am început să eșim serile împreună. N'ai făcut un pas afară, și ți este cine-va pus în drum, un copil, o băbătie, un om, în sfîrșit cineva, care ți cere ceva, îți propune, îți recomandă, te îndeamnă, în cel mai bun cas un birjar, care te urmărește un pătrar de ceas, spuindu-ți mereu, unde are să te ducă pentru 70 de centisimi. Un copil îți oferă cerini, chibrituri, ear dacă îi spui că ai, dice să-i dai un soldo și făr' de a cumpăra; altul vine și-ți cere mucul de țigară, pe care-l ai în gură; în urmă o floristă îți pune, vrei nu vrei, o flóre în butonieră și dacă-i dai un ban, te urmărește și mai cere unul și tot cere, până ce nu vine alta să te ia în primire. Mergînd mai departe un om îmbrăcat mai curățel te întrebă în o franțuzască pocită, ce poruncești, ce dorești, care-ți este pofta momentului, unde vrei să te duci, ce vrei să faci și dacă-i răspunzi cu

„niente“, începe să-ți facă propuneri, un șir întreg: vrea să te ducă la teatru cutare, la vila cutare, unde vederile sunt sara de tot frumoase, la salonul cutare, în strada cutare, la băile cutare, într'un cuvânt nu te slăbește până ce nu-ți dai un ban, cel puțin un ban. Idată ce-ai scăpat de el, te întâmpină o băbatie cu „buona sera, signori! — non si comanda niente?“ „Niente!“ — „Ma signori“ n'ați vădut cutare, n'ați făcut cutare, n'ați asistat la cutare: toate aceste trebuie să le faceți mai înainte de a pleca. Ți dai și ei un ban și mergi mai departe. Dar înaintea unei biserici te oprește un om și-ți propune să-ți arete biserica, acum noaptea, căci noaptea e ceva cu totul tainic în ea; altul vine să-ți comunice în taină, că el poate să te ducă în catacombe, care sunt mai frumoase noaptea de cât ziua; earăși altul te invită pentru o liră la tablouri vivante, și ear cerini, ear floriste, ear ciceroni, ear babe, așa ține asta până la miezul nopții.

După miezul nopții poți eși fără a te mai teme, că vei fi oprit la tot pasul, ear înspre unu zgomotul și mișcarea mai scad, dar de încetat nu încetează nici odată. Acum, lăsându-ți banii, ceasornicul și alte asemenea lucruri de prisos acasă și ținându-ți batista la loc sigur, poți să umbli cu ore-care îndrăzneală prin locurile mai largi.

Trecând ziua de-alungul malului ori prin ulițele mai dosnice, găsești pretutindenea omeni, cari fac pe strada ceea-ce altă lume face în casă. Femeile se premenesc, se piaptănă, caută în capul copiilor, spală rufe, într'un cuvânt fac totă gospodăria internă a casei pe uliță, pe sub porțile caselor ori pe malul mării. Alături cu ele meșteșugarii, cismarii, croitorii, lăcătușii, împletitorii, incisorii, tâmplarii, fete ce înșiră mărgele și fel de fel de alți muncitori își urmează lucrul, mănâncă ori dorm.

Totă această lume doarme pe uliță și în cuvinte nu se poate arăta impresia, pe care o produce o asemenea uliță, plină de lume pusă la odihnă. Lucrurile rămân cam cum au stat ziua: pe ici pe colo câte unul stă de pază, ear ceilalți dorm pe mese,

pe sub mese, pe trepte, pe sub ziduri, fără de culcuș, fără de căpătâi, așa cum i-a lăsat Dumnezeu.

Precupețul strigă înainte, deși mai rar ca de obicei; felinarele sunt toate aprinse; din când în când răsună câte un cântec trăgănat, care nu se deosebește de doina românului de pe Târnava; birturile sunt pline de omeni, dintre care unii dorm, ear alții beau ori își petrec cu joc de cărți. Acum se stârnește aici o ceartă, și ear se alină, apoi se aude gălăgie din altă parte.

Și trec mereu, vin și se duc, marinarii, muncitorii de fabrică, vagabonzi și altă lume fără de căpătâi, acum în cete mai mici și mai mari, acum ear unul câte unul, destul că mișcarea și zgomotul nu încetază. Din când în când câte un precupeț aprinde un foc bengal ori o rachetă, care se înalță peste case, pocnește și deșteaptă în căderea ei pe cei de dimprejur. Să vezi apoi certuri și gălăgie și risete!

Pe la 3 zgomotul ear începe să crească: încep a sosi precupeții de la țără. Acest moment se anunță deasemenea tot prin rachete; dar un semn mai caracteristic sunt măgarii și cea ce mi-a rămas mie ca muzică din Neapoli e sbieratul măgarilor, care pe la 3 umplu toate ulițele. Acesta era pentru mine signalul, c'a venit timpul să mă culc.

Ast-fel am petrecut la Neapoli. Ziua umblam prin biserici și muzee, pe la Capodimonte și Posillipo, séra steteam pe balcon, ear noaptea umblam prin oraș. În cele din urmă m'am dus la Herculaneum și la Pompeii. Plecasem pe nemâncate, fiind-că mă temeam ca nu cumva să scap trenul. La Herculaneum nu prea sunt multe de vădut. Orașul a fost acoperit de lavă și săpăturile se fac anevoiă. Afară de acesta s'a zidit în urmă orașul Resina de-asupra Herculaneului. Pompeii se află în câmp și a fost acoperit cu cenușă; aici săpăturile se fac cu multă înlesnire și s'au desgropat pân'acum două treimi din orașul măricel. De aici am plecat călare pe un „samarello“ la gura Vezuviului, din care lava ferbinte curgea, curgea mereu la vale . . .

Era pe la 11 din noapte, când m'am întors la Neapoli, frânt și cuprins de fărâșă, în cât mâncarea nu-mi mai pria. Am mai dat o raită prin oraș, apoi mi-am adunat boșcârțele și am plecat.

Roma e un fel de lecuire pentru cel ce vine de la Neapoli. Un oraș curat, cu deosebire bogat în apă bună și mai presus de toate oameni așezați și cuviicioși, până la birjarul ce ridică degetul drept, semn, că e slobod, dar atât și nimic mai departe. Și acești oameni, aceștia în sfârșit, seamănă cu noi. Plecând de la Neapoli spre Roma încetul cu încetul se ivește un tip de oameni care nu se deosebește de acela, pe care îl găsim pe valea Olutului, ear în Roma cel puțin a treia parte din populație e de acest tip, e tipul ocheș, acei oameni veseli și sprinteni, însă nu luți și lărmuitori.

E bine la Roma, ar fi chiar foarte bine, dacă n'aș fi sosit de la Neapoli aici. Imi pusesem de gând să stau o zi într'ăgă și să mă odihnesc; dar de unde să iau puterea sufletească spre a mă stăpâni, când mă aflu odată aici. Umblu mereu și nu mai pot sta; abia mă mai țin picioarele; simt că am friguri; totă noaptea visez ruine și coloseuri și biserici și monștrii ciopliți în piatră.

Dar la urma urmelor, ne plângem mereu noi oameni, că ni-e prea scurtă viață și în adevăr, grozav e de scurtă; de ce să nu-i mărim cuprinsul, când întinderea nu i-o putem mări!? Mai presus de tot ce aș fi putut simți a fost clipa în care am putut privi pe S-ta Cecilia și cea mai strălucită parte din viața mea sunt zilele, în care am fost plin de niște emoțiuni, ce nu se pot deștepta de cât dintr'un suflet, cum era a lui Rafaelo. Dar unul e Rafaelo. Dacă el te înalță, alții te ridică, cel puțin, și cât stai pe aici prin Italia, umbli mereu pe sus, ear dacă te întorci, nu-ți mai vine să te cobori, ci duci cu tine în țara ta, între amicii tăi, în poporul tău o dorință, dorință de înălțare și deprinderea, de a privi mereu în sus.

FINE.

ANGERUL PĂZITOR

Era o dată o fetiță ce se numea Marióra.

Părinții ei o iubeau foarte mult pentru că numai pe ea o aveau și mai cu samă pentru că era a lor. Dar deși iubea mult pe mama ei, totuși îi mai plăcea să stea la o cucónă străină, care locuia în vecinătatea lor. Cucóna asta era bogată, n'avea copii, și avea mare plăcere când venea Marioara pe la dânsa. Acolo fetița era nu numai mângăiată; dar îi făcea tot ce-i da în gând, i se da bombone, poame, prăjituri, câte ar fi vrut se mănânce și Marioara începuse a crede că domna aceea, deși nu i era nici măcar rudă, o iubea mai mult de cât o iubea mama ei, care neconținut o dojenea, ba o și certa, nu o lăsa mai nici o dată să se jöce după voința ei, i da așa de puțin tocmai din mâncările, care i plăceau mai mult, par'că i-ar fi părut rău de ele. Era mai sgârcită cu dânsa de cât cu servitori din casă, ba chiar le da adesea dreptate în contra ei, când dinșii nu voiau se asculte de poruncile sale. „Vedeți dragii mei copii, voi sunteți tineri, și nu puteți încă se judecați lucrurile cum trebuie“.

Mariórei i părea că mama sa era nedreaptă pentru dânsa și că vecina o iubea mai mult, dar într'adevăr era cu totul alt-fel. Acelei cucóne puțin îi păsa, dacă Marióra, când ar fi crescut mare, ar fi devenit, prin obiceiul de a-și face toate poftetele, capricioasă, pretențioasă, cheltuitoare, leneșă și prin această nesuferită tutulor și deci nenorocită. Nu se gândea dacă fetiței, jucându-se cu lucruri primejdioase, ca foc, apă, cuțite, forfecă, bețe, i s'ar fi putut întâmpla vre-un accident, care ar fi sluit-o pe viață, sau alergând și sărind prea mult ar fi recit și mâncând multe dulceturi și-ar fi stricat stomacul. Ea care nu avea copii, nu sciea ce greu se cresc și cum trebuie îngrijiti. Pe când mama Mariórei deși sciea că muștrând-o într'una, și nefăcându-i pe plac, mai perdea din dragostea fetiței ei, își călca pe inimă și tot își făcea datoria, și căuta s'o crească bine spre fericirea ei și s'o păzască de ori-ce rău.

Voii trebuie să știți, dragii copii, că ori-ce copil, pot chiar spune, ori-ce om, are într'însul un mic drăcușor, care caută să-l îndemne spre rău. Când vă supărați, când plângeți d'intr'un nimic, când dați din picioare sau faceți vr'o faptă rea, drăcușorul este de vină, că el vă împinge la toate astea. Însă voi dacă vreți să nu vă supărați părinții trebuie se luptați în contra lui, și pentru asta, aveți ca se v'ajute ingerul păzitor, pe care Dumnezeu îl pune pe lângă toți copii ca să-i învețe spre bine.

Marióra sciea acesta pentru că mama ei îi spunea în toate zilele se lupte în contra drăcușorului, care o tot împingea spre rău, dar ea nu-și aducea aminte de poveștile mamei, de cât după ce făcuse răul și o găsea adese ori tristă și plângând, pentru ca mamele nu sunt fericite decât când copii lor le ascultă. Numai atunci știu

că toate ostenele lor pentru a-i face buni și sănătoși nu sunt în zadar.

Dacă doriți ca mamele voastre să trăească mult ascultați-le și căutați a fi cuminți luptând contra drăcușorului. Ele atunci vor fi mulțumite și nimic ca mulțumirea nu face pe om sănătos. Acesta e singurul mijloc prin care puteți mulțumi părinții de tot ce fac ei pentru voi. Intr-o zi Mărioara rugă pe mama ei s'o ducă la vecina, însă mama ei căreia nu-i plăcea ca fata să meargă des p'acolo îi duse: Lasă fetița până Duminecă; astă-zi trebuie să mai citești, să mai scrii nițel. Este târziu și n'ai făcut încă nimic, și eu am de cusut la rochița ta.

Mărioara tăcu, dar drăcușorul îi șopti în ureche: când mama va merge în camera ei ca se cöse poți să te duci singură, că este așa de aproape. Îi veni în gând că o fi drăcușorul de o împinge să n'asculte de mama și s'o înșele însă după cinci minute, când rămase singură, eși fuga, scobori, scara să n'o audă nimeni și trecând strada singură intră în frumoasa casă a vecinei. Merse dintr-o cameră într'alta, nu vădu pe nimeni. Părea că și servitorii plecasera din casă. Cobori în curte și de aci să gânde să se întorcă dar își duse: «De ce să nu merg eu în grădină să mănânc ceva pome, că tot mi'ar fi dat vecina de ar fi fost acasă». Măncă numai câte-va coccăze pentru că cele l'alte pome nu le putea ajunge. Merse până în fundul grădinei, apoi vădu o porțiță pe care nuși aducea aminte s'o fi vădut vr'o dată. O împinse și eși într'o câmpie verde. Dar ce se vede! În roșata aurie a sôrelui, care începea a sfîrși, nu tocmai departe, că nu părea a fi mai departe ca de două ori lungimea grădinei, eată un palat ca cele de prin povești, numai aurituri și petre scumpe și în fața lui o grădină cu niște flori mari de carî nu văduse nici odată, pomi plini de tot felul de pome, niște basenuri frumoase cu statui de marmoră și cu jocuri de apă de străluceau la sôre ca cercuri de diamant. S'auăiau păseri cântând așa de frumos înprejur. Mărioara începu s'alerge ca se ajungă mai curând, fără a se gândi că se depărtează mai mult de casa părinților. Dar lucru curios, ea alergă foarte mult, însă palatul, ce se vede că era fermecat, rămânea tot în aceeași depărtare.

Își e că s'a înșelat, dar că acum trebuia să fie într'adevăr aproape și începu să alerge și mai tare ca să-l ajungă. Alerga, alerga așa de repede că nici nu mai vedea bine ce avea înaintea ochilor, dar nu mai ajungea, și când ne mai putând de oboselă, se opri, băgă de seamă, că trebuia se fie umblat foarte mult pentru că începuse să se întunece.

Palatul nu se mai deosebea bine, dar vădu umbre de tufisuri și pomi mari de tot. Își duse că s'a apropiat de grădină și mai alergă până ajunse între pomi. Se credu ajunsă în grădină și se opri ca să se uite. Dar ce se vede! De palat nu era nici urmă. Fântânile cu jocurile

de apă, florile străine, pomele frumoase dispărușeră, păsările nu se mai audiau. Mărioara se afla acuma într'o pădure întunecată. Îi fu frică și vru să se întorcă îndărăt, dar îi să părea, că ar fi umblat ceasuri întregi prin pădure, că nu-i mai da de sfârșit și că mai mult se rătăcea.

Pădurea se făcea tot mai deasă și întunecată, ghimpii îi intrară prin pantofi în picioare, care abia o mai țineau. În fine nu mai zări nimic împrejurul ei atât de mult se întunecase. S'auăiră tunete în depărtare și împrejurul ei urlete de fiare sălbatice. Ea începu se tremure de frică, plângea și roae de lacrimi și se căia cu atât mai mult, că nu ascultase de muma ei. Ea cădu în genuchi și începu să se roge lui Dumnezeu s'o scape de spiritul răului și s'o aducă la mama ei.

De odată pe cer începură a licări stele. O lumină se făcu împrejurul ei. O muzică depărtată se auăi, părea cântec de ângeri, simți ca niște aripi fălfăind asupra capului ei, dar când vru se vadă ce era, sdrobotită de oboseală și de emoții i se închiseră ochii și cădu leșinată!

Când se deșteptă, se afla în patul ei; mama sa era lângă dînsa. Mărioara isbueni în plâns apoi făgădui că nici odată nu se va mai lăsa se fie dusă cătră rău, și că va lupta cât va putea ca să se facă cuminți. Mama ei îi duse, că va căuta s'o ajute cât îi va sta în putință ca îngerul ei păzitor să nu se mai depărteze de dînsa pentru că îngerul plânge când copii sunt răi. Mărioara se ținu de cuvânt și mama ei de câte ori simția c'ar fi putut să uite îi dicea: Luptă fetița să nu faci pe plac drăcușorului și Mărioara o asculta. Cred c'ați ghicit, dragii mei copii, că pe lângă îngerul păzitor nevădu, pe care Dumnezeu l'a pus lângă voi și plânge când sunteți răi este și: «Mama voastră». A. B. C.

Purtarea între oameni

Măestria de a te ști purta între oameni și cu oamenii este mare și grea. Pentru acesta se cere un spirit ager, experiență, un caracter solid, calități, cari trebuie să meargă mână în mână.

În viața noastră vedem de multe ori oameni foarte înțelepți și pricepuți făcând lucruri, la a căror privire caută să dăm din cap. Vedem iarăși pe alții, care posed cunoscințe teoretice despre oameni, adică îi cunosc din cărți, însă când pășesc în lume, devin de multe ori jertfe înșelătorilor. Apoi mai sunt alții din cei mai pățiți și deștepți, cari însă în afacerile dîlnice se încercă și cu totă mintea lor exerciată și cumpănitore devin sclavi ai unor caprițurii și nebunii de ai altor oameni scâlțiați și stricați, cari n'ar merita

nici să fie luați în băgare de seamă. Mai vedem erăși pe alții săraci cu duhul și nătărăi, cari scot la cale unele lucruri și își ajung câte un scop, după care cel mai înțelept ar fi alergat îndesert. De câte ori erăși nu ni se întâmplă ca să vedem pe omul cinstit necunoscut și nesocotit. Am cunoscut încă și capete agere și luminate, jucând un rol ridicul în mijlocul societății în care intrară și vorbind nimicuri atunci, când societatea ascepta de la ei o învățătură sănătoasă sau cel puțin o conversațiune plăcută.

Din aceste și alte asemenea observațiuni scotem o învățătură serioasă și folositoare, că adică măestria de a ști conversa cu oamenii nici decât nu stă din câteva formule de salutare învățate pe din afară, nici în complimente mecanice și sarbede, ci că acea este o măiestrie pe cât de trebuincioasă și folositoare, pe atât de mare și anevoie de câștigat.

Oamenii mari din antichitate și din timpurile noastre n'au lipsit a-și face din măestria de a se purta cu oamenii un studiu serios. În zilele noastre s'a scris multe despre ceea ce francesii numesc „esprit de conduit,” însă toate învățăturile lor au pătruns prea puțin în societate, mai ales la noi.

Neavând loc în deajuns în revista noastră, pentru a face cunoscut tinerilor noștri amici toate frumoșele învățături pe cari înțelepții lumii le deteră asupra măestriei de a se purta cu oamenii, ne vom mulțumi de astădată cu câteva, cari urmate vor aduce frumoșe folose tinerimii.

1. Mai întâi de toate dă-ți silința ca să-ți îndreptezi și să-ți agerești judecata minții. Nu te face sclavul ori căror păreri streine. Ce-ți pasă ție de judecata lumii, dacă tu vei urma și vei face aceea ce stă în armonie cu virtutea și cu învățăturile moralei? Ori cum ți-ai spoii calitățile tale cele rele, faptele tale rușinoase, tot nu ți-ai putea ascunde răutatea inimii pentru totdeauna.

2. Neajunsurile și ticăloșiile altora încă să nu le dai pe față, numai ca să te înalți pe tine. Prin această ți-ai atrage numai ura și răsbunarea lor asupra ta.

3. Nici cu meritele altora să nu te împenezi căci ți se va răsplăti cu urgia și cu disprețul societății. Dacă ești prietenul unui om mai mare ca tine, nu te mândri cu calitățile și rangul aceluia. Nu te înjosi a fi

luna unui sore străin sau satelitul unui planet.

4. Dacă-ți lipsește ceva, de ai vre-o su-părare, de te-a ajuns vr'o nenorocire, de ești în vre-o încurcătură și nu-ți poți ajuta cu puterea judecății tale, — nu te văieta ca un mișel, nu-ți descoperi totă neputința ta către nimeni. Puțini îți vor ști ajuta, din contră mai toți te vor muștra și înfrunta, prin ce numai îți vei îngreuna durerile inimii. Mulți se vor retrage și te vor părăsi cu totul. Prin urmare deschideți bine ochii mai înainte de a-ți deschide inima.

5. Dacă ești fericit să nu te prea mândrești cu acesta, pentru ca să nu destepți pisma și ura tuturor oamenilor dușmănoși.

6. Aibă grijă să nu ți perdi încrederea în tine însuși, credința în Dumnezeu, și în puținii oameni buni. Desperarea să o ștergi cu totul din inima ta. Fii tare de suflet tocmai când lumea te crede mai nenorocit.

7. Prezența și agerimea spiritului este un dar din cele mai rare ale omului și care ne face plăcuți în societatea omenescă. Acest dar nu se poate câștiga prin artă; totuși dacă ne lipsește să nu ni 'l dăm pe față prin nesocotința noastră. Mai ales tinerii cu temperamentele prea vii să bage bine de seamă să nu-i ia gura înainte, pentru ca să nu se cădescă. În împrejurările cele mai grele, omul trebuie să fie gata a vorbi ori a lucra după cum acele cer.

8. Pe cât poți să nu primești și cu atât mai puțin să ceri de la oameni ceva în dar, adică nu primi ca să nu te îndatoreze nimene cu nimic, căci cei mai mulți oameni au obiceiul de a-ți cere împrumutul însutit. Ți-a făcut cineva un bine, mai târziu ți-l cere îndoit și ți-ar fi prea greu ai da cât îți cere. Încercă numai odată și di măcar unui amic: „Dragă, sunt silit a-ți cere un lucru mare.” O să vezi cum va increți fruntea și se va pune pe gânduri. Dar earăși ca să te poți lipsi de ajutor străin, mărginește-ți trebuințele, fii cumpătat, dorințele să-ți fie modeste. Dacă din contră, te va mâna furiosul val de patimi, dacă vei alerga nebunește după ranguri, funcții, după bogății și câștiguri, după săturarea poftelor trupesti sau după alte lucruri nebunești, cerând tot ce-ți ved ochii și neștiindu-ți înfrâna poftele și nebunele deșertăciuni, atunci să știi dinainte, că vei fi silit

a cere ajutor de la orî ce om, a te căciuli la câți ômeni ordinari.

9. Țineți vorba dată nu numai în lucruri mari și importante ci și în cele mai mici. Fugi de minciună ca de orî ce bôlă molipsitoare. Regula cea mai mare a vieții tale să-ți fie a vorbi în totdeauna numai adevărul. Acesta însemnă adevărata tărie de suflet. A sta neclintit în partea adevărului este a stôrce în favoarea ta stima și respectul tuturor chiar și de la dușmanii tei.

10. Nu defăima pe nimeni, dar nici nu linguși. Bunul simț, prudența și înțelepciunea ta să te învețe a te da la o parte din calea lăudăroșilor și acelora, cari pretind ca să le laudî toate nimiciurile, frumuseța, istețimea, hainele, mobilele, casele, caii și câte altele.

(Urmare)

Apărătorii Dreptății

În primul rînd printre ômenii cei mari, căroră le datorăm recunoștință și venerațiune, trebuie să aședăm pe aceia cari au luptat, cari au suferit pentru *dreptate*.

Resistența contra nedreptății este una din cele mai frumoase forme ale curagiului, fiindcă este una din acelea, care cer mai mult caracter și desinteresare.

Este așa de ușor și așa de profitabil de a trece în partea forței triumfătoare, de a aplauda izbândeile și de a închide ochii la abuzurile ei!

Dar pentru a-ți ține piept și a apăra contra ei *dreptatea apăsată* (oprimată), trebuie o tărie rară și une-orî un adevărat eroism.

Omul de bine, hotărît a nu asculta de cât conștiința lui, a nu spune de cât adevărul, a nu merge de cât pe calea dreptății, a justiției, este aprôpe în tot-d'auna urmărit, calomniat, uitat.

Contra acestui om se unesc toate puterile răului și ale minciunei, care au interes a înăbuși glasul lui și a face să-i se dărime opera sa.

Grecul *Aristide*, care a rămas în istorie tipul (pilda) cinstei fără pată, unită cu energia bărbătescă, fu exilat de concetățenii sei, invidioși orî plictisiți tot auzind că îl polecesc „cel drept“.

El îndură această disgrație cu o demnitate ce-l făcu și mai mare. Reintors la putere, fără ură și fără ambițiune, el cărmui țara sa cu atâta dibăcie pre cât și disinteresare și muri sărac de tot, măcar că avusese în mâinile sale tesăurile Atenei.

Socrate a cărui viață și învățătură au fost o vecinică lecțiune de înțelepciune și de curagiu, își făcu puternici vrăjmași din pricina independenței și a sincerității sale. Nu i se erta, că în toate împrejurările, îndrăsnea să se opună nedreptății și nejudiciului. În fine fu acusat că voese a distruge religiunea și a corumpe tineretul. Condamnat să bea otravă (de cucută), el ar fi putut, cu ajutorul discipolilor sei, să scape, dar nu voi să dea acest exemplu de neascultare legilor și așteptă liniștit moartea, vorbind asupra *nemuririi sufletului*.

Vauban, pe care *Voltaire* îl numesce înaintașul inginerilor și cel mai bun dintre cetățeni, desprețuitor al onorurilor ce i s'ar fi cuvenit ca răsplată a lucrărilor sale, își termină cariera printr'un act de curagiu civil, publicând „*Dijma regală*“, în care desvăluia cu curagiu lui Ludovic al XIV-lea miseria poporului și propunea a înlocui această dijmă printr'un fel de impozit după venit. Aceste idei democratice nu puteau să convină marului rege și *Vauban* părăsi curtea.

Turgot ne înfățișează pilda cea mai isbitoare a greutăților, care așteptă pe omul cel drept, hotărît a lupta contra abuzurilor.

Însărcinat de Ludovic al XVI-lea cu direcțiunea finanțelor, el îndepărtă îndată pe curtezanii lingușitori prin cinstea sa cea mare și puțin cam disprețuitoare, prin lipsa de mlădiere și prin disprețul său contra prejudiciilor. Abatele *Gagliani*, cu o dreptă profetie, prevestea ast-fel mai dinainte, sorta noului ministru:

„În fine, d-l *Turgot* este controlor general. Va sta puțin în capul afacerilor pentru a-și îndeplini sistemul lui. Va pedepsi pe câți-va pungași, se va mânia, se va înfuria, va voi să facă binele, va întâlni piedici spinôse, greutăți, șireți pe tot locul; creditul său se va micșora, va fi disprețuit, urit... Se va retrage său va fi îndepărtat“.

Tocmai ceea-ce avu să i se întimple. Tur-

got însu-și nu-și făcea de loc vre-o iluziune, primind această însărcinare :

„Am prevedut, scria el regelui, a doua zi după numire, că voi rămâne singur ca să lupt contra abuzurilor de tot soiul, contra sforțărilor acelor cari câștigă de pe urma acestor abuzuri, contra mulțimei prejudiciilor, ce se opun ori-cărei reforme. Voi avea să lupt chiar contra bunătății naturale, contra generosității Majestății Văstre și persoanelor cari îi sunt cele mai scumpe. Voi fi de temut, urit de cea mai mare parte din cei de la curte, de toți cei cari cer favoruri... Acest popor pentru care m'as sacrifica, este așa de ușor de înșelat (amăgit), în cât poate îmi voi atrage ura sa prin însă-și măsurile ce voi lua ca să-l apăr contra vexațiunilor (nedreptății). Voi fi calomniat și poate cu destulă aparență de adevăr pentru a mi se perde încrederea Majestății-Văstre !“

Infruntând ast-fel lupta, periclitându-și liiștea și renumele, fără interes personal, cu singurul dor de a face binele, nu însemnă ore a fi un eroi ?

Putem să mai prenumărăm printre apărătorii eroici ai dreptului, pe marii liberatori ai popoarelor apăsate și pe toți aceia, cari luptară cu bărbăție contra loviturilor nedrepte.

Vercingetorix făcând o măreață sforțare spre a smulge Galia de sub jugul Romanilor; *Ioana d'Arc*, din mila sa pentru Franța în agonie, din oroarea însă-și a unui război sălbatic, se îmbărbătă și se înarmă ca să lupte contra Englezilor. *Wilhelm Tell* chemând pe Elvețieni a scutura jugul austriac; *Washington* și *Franklin* dobândind neatârarea Statelor-Unite; *Hoche* și *Marceau* (doi generali francezi vestiți), așa de desinteresăți, așa de umani în conducerea armatelor repub'licane, negândind de cât să apere pământul patriei cotropit de inimi și făcând să triumfe principiile revoluțiunei. *Daniel Manin* ridicând pe venețieni contra Austriei, îndurând cu dinșii suferințele unui lung asediu, apoi la Paris, în exil și în sărăcie, continuând a pregăti renascerea Italiei. *Tudor Vladimirescu*, care infruntând prejudiciile privilegiaților, ridică stindardul libertății în 1821 și provacă revoluția contra abuzurilor și domniei fanariote suferind martirul patrioticului său eroism.

Alături de dinșii se cuvine să aședăm pe

omenii de inimă, cari singuri contra unei mulțimi nesciutore și rătăcită, îndrăsniră să dea pe față nedreptatea, să descopere minciuna, să lupte contra greșelilor și să susțină dreptatea uitată.

Ast-fel făcu *Voltaire* apărând pe *Calas* și *Sirven*; ast-fel făcură proscriși de la 2 Decembrie, ca *Victor Hugo*, *Louis Blanc*, *Quinet*, *Charras*, cari primiră mai bine să îndure suferințele exilului de cât să dea mâna cu crima și să se închine înaintea triumfului ei.

Ast-fel făcură și la noi, frații *Golesei*, frații *Brătienii*, *Cogălniceanu*, *Chr. Tell* și alții, însuflețându-și curagiul lor din patriotismul lor sincer și luminat, zdrobiră lanțurile robiei și făuriră România modernă.

După *Odetta Laguerre*.

D. N. Iotta.

VRACIUL

De *Pietari Paivarinta*¹⁾ trad. de I. C. Panțu profesor-Brașov

Cam înainte cu vre-o trei-zeci de ani era un țaran într'un sat din partea de miază-zi a districtului Uleaborg, cunoscut în totă împrejurimea sub numele de *Vielo*, ceea-ce însemnă coțofană²⁾. Această poreclă i se dase cu deosebire pentru că umbla cu farmece, cu vrăji, vorbea cu duchurile necurate și voia să treacă înaintea lumii de vraciu... de un mare și vestit vraciu. Pe atunci erau încă multe credințe deșerte în popor și ast-fel *Vielo* avea mare trecere și era chemat de unii și de alții să-și facă meșteșugurile lui. El fermeca și vrăja urși, lupi și șerpi și-i trimitea la vitele omenilor, ba chiar și la omeni, ér alte ori lega prin vrăjile sale diferite lighioane și le alunga, cu un cuvânt el își suceea meșteșugul așa după cum era trebuință și după cum îl plătia lumea. El scia să spună despre lucrurile furate, aducea la casa omului vitele rătăcite sau pierdute, alunga duhuri necurate și scia fel de fel de doftorii și vindeca, câte bóle în lume, la omeni și la vite. Era iscusit vraciu. Ca să-și țină într'una renumele de vraciu, se strecura în noptea Paștilor prin grajdurile sătenilor, tăia bucățele din urechile vacilor și ale oilor, ba când și când tăia chiar bucățile din pielea de pe șale, séu smulgea păr din cóma și din coșile cailor. Tóte acestea e le aduna, le grămădea într'un sac, sac cu farmece și în chipul acesta făcea lumea curioasă și

1) Scriitor finlandez. Finii sunt înrudiți cu Turcii și cu Maghiarii.

2) În Finlanda era credința deșertă, că, dacă bați la grajd o coțofană cu cuie, atunci duchurile rele nu se apropie sã ia laptele vacilor séu sã li-se întemple vr'un réu vitelor.

nu arare-orî o înfricoșă așa de mult, de-i ducea gróza.

Incetul cu încetul începu lumea să se lumineze prin școli, și vraciul își perdeea din ce în ce din renume și ómenii nu-l mai credeau, ca mai înainte. Cu tóte acestea Viclo nu înceta cu meșteșugurile sale, umbla și de aci înainte prin grajdurile ómenilor și făcea farmece.

Tinerimea umblată pe la școli, vedea aceste lucruri de nimic ale vraciului, perduse frica de el și nu credea de loc că ar fi el în stare să facă farmece sau să vrăjescă. Erau însă destui ómenii în sat, care țineau la credințele vechi și ast-fel era un fel de luptă între cei cari nu credéu și între cei cari credéu, între lumină și întunec.

La nisce Pasci se hotărîră câți-va feciori mai luminați din sat să pândescă, să vadă dacă Viclo mai colindă prin grajdurile ómenilor și să-l prindă, și să-i dea o lecție, să o țină minte tótă vieța. Se puseră pe treabă cu tótă hotărîrea. Era în séra de Paști și mai mulți feciori se aședară la pândă și iscodeau casa și curtea lui Viclo, pândiau să vadă dacă ese afară, dacă plécă undeva. Tot-de-odată au pus pe unii din ei să pândiască pe la grajdurile vecinilor, ca, dacă cum-va ar eși din casă nebăgat în sémă, totuși să-l prindă când ar voi să se furișeze în vr'un grajd. Ca să-și dea semn, dacă unul dintre ei ar zări pe vraciul, și-au luat cu ei nisce fluere de pândari. Feciorii stară multă vreme ascunși prin împrejurime, aprópe se săturaseră și credeau că în zadar le este așteptarea și osteneala. Pe la miezul nopții însă se auđi un fuertat mai domol întocmai ca glasul ademenitor al unei găinuși. Cu toții alergară în partea, de unde se auđise signalul și de-odată se găsiră cu toții la olaltă.

Feciorul, care dase signalul, începu să povestească, că a vădút pe Viclo, cu un sac subțioară, întrând în grajdul din vecini și ast-fel cu toții chibzuiră, ce este de făcut. Unul din ei era de părere ca să se apropie încetinel de grajd, să între cu sgomot în el și apoi să fugă ca și dinaintea unei năluți. Pe când cei-lalți, prefăcându-se speriați, vor căuta să se ascundă, unul dintre ei sbiere în gura mare, că duhul necurat într'adevăr a intrat în acest grajd. Planul acesta a fost primit de către toți și tinerii se apropiară de grajd cu tótă băgarea de sémă. Când erau pe aprópe, năvăliră cu toții în grajd cu atăta furie în cât cădură unii peste alții. Când s'au vădút ei înlăuntru traseră ușa, o zăvorără pe dinlăuntru și puseră străji, ca hoțul de vraci să nu se pótă furișa nici într'un chip.

După aceea începură vorba între ei: Vădút'ați duhul rău? întreba unul. — «Da l'am vădút!» Sbură prin vėduh. — Avea o mătură în loc de códă. — Și două măturici în loc de aripă. — Incotro o fi sburat? — Spre miadă-di. — Nu, eu l'am vădút stecurându-se încolo pe jos, târându-se pe pământ. — Mi se pare că el ia chipul altor ființe, se schimbă în fel și fel. — A-

vea un sac negru subțioară. Da, da! Era plin cu urechi de vacă și de óie și cu pěr de cal. — Și cu cuiburi de vespă. — Și cu óse de om. — Și cu argint viu într'o ploscă de sticlă. — Și în mână, în loc de băț, avea un hărleț rupt, cu care se sapă gropile morților. Hei o gróză de arme! — Așa și trebuie. Năluca și duhul rău are să facă cale lungă încă încă în nóptea acéstă — trebuie să mérgă până în Laponia. — Și dimineță să fie îndărept la biserică. — Și să stea cu spatele întors cătră amvon. — Aoleu, mi-e frică grozav! — De cin' ți-e frică? — De duhul necurat? De ce, de ce se-ți fie frică de el? — El a plecat de aici. — Ba nu, — eu — l'am vădút — Ei cum? Cum l'ai vădút,... ce ai vădút? — L'am vădút de bună sémă, l'am vădút, că a intrat aici în grajd! — Aici în grajd? — Da! — Ești sigur? Da, sigur de tot. Taman înainte de a veni noi, am vădút pe duhul necurat, cu un sac la subțioara stângă l'am vădút că a intrat aici în grajd. — Atunci e bine. — De bună sémă îl vom găsi,... vom găsi un duh necurat și ne vom uita la el în față, unul câte unul. Să închidem și gurile de feréstră, ca nu cumva să se stecóre pe acolo. — Să aprindem o lumînare și să căutăm cu de aménunte. Pe când se sfirșia vorba între tinerii din lăuntru, se auđi de-odată un sunet, o mișcare într'un colț îndepărtat al grajdului. Ei aprinseră un chibrit, aprinseră apoi o lumînare și începură să scotocească și să caute prin tóte unghetele.

Viclo se vîrșe într'un colț și sta acolo ghemuit cu spatele cătră perete.

Când îl vădură striga unul dintre ei: „Hei, hu, aicea este duhul necurat! — Are chipul lui Viclo. — Eu nu vėd de cât un furcoi de grajd. — Ála nu-i Viclo deși ți-se pare că ar fi el. Duhurile necurate iau diferite chipuri, se arată în fel de fel de chipuri. — Are și aripă. — Și o cutie de alifii subțioară. — Ba nu, acolo are un sac murdar. — Cum scie el să sucéscă mințile ómenilor“.

Pe când tinerii dinlăuntru vorbeau astfel între ei și țineau lumînarea cătră Viclo, el, sormanul de el, sta neclintit și nu-și mișca nici măcar un fir de pěr.

«Ei, ce să facem acum cu duhul necurat?» întrebă unul dintre ei.

«Eu îl vėd și acum, par c'ar fi un furcoi cu două córne, de aceea sunt de părere să-i rupem un corn și vom vedea noi dimineță, cine vine la biserică schiopătând și în chipul acesta vom putea scie cine a fost duhul necurat. — Am auđit că unui duh necurat nu-i poți lua vieța. Să cercăm dacă este adevărat sau nu! Așa să facem noi!» strigară cu toții într'un glas.

«Vai de mine, fraților, nu mă nenorociți. Eu nu sunt duh necurat, eu sunt Viclo!» se văita bietul Viclo în amarul său.

«Auđiți, că vorbește duhul! El poate să si vorbească! — Acum nu mai vėd nici un furcoi»,

véd numai pe Viclo. — Și eu tot așa. — Nu fiți proști, nu vă lăsați să vă tragă pe sfóră. Duhul rău v'a fermecat ochii și a luat chipul lui Viclo, se arată numai în chipul lui. — Avem să-l cercetăm cu de-amăruntul! grăi unul și 'l apucă și-l trase afară din unghetul, în care se vîrîse

Feciorașii noștri, aveau toți bătele cu ei. După ce l'au scos din fundul unghetului, se puseră pe burta lui și 'l îmblătiră cu ciomegele. Bietul vraciu gemea și se svîrcolea sub grelele lovituri.

«Duhul necurat vrea să ne fugă!» dîseră unii și se puseră pe el și-l țineau strîns.

«Pentru numele lui Dumnezeu!... Nu mă omorîți!... Eu mor ca și ălalți ómenî!» striga Viclo, care acum credea că i-a sosit ceasul de pe urmă și că tinerii vreau să-l omóre, numai ca să vadă, dacă mor și duhurile necurate.

Duhul rău are glasul ca a lui Viclo! grăiră ei și încetară cu bătăile. De altmintrelea și ei mai mult s'au prefăcut, de cât ca într'adevăr să fi dat cu totă puterea. — Este Viclo? — Intr'adevăr d-ta ești Viclo? Spune drept!

Da, într'adevăr... eu sunt Viclo. Așa e.

Ei, cum ai ajuns aici?

Eu... am vrut... se încurca Viclo în vorbă, dar nu putu dice nimic, nimic deslușit.

«Tu ești Viclo» dîse atunci unul dintre tinerii de față, «noi am știut lucrul acesta încă de la început, căci numai de aceea, am stat totă nóptea la pîndă, ca să-ți putem da de urmă, să-ți vedem faptele tale fără de lege. Acum ai cădút în mînile noastre. Destul ți-ai bătut joc de ómenî, destul i-ai înșelat, dar acum ți-s'a sfîrșit tóte. Avem să spunem lumii despre «meș-teșugurile tale», și avem să te facem de rîsul tuturor. Ear tu drept pedeapsă poți să ne faci ori-ce rău, poți cu vrăjile tale să fermeci duhurile rele și nălucile tóte din lume și să le trimiți pe capul nostru, să trimiți toți șerpîi, și să dai vitele noastre prada urșilor, lupilor și tuturor dihănilor, care-ți stau în stăpînire. Dar pentru aceea tu n'ai să scapi cu una cu două din mînile noastre. Aduceți aici o funie!»

S'a scos o funie și cu ea tinerii legară mînile vraciului, astfel că rămăse un capăt lung al funiei, de care trăgeau ca să-și pórté prisonierul.

În chipul acesta eșiră cu toții din grajd.

«D'apoi sacul vraciului?» întreba unul din cetă.

«Trebuie să-l luăm cu noi... cu ori-ce preț?»

Căutară sacul, ce vruse Viclo să-l ascundă în unghiulețul în care se băgase și peste care aruncase o mână două de pale, și în scurtă vreme îl găsiră și-l aduseră înaintea grajdului.

«Dați-mi sacul!» se ruga Viclo.

«Nu suntem noi așa de nătărăi!» răspunseră diavoli de tineri și începură să-l goléscă.

În el aflară fel de fel lucruri grămădite: erau

urechi de vacă, carne uscată, pîr de la vite, pîr de cal, cuiburi de vespî și alte câte de tóte, precum și o păreche de fôrfece mari.

(Va urma).

VARIETATI

Cea mai lungă line ferată dreaptă este aceea care légă orașul Buenos-Aires din America cu pótele munților Andî. Pe o distanță de 340 km această linie nu presintă nici o cotitură, n'are nîcî un pod și nici un tunel.

Cum s'a pavat orașul Twer (Rusia). — Înainte cu vre-o 80 de ani orașul Twer n'avea de lor pavaj, din cauză că ținutul e fôrte sărac în petre. Consiliul comunal a încercat de mai multe ori să aducă pîtră din alte părți, dar cheltuelile ce necesita pavajul erau prea mari față cu bugetul comunii. Atunci un consilier propuse, ca să se ștérgă accisele comunale și în schimb pentru ori-ce cal ce intra în oraș să se percépă o taxă în natură, constatătóre în trei bolovanî, iar aceștia să fie destinați pentru pavarea orașului. Propunerea a fost primită și în scurt timp Twer a avut unul din cele mai bune pavaje.

Epitaful lui Marlborough. — Soția marelui general englez Marlborough († 1722) a lăsat să se scrie pe mormîntul bărbatului ei următorul epitaf: «Aci zace ducele Ión de Marlborough, care nici odată n'a dat vre-o bătălie fără să n'o câștige, nici odată n'a asediat vre-o cetate fără să n'o cuceréscă, nici odată n'a început vre-un lucru fără să nu-l ducă la un bun sfârșit.

Ori-cine ai fi tu, dacă ești liber, datorești acesta ducelui Marlborough.»

NOSTIMADE ȘI ANECDOTE ȘCOLARE

(DIN LUCRARI SCRIPTICE)

Presiunea ține în respect mercurul din barometru. — La lilieci numai degetul cel mare fôrte mic — Crocodili din Asia se numesc caimacani. —

Bazaltul se întrebuintéază la facerea bazelor pe cari se aședă statele (statue). —

* * *

Profesorul de geografie de la o școlă secundară făcea lecțiunii despre China. La un moment dat, el întrebă clasa:

- Care din voi a vîdút vre-un chinez?
- Eă, domnule profesor răspunse un elev.
- Unde?
- Pe cutia cu ceai.

* * *

Revisorul școlar: Domnule institutor care e cel mai bun matematician în clasa D-vóstră?

Institutorul. Micul Isac Lewison.

Rev. școl. Ei Lewison, ean fă repede următórea socotélă: Eă voesc să-mî fac o pereche de pantaloni și 'mî trebuie $2\frac{3}{4}$ metri de postav, metrul costă 5 $\frac{7}{8}$ lei, cât vor costa pantaloni?

Isac. D-le revisor, D-vóstră sunteți un om mare și nu vă ajunge $2\frac{3}{4}$ metri, ci 3 metri. D-vóstră D-le revisor sunteți om bogat și ve-ți lua o stofă mai bună, care costă 6 lei, așa dară pantalonii va costa 18 lei.

* * *

LUNA MAIŪ (Florar) Prătar

Maius. Mai. Mai. Targylon.

Țile vrednice de însemnat în această lună.

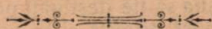
- 1/14. 1855 Recunoșterea autocefaliei bisericei române.
 8/20. 1506 † Cristofor Columb în Valladolid.
 10/22. 1881 Intronizarea primului Rege român cu coroana de oțel și a primei Regine cu coroana de aur, în București.

- 11/23. 1618 Începutul războiului de 30 ani.
 13/25. 1790 Austriacii ocupă Bănatul Craiovei.
 18/30. 1856 Congres. din Paris declară autonomia României.
 28/10. 1812 Rusia ia pentru întâia dată Basarabia.

† Însemnează moarte.

Un copil din cl. I secundară lipsește primul trimestru de la școală din cauză de boală. Revenind la școală dirigintele clasei se interesează de aproape de dânsul și între altele îl întreabă:

- Ce ți-a dat doctorul?
 — O pomadă cu care am făcut fracțiuni pe spinare.

Poșta „Amicul Tinerimei”. — N. P. Petrescu S'a primit. În numărul viitor. — N. T. Excursiunea se va publica.

Recomandăm tuturor **Enciclopedia Română** în 3 volume, octav mare, cu 376222 articole publicată de **D-rul C. Diaconovici** — Sibiu, legată luxos Lei 85, broșată Lei 75. Deposit general pentru România **L. Alcalay**, librar București.

Cine din **abonații** noștri va trimite rezolvarea cea mai corectă a problemelor, ghicitoarelor, șaradelor ș. a. va lua parte la un premiu, o carte folositoare.

Soluția câștigătorului și numele celor ce vor fi rezolvat problemele se vor publica în numărul viitor.

Fie-care din tinerii noștri este invitat a ne trimite ghicitori, șarade, aritmograme ș. a. compuse de el însuși (nu copiate) care se vor publica spre deslegare. Ele trebuie crise lămurit și exact și soluțiunea pusă la urmă.

Rugăm pe toți domnii care au primit numerile de până acum din „Amicul Tinerimei” să binevoască a ne trimite prețul abonamentului.

JOCUL ȘAHULUI

(Urmare)

Regele se poate mișca majestos în toate direcțiunile însă numai câte un pas adică câte un patrat, în jurul lui. Fiind s. ex. pe e5 el poate ocupa numai patrații d4, d5, d6, e6, f6, f5, f4, e4. Regele se deosebește de toate celelalte figuri prin aceea, că nu e permis a-l pune pe nici un patrat, unde ar putea fi atacat și prin urmare luat, bătut. Ast-fel dacă regele negru ar sta s. ex. pe f7 atunci nu s'ar putea pune regele alb care ar fi pe e5, pe patrații e6, și f6.

Fie-care soldat se poate mișca drept înainte numai un pas (patrat). Dar la început din primul său loc (adică pentru albi din rîndul al doilea al șeptelea) poate să se miște și câte doi patrați. El poate bate, adică lua alte figuri nu în direcția dreaptă cum se mișcă, ci numai înclinat înainte spre dreapta sau spre stînga. Un soldat alb s. ex. de pe e4 se poate deci mișca pe e5 dacă e liber acest patrat. El poate îndepărta o figură care ar fi pe d5 sau pe f5. Un soldat alb de pe e2 se poate pune pe e3 sau e4, dacă patrații e3 și e4 sunt liberi.

Dacă un soldat înainteză de pe locul său prim (adică pentru albi din rîndul al doilea, pentru negri din rîndul al șeptelea): doi pași și prin această trăsătură vine lângă un soldat dușman (ast-fel în rîndul albilor pe 4, al negrilor pe 5) atunci acest soldat dușman îl poate bate pe celalalt, adică a-l lua, ca și când ar fi înaintat numai un patrat.

Acest drept de a bate de a lua în treacăt (en passant) îl are numai soldatul și numai la prima trăsătură. Ast-fel dacă soldatul alb de pe e2 trece pe e4, atunci soldatul negru care s'ar afla pe d4 este în drept a-l bate, a-l lua în treacăt. Acest lucru este singura excepție de la regula generală, că fie-care figură poate fi bătută numai pe locul unde ea stă.

Dacă un soldat în decursul jocului înainteză pe un patrat al unui rînd, pe care de la început au stat figuri dușmane (ast-tel s. ex. pentru alb rîndul al 8-lea orizontal pentru negru rîndul 2-lea orizontal) atunci în locul soldatului poate pune după voe ori-ce altă figură. Jucătorul n'are însă să se tulbure dacă va avea mai multe figuri de acelaș fel ca la început, din contră puterea lui crește prin înmulțirea figurilor. El poate deci să-și facă din un soldat, un al doilea, al treilea, al patrulea, ș. m. m. aghiotanți, un al treilea, al patrulea turn, căpitan, călareți.

(Va urma)

Director, proprietar și editor I. MOISIL prof. și directorul gimnasiului din Târgu-Jiu.
 Comitetul de redacție: AL. ANDRONESCU, STEF. BOBANCU, AUG. CRAINIC, E. CONJ. I. MĂLĂESCU
 I. MOISIL, profesori ai Gimnasiului Tg.-Jiu

TIPARUL N. D. MILOȘESCU, FURNISORUL CURȚII REGALE T.-JIU.

AMICUL TINERIMEI

FOAIE DE CUNOSCIINȚE FOLOSITOARE

PENTRU

EDUCAREA TINERIMEI ROMÂNE

CULTURĂ
MORALĂ, IUBIRE DE NEAM, ȘCIINȚĂ
MUNCA

Director, proprietar și editor I. MOISIL, Directorul gimnasiului din T.-Jiu.

Comitetul de redacție: AL. ANDRONEȘCU, ȘTEF. BOBANCU, AUG. CRĂNIC,

EC. I. MĂLĂESCU, I. MOISIL, profesori ai gimnasiului din T.-Jiu.

Amicul Tinerimei, ce intră acum în al doilea an, continuă a da tinerimei române o lectură aleasă și variată, care să-î nobilese inima, să-î instruiască spiritul și să-î dea cunoștințe pentru viața practică.

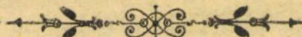
Tinerimei noastre setoase după învățături solide, doritoare de a se instrui, i-a lipsit până acuma o astfel de revistă. *Amicul Tinerimei* însă va îngriji a-î da materialul necesar pentru studii mai întinse, indispensabile astăzi mai ales — de când cu introducerea examenelor de absolvire de gimnasiu și liceu.

Amicul Tinerimei dorește să umple această lacună. El va publica deci deosebite istorii, nuvele și romane istorice și științifice, care vor dezvolta simțul de dreptate, adevăr și onoare, — va îmbogăți sufletul cu cunoștințe asupra vieții și lumii, — va publica biografii de oameni mari, care au avut o influență puternică asupra formării caracterelor, — apoi descrieri geografice din țară și străinătate, schițe de istoria antică și modernă, — va explica tainele și minunile naturii, — va ține în curent pe tinerii săi cititori cu invențiunile moderne, — va descrie lumea tinerului cu plăcerile, bucuriile și necazurile ei, — va fi deci un prieten sincer al tinerimei.

Având tot sprijinul, revista va fi ilustrată.

Abonamentele și orice privesce revista, se vor adresa la

REDACȚIA „AMICULUI TINERIMEI”
TÂRGU-JIU

TÂRGU-JIU

TIPOGRAFIA N. D. MILOȘESCU, FURNISORUL CURȚII REGALE

1904

AMICUL TINERIMEI

FOAIE DE CUNOSCINTE FOLOSITOARE

PENTRU

EDUCAREA TINERIMEI ROMÂNE

MUNCĂ
MORALĂ, IUBIRE DE NEAM, ȘTIINȚĂ
CULTURĂ

Director, proprietar și editor I. MOISIL, Directorul gimnasiunii din T.-Jiu.
Comitetul de redacție: AL. ANDRONEȘCU, STEF. BOBANU, AUG. GRĂINIC.
EG. I. MĂLĂEȘCU, I. MOISIL, profesori ai gimnasiunii din T.-Jiu.

Amicul Tinerimii, ce intră acum în al doilea an, continuă a da tinerimii române o lectură aleasă și variată, care să-i nobileze inima, să-i instruiască spiritul și să-i dea cunoștințe pentru viața practică.

Tinerimii noastre sodoșe după învățătură solidă, doritoare de a se instrui, i-a lipsit până acum o astfel de revistă. Amicul Tinerimii însă va îngrijii a-i da materialul necesar pentru studii mai întinse, indispensabile astăzi mai ales — de când cu introducerea examenelor de absolvire de gimnasiu și liceu.

Amicul Tinerimii dorește să umple această lacună. El va publica deci deosebite istorii, romane și romane istorice și științifice, care vor dezvoltă simțul de dreptate, adevăr și onoare — va îmbogăți sufletul cu cunoștințe asupra vieții și lumii — va publica dialoguri de oameni mari, care au avut o influență puternică asupra formării caracterelor — apoi descrieri geografice din țară și străinătate, schițe de istoria antică și modernă — va explica tainele și minunile naturii — va ține în curent pe tinerii și cititorii cu invențiunile moderne — va descrie lumea tinerului cu plăcerile, bucuriile și necesitățile ei — va fi deci un prieten sincer al tinerimii.

Având tot spiritul, revista va fi ilustrată.
Abonamentele și orice privește revista, se vor adresa la

REDACȚIA „AMICULUI TINERIMEI”
TÂRGU-JIU

TÂRGU-JIU

TIPOGRAFIA N. D. MILOȘESCU, FURNISORUL CURȚII REGALE
1904

Abonamentul pentru România

Pe un an	8 lei
Pe o jumătate an	4 »
Pe 3 luni	2 »

CULTURĂ

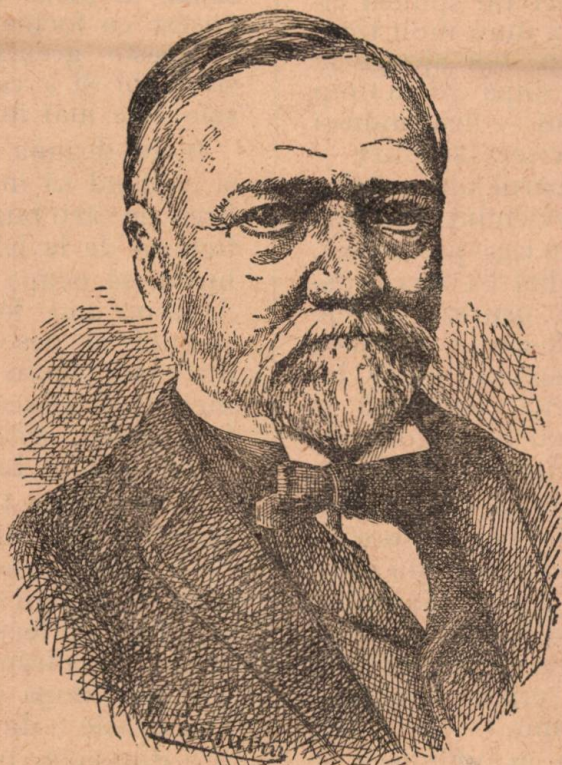
MORALĂ, IUBIRE DE NEAM, ȘTIINȚĂ
MUNCĂ

Abonamentul pentru Austro-Ungaria

Pe un an	8 coroane
Pe o jumătate an	4 »
Pe 3 luni	2 »

DIN FOCHIST MILIARDAR

America, continentul atâtor minuni, în dezvoltarea ei fără pildă, nici în Europa, a dat naștere la o clasă de oameni necunoscută în suta a XIX-a: bilionarii sau miliardarii. Bogățiile acestor oameni par mici chiar față de bogățiile Romanilor din timpul imperiului și acesta cu atât mai mult, căci bogățiile miliardarilor nu au crescut prin moștenire de la tată la fiu, ci numai prin *hărnicia, inteligența și păstrarea* unui singur om. O pildă clasică, avem în scoțianul Andrew Carnegie, care înzestrat cu însușirile de lipsă afacerilor a devenit într'un timp destul de scurt miliardar. Carnegie s'a născut în 1837 în Dunnfennline (Scoția). Tată-său era un țesător sărac. Introducându-se în fabricile de țe-

A. CARNEGIE

sut mașine, mulți țesători au trebuit să părăsască patria și să ia toiagul pribegiei. Într-o zi a anului 1846 tatăl băiatului Carnegie veni acasă cu trista scire, că nu mai poate căpăta de lucru. Copilul era pe atunci de 10 ani, avea însă o minte clară și încă ceva mai mult o inimă simțitoare, și pricipu numai decât ce însemnéază această scire. Familia se hotări să plece în America de nord și anume la Pittsburg, unde câte-va rude ale lor își putură găsi existența. Tânărului Andrew îi fu foarte grea despărțirea de vechea lui patrie, după cum se vede din o vorbă a lui spusă în urmă

cu câți-va ani, când devenise proprietarul unui din cele mai frumoase palate din New-York, și anume: «Cea-ce este Benares

pentru inđi, Meca pentru mahomedani și Ierusalimul pentru creștini, — acesta și chiar mai mult decât acesta este Dunnefennline pentru mine».

Indată după sosirea familiei în America, tatăl lui Andrew găsi de lucru într-o fabrică de bumbac. Copilul Carnegie de asemenea fu primit ca împletitor în fabrică având pe săptămână vr'o 7 lei leafă.

El era mândru că putea ușura cu mica sa lefșoră traiul familiei. Trebuia să lucreze greu de tot pentru aceste parale des de diminută până târziu sêra, numai cu o întrerupere de 40 de minute la amiazi. Aici însă nu putu sta mult timp și căpătă un loc ca fochist în fabrica unui compatriot al său. În acest serviciu trebuia să observe cazanul unei mașini cu vapor, care punea în mișcare mașinele fabricii. De sigur acest serviciu era destul de greu pentru un copil de 13 ani. Serviciul, împreună cu o răspundere foarte mare, făcu ca tinărul Andrew să devină nervos. Chiar în somn se speria adeseori de frica vreunei greșeli ce ar fi putut să facă în serviciu. «Eram tinăr» — dice el — «și aveam visurile mele ambițioase, căci im spuneă cine-va din mine, că nu va dura mult timp această stare de lucruri și voi ajunge la ceva mai bun». În adevăr după cât-va timp — fiind în etate de 14 ani — însușindu-și ore-care cunoscințe în scriere și citire — căpătă un serviciu în contoarul fabricii. Cea ce-i ușura greutățile serviciului era însă viața fericită ce domnea în casa părintească. Fie-care membru al familiei își făcea datoria, fie-care se silea să ușureze grijele vieții dîlnice și pe fața fie-căruia să vedea veselie și bucurie. În deosebi mama lui Andrew, o femeie hotărîtă, economă și bună la inimă îngrija cu o dragoste de adevărată mamă de fericirea familiei.

În acest timp un căpitan, James Anderson, anunță că pune biblioteca sa spre folosința lucrătorilor și a copiilor din oraș, spre a citi cărți bune în fie-care Sâmbătă. Tinărul Andrew să folosi numai decât de această fericită ocaziune, ca unul, care fiind cu desăvârșire sărac, nu era în stare să-și cumpere cărți. «Anderson» — scrie mai târziu Carnegie — «avea în biblioteca sa numai 400 de volume, dar cred că nici o altă bibliotecă cu un număr de așa de puține cărți n'a adus vr'odată folose și bucurii mai mari. Numai acela care, ca și

mine, dorea atât de mult sosirea Sâmbetei, când ni se deschidea isvôrele științei, pôte spune cât de mult bine ne-a făcut Anderson, mie și altor copii din oraș, dintre cari mulți au devenit mai târziu oameni distinși».

Bucuria lui Carnegie produsă din în-trebuințarea acelei biblioteci fu așa de mare, că încă de atunci să hotări să imiteze pe acest om bine-făcător și — când împrejurările îi vor da putință — să facă și el ca Anderson.

În anul al 14-lea părăsi serviciul de fochist, care-i ruina sănătatea. Un compatriot al lui, care era funcționar la serviciul telegrafic din Pittsburg, îi găsi un loc la telegraf, ca factor. El avea adică să ducă telegramele la adresați. Slujba acesta îl puse în legătură personală cu diferite diare. Mare era dorința lui în acest timp să scrie articole bune în diare și chiar cărți. Andrew avea acuma o leafă de 15 lei pe săptămână, dar mereu îl chinuia frica, că ar putea să-și perdă slujba, fiind-că cunosccea prea puțin stradele și mahalalele orașului Pittsburg și sănătatea lui era încă slabă, în urma muncii prea mari ce o avusese ca fochist. În curând însă învinse și aceste greutăți, căci învățase numele stradelor și a caselor de comerț și adresele cele mai însemnate.

În tot-deauna harnic în slujbă, cinstit și căutând să învețe cât mai mult prin citirea de cărți bune, de diminută, când funcționarii de la telegraf încă nu veniseră la birou, să ocupa cu învățarea telegrafierii. Avea un auz foarte fin, cea ce-i făcu cu puțință să descifreze telegramele numai din auz, lucru necunoscut încă pe vremea acea. Dascălul său în ale telegrafiei, I. D. Reed, scrie în a sa «Istoria telegrafului» asupra lui Carnegie ast-fel:

«Imi plăcea tinărul și observați în curând, că deși mic, era foarte descept. Abia de o lună în serviciul meu și mă întrebă dacă aş fi bun să-l învăț a telegrafia. Incepu a-i da lecții și găsi într'insul un bun scolar. În curând telegrafia ca și mine». Nu mult după ce știu telegrafia Carnegie avu ocazie a da dovadă de dibăcia sa. Într-o diminută, pe când se esercia în telegrafie, sosi o depeșă urgentă de la Filadelfia. Tinerul Carnegie transmise numai decât esact depeșă, ast-fel ca telegrafistul, care sosi în urmă, află totul în ordine. Acest

succes atrase numai decât atențiunea tuturor asupra lui și în curând fu numit telegrafist cu o lefă de 1500 lei anual.

Era acum de 16 ani. Tocmai murise tată-său și ast-fel Andrew deveni susținătorul familiei sale. Pe lângă leafa sa mai câștiga acum câte un extradolar (5 lei) pe săptămână dela diarele din Pittsburg, pentru telegramele pe care le punea la dispoziția lor.

Acastă sumă o reținu pentru dânsul și fu cel dintâi ban economisit. Funcțiunea de telegrafist îl aduse în atingere cu fel de fel de oameni. Intre alții atrase atenția unui domn, Scott cu numele, care era directorul calei ferate pensilvane. Scott îi oferă un loc de telegrafist în serviciul acestei căi ferate cu un plus de 50 lei lunar.

În curând prin cinstea și hărnicia lui își câștigă încrederea și chiar prietenia șefului, care îl numi și secretar particular al său. În acest serviciu Carnegie dovedi o inteligență deosebită. Odată să întâmplă pe linie un accident, ce pricinui întârzierea unui tren accelerat. De ore-ce în tot-deauna acceleratul trebuie lăsat să treacă înaintea tuturor celor-lalte trenuri, se îngrămădiseră în gară o mulțime de trenuri de persoane și de mărfuri. Inspectorul drumului de fer tocmai era absent. Părea că toată circulația are să înceteze. Pentru ca acesta să nu se întâmple, tânărul telegrafist Carnegie, luă măsuri pe răspunderea sa și dete conducătorilor număróșelor trenuri ast-fel de ordine, încât când sosi inspectorul, care veni într'un suflet, când auzi de accident, totul era în regulă, fără ca circulația să fi suferit ceva.

În acest timp șeful se, Scott, îi dăse odată că dacă voește, ar putea să facă o afacere foarte bună cumpărând acțiuni de ale societății «Adam-Expres» de 500 dolari (2500 lei). Acțiunile aveau valoare de 300 lei una și Scott îi avansă de bună voie 500 lei, dacă Carnegie pôte să facă de undeva de rest până la 2500 lei.

Carnegie primi propunerea, cu toate că nici nu se gândise de unde ar putea să aibă o sumă atât de mare de bani: 2000 lei. Totuși cineva știu să-i dea un sfat foarte bun: mamă-sa. Chiar în acea sară să ținu un consiliu în familie și după ce Carnegie le spuse de ce e vorba, mama sa hotărî scurt și cuprinzător: că suma trebuie procurată în orice cas. Hipotecăm casa. Mâne plec la Ohio la unchiul nostru și îl voi

ruga să aranjeze tot ce e necesar pentru împrumut și hipotecare. Așa și făcu. Aă luat bani, aă cumpărat acții și și-aă ipotecat casa. Acest lucru a fost întâia pētră a temeliei pentru bogăția lui viitoare. Și astă-dă Carnegie divinisază curagiul mamei sale cu orice ocaziune. Mai târziu să pre-sentară și alte ocaziuni.

În războiul civil nord-american Scott fu chemat în ministeriul de resboiu la Washington și luă pe Carnegie, care era de 24 ani, cu sine. El supraveghia telegrafia guvernului și ajută la facerea scrierei cifrate (secrete) necesară în război. Deși n'a-vut să stea în linia de bătae, Carnegie a fost al 3-lea om rănit. O sârmă de telegraf, care se desprinsese, îl lovi în față și îi făcu o rană adâncă, totuși își continuă serviciul fără vr'o întrerupere.

După război reintră érašă în serviciul călei ferate pensilvane. Aci făcu cunoscința unui inventator, cu numele Woodruff, care-i arată modelul unui vagon de dormit. Lucrul acesta era ceva nou de tot și mintea cea clară a lui Carnegie recunoscua la moment importanța practică a unei astfel de invențiuni și avansă imediat suma necesară pentru realizarea invențiunei, prin facerea unui împrumut. Se făcură mai întâi două vagoane de încercare pe calea ferată pensilvană și dând rezultate escelente se formă în urmă o societate pentru vagoane de dormit. El însuși câștigă o sumă însemnată din această întreprindere și, după ce și plăti datoriile ce le făcu cu realizarea invențiunei, îi mai rămăsese un capital destul de frumos. Dorința de câștig desvoltată în Carnegie făcu ca el să ăia parte și la alte întreprinderi. Astfel, în to-vărășie cu mai mulți prieteni ai lui, cumpără isvórele de petrol din localitatea de astădă Storey pentru suma de 40,000 dolari, care în primul an aduseră un venit de un milion dolari. Acest lucru făcu dintr'odată pe Carnegie un om în adevăr bogat. În curând însă vându partea sa din această întreprindere prietenului său Rockefeller spre a se ocupa cu o altă însemnată industrie: fabricațiunea oțelului. Până atunci se făceau în America podurile, la drumurile de fer, din lemn. Aceste fiind însă mai slabe, prăbușindu-se foarte des său de multe ori ardând, să hotărâse să se înlocuiască cu poduri de fer. În acest timp Carnegie era director de secție al

călei ferate pensilvane. De aceea Carnegie organizează usinele «Ciclopiane» și societatea «Keystone», care după ce executară primul pod de fer peste riul Ohio, primiră atât de multe comande, încât Carnegie demisionă din funcțiunea de director și se ocupă numai cu noua sa întreprindere. Tocmai pe acea vreme tehnicianul englez Bessemer găsi felul de preparare al oțelului, care poartă și azi numele lui. Carnegie începu a fabrica nu numai poduri, ci și șine de oțel pentru drumurile de fer, după sistemul lui Bessemer. Astfel se fac nouă ateliere, nouă fabrici necesare pentru indestularea cerințelor și astăzi fabricile de oțel ale lui Carnegie dau de lucru la o armată de 50,000 de lucrători, ard 19 furnale uriașe după sistemul cel mai modern, posedă numeroase fabrici de topit și turnat oțelul, mine de fer și de cărbuni, drumuri de fer proprii, docuri și flote și produc anual 3 milioane jumătate tone de oțel. Toate acestea sunt creațiunile lui Carnegie, a țesătorului și factorului de telegraf de odinioară, al actualului «rege al oțelului», conducându-se în spiritul său aceste colosale usine în modul cel mai regulat. Numele lui va rămâne pentru veci legat de minunata dezvoltare a industriei ferului și a oțelului. Venitul anual pe care îl are de la toate fabricile sale se urcă la colosala sumă de 63 milioane lei.

În 1901 Carnegie se retrase din această afacere și astăzi posedă o avere de peste un miliard și jumătate lei. Având o avere atât de fabuloasă se hotărî a se ocupa cu studii, a trăi pentru familia sa și mai ales a da ființă planurilor sale într-o iubire de-apropelui. Avu fericirea să-și trăiască iubita sa mamă, pe care o ținea ca adevărat inger păzitor al său, până când deveni om în totă puterea cuvântului.

Trăește o viață simplă dimpreună cu un copil și o fiică a sa. Nu fumează, nici nu bea beuturi alcoolice. Este în totdeauna vesel, lucru care a făcut să aibă o sănătate de fer. Carnegie este în adevăr om nobil de inimă. Afară de sănătatea sa trupescă și sufletescă succesele sale are a le mulțami caracterului său cinstit, drept și sincer și — escelentei sale mame. Carnegie socotește sărăcia ca o fericire și aducătoare de izbândă. Adevărul este, că cine posedă o sănătate ca a lui și are o

viață așa de frumoasă în familia sa, cum a avut-o el, și care are o mamă așa de bună și de iubitore, cum a avut el noroc să aibă și care prețuește mai mult ca milioane și miliarde de lei — un astfel de om se poate numi fericit.

Carnegie a dăruit sute de milioane de dolari pentru lucrătorii săi, cărora, dice el, le datorește atât de mult succesele sale; pentru bănci populare, pentru biblioteci populare — pe care le socotește ca lucruri de cea mai mare valoare pentru omenire, apoi pentru hale de muzică, pentru școli tehnice, pentru ajutorarea studenților săraci. Patria sa, Scoția, a înzestrat-o cu o universitate — dând 63 milioane lei — la care poate urma ori ce student sărac, primind în schimb nu numai instrucțiune, ci și întreținere cu condițiunea, ca având o slujbă sigură, să înapoieze fondului universitar cheltuielile făcute. Un principiu din cele mai frumoase a lui Carnegie sunt în următoarele lui cuvinte: «Ori-cine întrebuițează în mod egoist averea lui prisositoare numai spre a îngămădi aur peste aur este un tâlhar. E o rușine pentru un bărbat să meargă încărcat cu bogății» Astfel de vorbe spuse de un miliardar pricinuiră o uimire ne mai pomenită. Carnegie aprobă adunarea de averi, dar din prisos cere să facă cât mai mult bine poporului, să-l ridice și să-l fericască. Carnegie consideră bibliotecile drept universități populare pentru cei ce n-au avut timp, nici bani să urmeze regulat școlile, dar au întrînsii dorința de a se instrui și a se perfecționa.

Astfel de instituții pentru cultura poporului a înființat Carnegie în vreo 120 de orașe americane, scoțiene și engleze, dând peste 150 milioane lei. Unele din aceste le a înzestrat cu o dărnicie fără păreche, așa spre pildă este Institutul Carnegie din Pittsburg, pe care l-a înzestrat cu o bibliotecă de 120,000 volume, o galerie de artă, un muzeu și o orchestră, cheltuind peste 36 milioane lei. Pentru biblioteca din St. Louis a dat 5 milioane lei. Orașului New-York i-a dăruit 26 milioane lei pentru ca să înființeze 65 biblioteci populare. Carnegie are de gând să înființeze în Pittsburg un «institut tehnic» care să fie cel mai grandios din toată lumea, dăruind vreo 125 milioane lei.

De și este azi în vârstă înaintată, Carnegie nu încetăză a studia și a-și înmulți cunoscin-

tele sale ca și în tinerețe, în toate direcțiunile. El însuși a scris și publicat mai multe cărți de adevărată valoare, pline de învățături scose din marea lui experiență, dintre care una a găsit la cititori o primire atât de caldă în cât s'au vândut în 40,000 de exemplare. Deși peste măsură de bogat duce o viață cât se poate de simplă, iubește jocurile de sport și e mândru, dacă ese învingător. La teatru său când merge cu trenul nu alege locuri separate, ci îi place a sta împreună cu poporul, din care s'a rădăcat și pentru care are cea mai mare dragoste și pe care dorește mereu a-l observa, a-l studia, a-i găsi necazurile, a-i da ajutor unde e necesar, fie prin îndemn cu cuvântul său cu punga. Astfel Carnegie prin o deosebită dragoste al de-apropelului a dat prilej la nenumărați oameni a se perfecționa, a se rădăca și este de sigur unul din cei mai nobili cetățeni ai republicei nord-americane, ear nouă ne poate servi ca o pildă aproape fără seamăn la ce poate ajunge un om prin *hărnicie, cinste, inteligență și economie*.

MAMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

DE
CARMEN SYLVA

În Moldova de sus, între Piatra și Fălticeni, se află pe un munte, dincolo de un râu, ruinele cetății Neamțu, care din nenorocire s'a nimicit mai de tot, căci orașelul din vale s'a zidit mai tot din pietrele mîndrei cetăți.

Pe vremuri însă, când locuia în ea Ștefan, puternicul Domn al Moldovei, cetatea fuse cunoscută până în mari depărtări și puternică de nu o putea nimeni lua. El s'a bătut de 50 de ori și mai din fie-care luptă se întorcea rănit; iar când învingea, după fie-care învingere înălța o biserică drept mulțumire către Dumnezeu.

El își apăra țara neîncetat și făcuse plan s'o facă mare și tare. Nu de mult s'a găsit în arhivele venețiene un act de alianță ofensivă și defensivă, ce încheiase cu republica cea puternică de pe atunci împotriva Turcilor. El forma în adevăr, un zid al creștinătății, pe care turcii căutau mereu să-l doboare.

Pe atunci era greu să domnești pe la Dunărea de jos, căci vecinii: Turcii, Polonii, Cazacii, Tătarii, nu-ți mai dădeau pace de loc.

Dar Ștefan părea a fi în stare să se măsoare cu toți și se bucura în țara lui de o încredere fără margini.

În ziua când începe istorisirea noastră, Ștefan se bătea iarăși, luptă înfocată, care se putea

vedea de pe zidurile cetății. Ii merse rău câtva timp și norocul războiului părea că vrea să-l părăsească de astă dată. În cetate rămăsese două femei: soția lui Ștefan și mama lui. Domniței celei tinere îi curgeau lacrimile de-alungul obrazilor frumoși ca fața trandafirului, împrejurul cărora flutura pîru'i auriu. Și une ori se uita peste câmpie, iar alte ori își ascundea ochii în naframă, ca să nu mai vadă nimic. Dar mama lui Ștefan nu făcea ca ea.

Ea sta în picioare lîngă tînera femeie și privea afară nemișcată și fără să dică o vorbă. Sub sprîncenele negre și dese, cărora nasul ei încovoia le da o expresie de vultur, ochii ei mari și negri par'că fulgerau. Pîrul negru ca corbul îi era acoperit cu o maramă de mătase foarte frumos țesută, care era înodată sub bărbia'i energică. Gura îi era mai mult mare dar când o deschidea, se vedeau două șiruri de dinți, din cari nu lipsea nici unul, și cari îi dădeau o expresie de durere. Era îmbrăcată în haine bogate de mătase și se uita toată ziua afară, fără ca să pună gura pe mîncare sau pe beutură. Din când în când punea mîna cea frumoasă pe umărul nurorei sale și o îndemna să aibă curaj și putere.

Vocea îi era adîncă și plină, și une-ori liniștea pe tînera soție chinuită de grije. Dar la fie-care șovăire a luptei, frica o supunea earăși. Bătaia se apropia din ce în ce mai mult de cetate, și curînd vedură, că Ștefan abia se mai putea apăra.

— Mamă, au să mi-l omoare!

— Ștefan are să învingă până nu va inopta. Încredințarea, cu care dîse aceste cuvinte, făcură să înceteze lacrimile tinerei Doamne.

Cu toate astea, lupta cu învălmășeala ei se apropia mereu, și noaptea venea repede. Soarele dogorise tare și acum apunea: umbrele se întindeau peste luncă. Aburii se înălțau și înfășurau toate, așa în cât ochiul nu mai putea deosebi nimic. Pe urmă se făcu întuneric de tot. Amîndouă femeile ascultau și nu se mișcau, pentru ca nici o gălăgie, nici un fișit de rochie să nu le răpească ceva din sgomotul luptei de din vale.

De-odată se auzi o goană de copite, care venea repede spre munte în sus; pe urmă bătă cineva tare în poarta cetății.

— O, mamă, Ștefan e! Sunt încredințată că e el. Lasă-mă să sbor să-i deschid.

Dar mama lui Ștefan apucă cu putere de mână pe nora sa, o opri și pași liniștit spre fereastră.

— Cine bate? strigă ea din lăuntru fără să deschidă.

— Eu Ștefan, fiul tău.

— Fiul meu? Cine ești tu străine, care ceri să intri în casa măritului meu fiu?

— Mamă, deschide eu sunt fiul tău! Sunt învins! Turcii îmi sunt pe urmă, și rănilor mă prăpădesc de durere.

— Nu e fiul meu; cel care vorbește de acolo de afară: îmi e necunoscut. Fiul meu e departe, împrăștiat pe vrășmașul țerei cu brațu'i puternic. Dar dacă ești fiul meu într'adevăr, străine, dacă mi-a fost scris să îndur această mare durere, află, că aici nici odată nu vei intra. Dacă nu poți să învingi, află o moarte vitejească pe câmpul de luptă, și pe urmă ți-o fi mamă, pe urmă ți-o iu împodobi mormântul cu flori.

Tinera Doamnă, care se luase după ea, cădu în genunchi, și vru să se roage cu umilință să-i deschidă, dar mama cu o mișcare din mână îi porunci să tacă și asculta afară.

Ștefan își plecă o clipă capul de rușine și durere. Pe urmă își clătină pletele lungi, ce-i fluturau în jurul capului, își puse cornul la gură și suflă cu putere, de răsună în mijlocul nopții sunetul de luptă, pe care când îl aușiră, chiar muribunzii săriră să-l urmeze.

Oastea sa fugară se opri și se întorse de se strânse în jurul său.

Ca un vârtej se repezi el însuși de pe munte, pătrunse în mijlocul vrășmașilor, cari mulțumiți de isbândă și fără grije, fură luați fără veste și repede împrăștiați.

Sgomotul luptei se audea departe... tot mai departe... În sfârșit răsună strigătul de isbândă, care făcu să tremure de bucurie inima celor două femei, cari ascultau.

Ștefan puse earăși cornul la gură și dete un sunet de bucurie către castel, ale cărui turnuri se înălțau mai sus de ceață spre ceriu.

Atunci se iviră înlăuntrul lumini multe mici, care alergau de colo până colo; femeile pregăteau masa mare.

În sfârșit ear se aușiră tropote de cai urcând în sus pe munte. Ștefan venea călare în fruntea ostașilor, și curând zări pe mama sa, se dădu jos de pe cal și închinându-se adânc îi sărută mâna și îi dîse:

— Mamă, ție îți sunt dator isbânda aceasta.

Atunci pentru întâia oară i se umplură ochii ei de lacrimi și buzele-i tremurară pe când fiul ei strângea în brațe pe tinăra-i soție.

— Tu vroiai să-mi deschidă, îi șopti el.

Ea se lipi mai tare de dînsul.

— Dar mama, dîse el tare, mă iubește mai mult decât tine.

Purtarea între oameni

11. În societate să ai în tot-d'a-una fruntea senină, lucru ce îți va câștiga iubirea tuturor. Acesta însă nu însemnează nici de cum ca să te faci comediantul societății. Veselia și serioșitatea se împacă prea bine în una și aceeași persoană. Gluma nobilă și nevinovată nu vatămă demnitatea omului; fugi însă de glume grosolane și mojicești.

12. Batjocura și satira să nu o duci cu tine în societate, căci îți vei înstrăina omenii. De omul batjocoritor toți se retrag. Dacă cine-va simte în sine trebuința de a corege o societate stricată numai prin satiră, atunci să-și ia mai întâi rămas bun de la dînsa, pentru ca să nu apuce ea a-l respinge din sînul ei fără voia lui, însă și în cazul acesta satiricul să-și ia bine sama ca nu cum-va satira lui să scapete în calomnie, pe care nimene nu i-ar mai putea-o ierta.

13. Nici odată să nu porți sciri și vorbe dintr'o casă în alta, dela o familie la cealaltă. Deși n'ai face-o póte din rea voință, totuși vei descepta neîncrederea prietinelor și disprețul omenilor, cari nu te-aū poftit la ei ca să le fii flecar, nici să fii cauza la certe între familii.

A sci să taci este o mare virtute în viața socială. Sunt însă din nenorocire omeni, cari s'ar îmbolnăvi dacă n'ar purta vorbe, cari, dacă le-ai încredința ori-ce secrete, pe cari tocmai i-ai rugat să tacă, nu se pot linisci până nu le-a spus la tótă lumea, tot ca secret, și dau ast-fel naștere la mari nenorociri între omeni.

14. Să nu te grăbești niciodată nici a lăuda, nici a defaima prea curând faptele altora. Rară faptă omenescă este, care să nu o poți și lăuda și defaima. Deci întotdeauna ascéptă cu judecata ta până nu vei cerceta lucrul din toate punctele de vedere și te vei convinge de adevăr. Mai vîrtos faptele omenilor mari și puși în funcțiuni mai înalte să le judeci cu rezervă. Omenii aceștia avînd de a face cu fel de fel de persoane, avînd adeseori să lupte cu fel de fel de naturi, prea puțin le pasă de părerea mulțimii, care nu judecă adevărat și nu se prea simt îndatorați a-și justifica curația cugetului oricărui om, care i-ar vorbi de rău.

Deci în ast-fel de împrejurări întreabă-te, dacă faptele lor aduc folos poporului, patriei și particularilor. Și dacă în adevăr vor fi lucrînd spre folosul altora, tu să treci cu vederea unele slăbiciuni personale ale lor, slăbiciuni pe cari le are în sfârșit ori-ce om și care le pot strica numai lor nu și conetățenilor.

15. Nici odată nu te întinde la vorbă prea lungă, prin care obosesc societatea. Obici-

nuește-te a vorbi mult prin cuvinte puține și potrivite cu societatea în care te găsești. Aceasta este o adevărată măiestrie a retoricei. Fii deci econom și sever în vorbire și în discursurile tale. Nu te îndesui să vorbești tot numai tu, nici să tai vorba altuia, lucru care disgustează foarte mult pe vorbitor și pe ascultători și ție îți poate produce neplăceri. Dar éráși aflându-te într'o societate să nu păzești o tăcere necurmată, căci prin acesta ai putea produce bănuiala, că ai fi un observator periculos, că ai avé de gând să culegi și să vinđi mai departe secretele și slăbiciunile societății sau cel puțin că ai fi un egoist, care ceri ca numai alții să-ți facă ție petrecere sau să te laude. Sunt însă în adevăr societăți în care se vorbesc numai nimicuri, lucruri sarbede și seci, în cari vorbele și discursurile tale, fie oricât de bine cumpănite și de folos, nu plac, nu le sunt pe gust. Atunci nu e vina ta și e mai bine să încunjori ast-fel de societăți.

16. Despre tine însuși să nu vorbești prea mult, nici chiar în societatea amicilor tăi. Modestia este o virtute din cele mai plăcute. Veđi însă ca modestia să nu trecă într'o manieră de om fățarnic și prefăcut.

17. Să nu-ți pese de lucrările și purtarea altor ómení, afară numai dacă acelea ți-ar atinge, orí ți-ar compromite interesul, onórea și caracterul tău sau ar lovi binele public. Alt-fel ce-ți pasă ție dacă cutare umblă iute sau încet, pórtă căciulă orí pălărie, dórme mult sau puțin, șade mereu acasă orí petrece afară de casa lui, dacă e îmbrăcat după moda cea mai nouă sau după mode mai vechi?

18. Multe am mai putea spune despre purtarea cu ómenii și despre regule de bună cuviință. Vom aminti însă pe scurt încă următoarele: Nu purta haine nici prea de modă și fantastice, nici prea pestrițe, nici prea luxoase. Ține-ți însă curat hainele, îmbrăcate cu gust, potrivit cu poziția și punga ta, precum și cu dăile de lucru și de sărbătoare. În societate nu șopti la urechia altuia, căci acesta supără pe vecinii tăi. Dacă nu cunoști musica vocală sau instrumentală, retrace-te la oparte și nu cânta, căci te poți face ridicul.

La întruniri, și când ești invitat la vr'o petrecere în casa cuiva, nu merge prea târ-

diu, căci acesta ar însemna că ai mers numai de formă, ca să nu se supere cel ce te-a invitat, sau că te ții prea mândru sau că te cređi de o poziție mai înaltă și desprețuiesci acceptarea lor. Dar nici să pleci prea târziu nu e bine, ca să nu se ăică, că ai uitat de tine și le stai pe cap. Asemene să nu pleci prea curând, ca să nu-ți ăică, că le întrerupi petrecerea sau conversațiunea, orí că nu-ți place societatea la care ai fost invitat sau că a-í arăta, că acesta ar fi mai pre jos de poziția ta. Dacă nu-ți place societatea la care ești invitat, mai bine rămâi acasă. În odaia unde sunt hărții, acte și bani să nu rămâi nici odată singur.

19. Respectéază tonul societății în care te afli, dar de la învățăturile morale să nu te abați în favórea nimănui, ear pentru ca cu atât mai ușor să-ți poți păstra curăția principiilor, a cugetului și a caracterului tău, alegeți cu grija și băgare de seamă amicii.

Prima conferință a savantului Homesianu

Ținută la 6 Decembrie anul 5500 în Palatul Național
(Veđi «O călătorie în lună» în Amicul Tinerimei No 4)

Cetățeni,

Ađi, după încercări de atâtea mii de ani, luna numai este astrul misterului. Acest sóre palid al nopței, a cărei lumină albă descinde ca un vis în somnul naturei și care stătea între noi și cele alte corpuri ceresci ca un punct de întrebare, ne este în deajuns cunoscut. De secole se spune că *Sciința n'are patrie*, totuși sunt mândru că unui Român i-a fost dat să deslege una din multele enigme ceresci, să exploreze această regiune misterioasă a nopței.

Orí-ce merit ași avea eu, conducătorul primei expedițiuni făcută la vecinii noștri *Seleniți*, nu trebuie să se uite sacrificiile enorme făcute de prea iubitul și înțeleptul nostru Impărat și nici să se treacă cu vederea încrederea nemărginită a miliónelor de Români pusă în siguranța reușitei ce vom avea. Incercarea noastră n'a fost numai a unei mâni de ómení confundați în cercetările lor sciințifice de cabinet, ea a fost a națiunei întregi, căci tot ce simte românesce a luat parte la această descoperire.

De sigur că mulți sunt curioși să afle, ce

stă ascuns în acel glob singuratec și rătăcitor al firmamentului tăcut și mă voi sili ca în parte să le satisfac această curiozitate. Unei telegrame i-ar ajunge câte-va minute să sosească la lună, unui obuz al tunului nostru „Victoria“, i-ar trebui cinci zile. Noi a trebuit să călătorim prin regiunile eterice 29 de zile, ceea-ce ar face 13793 kilometri pe zi adică aproape 575 pe oră. Această iuțelă de sigur că ar fi fost și mai mare, dacă nu am fi avut de luptat în cursul călătoriei cu două cicloane mari. N'am stat în lună de cât 15 zile, dar grație ușurinței cu care călătoream, ne-am putut da seamă de întregul pământ al vecinilor noștri seleniți. Suprafața lunii este cam tot atâta ca a Asiei și deci de 4 ori mai mare ca a Europei.

De la luneta lui Galileu (anul 1609) și până la mijloacele de care dispune azi știința s'a făcut îndelungi cercetări, care au fost verificate de astă dată prin expediția noastră. Așa am dat peste munții cunoscuți din Selenografie (știința despre lună), și numiți Tiho-Brahe, Copernic, Curtius, Newton, Apenin, Carpați, Caucas, Altai, etc. Tot asemenea am vădit Marea Crizelor, Marea Serenității, care țârmuesce imperiul în care am descins pentru prima oră pe pământul lunii, Marea Liniscei, etc. precum și Golfurile Kepler, Aristarc etc. Ceea ce este mai interesant în această descoperire, e faptul îndepărtării ori-cărei îndoeli asupra prezenței apei. La început, acum vre-o 40 de secole s'a crezut că într'adevăr ar exista mari ape întinse pe continentul lunar. Puțin după aceea părerea acesta a fost înlăturată, căci cu telescoape puternice se observa că aceste ape în loc să aibe o suprafață netedă presenta mii de coline, văi, cratere adică aci scufundături, aci ridicături.

În starea actuală a științei chiar se admitea ca mai probabilă această părere neputându-se da explicațiunea științifică a accidentelor de pe suprafața mărilor. Acum însă îndoiala nu mai există, sunt *mări, ape întinse* dar cu caractere diferite de acelea ale apelor noastre.

Se pare că natura a fost și mai capricioasă cu luna de cât cu pământul nostru.

Apa mărilor selenitice se prezintă sub o culoare verde-lăptosă și în mijlocul lor nu e rar să vezi păduri întregi de plante curioase

cu trunchiuri colosale, care acopăr cu umbra lor ectare întregi din suprafața apelor. Pe ici, pe colo se zărește munți enorm ridicați tot în mijlocul apelor, dar cari în realitate nu sunt de cât ruinele locuințelor unor animale curioase obicinuite să trăiască la o anume înălțime. Se pare că la început ele trăiau pe pământ solid și în urma diferitelor schimbări geologice, terenul pe care își construise locuințele fiind acoperite cu apă, ele au simțit nevoia a'și construi locuințe d'asupra celor vechi spre a se menține la aceiași înălțime. În unele părți acești munți sunt apropiați și dispuși în formă de cerc încât spațiul cuprins între ele îți dau iluzia unui crater, dacă îl observi de la o înălțime oarecare. Aceștia sunt munții cu văile și craterele lor observate odinioară în mijlocul apelor din lună.

Dintre ape, aceea care prezintă particularitate mai însemnată, este Marea Serenității. Apa ei este de un verde mai limpede, mai puțin lăptos la aspect dar cu reflecte nenumărate, ce par că-ți ia ochii neobicinuiți cu o asemenea privelisce. În această întinsă suprafață de milioane de licăriri este o zonă albă, mată, provenită din curentul puternic al unui mare fluviu de apă caldă (termală) ce isvoresce de sub pôlele unui munte format dintr'o piatră asemenea varului nostru. Apele calde ale acestui curent se perd în adâncimile mării dar cantitatea și iuțela lor e totuși așa de mare în cât străbat marea de la un țârm până aproape la celalt. În ceea ce privește apele curgătoare a căror culoare pretutindenea este verduie din cauza muschilor paraziți cu cari sunt căpușite albiile râurilor, se observă că curg cu o iuțelă foarte mare și strâmte în matca lor, fără prundișuri, ci mărginite de ripe înalte, ce trec de multe ori peste o mie de metrii.

Dintre câmpiile întinse ale Seleniților este de remarcat *Cercul lui Platon* prin variațiunea vegetațiunii sale, asupra căreia voi insista în cea de a doua conferință. Când sôrele se ridică d'asupra ei, spre zenit, câmpia capătă o culoare cenușie închisă din cauză că specia de plante din această câmpie—un fel de ciuperci—sub influența razelor solare schimbă de culoare, din alburiu devin vinete cenușii. În privința acesta telescoapele nu ne au înșelat.

În puține cuvinte am spus în trecăt descrierea fizică a lunei. Intenționat am lăsat la o parte unele cestiuni, precum cele relative la vulcani, aer, apă, minerale etc. de ore ce de modul lor de a fi sunt legate fa-una și flora lunei precum și felul de trai al Seleniților, lucruri despre care vă voi vorbi în cele alte două conferințe.

Alandron.

Sărbătorea Bairamului în Constantinople

Să ne îndreptăm de astă dată gândurile către mărul de cărtă al încurcatei chestiuni orientale, spre Constantinople, închipuindu-ne tocmai clipa, când dulcea și vesela primăvară salută cu blânde desmerdări încântătoare maluri ale Bosforului. Un cer fără nori zîmbesce deasupra mândrului oraș întocmai ca privirea senină a unei zine ce întâlnește în cale-i un Făt-Frumos. Minarelele cele răsărite ca nise luminări urieșe, cupolele moșeelor cu ale lor semilune într'aurite sclipesc în lumina licăritoare a soarelui ca picăturile de rouă sub adierea primei raze și, toate, toate, aprind un sôre dulce în sufletul uimit.

O liniște solemnă domnește aș pe stradele altă dată așa de însuflețite ale orașului. Bazarele și prăvăliile sunt închise, iar în port strălucesc corăbiile Musulmanilor cu steagurile ridicate, pentru că închinătorii profetului prăznuesc marea sărbătoare a Bairamului, care ține trei zile, asemănându-se în multe privințe cu Pașcile creștinilor. Precum creștinul trăește patru-șeci de zile de a rândul lepădat de ori-ce plăcere, tot așa și musulmanul, pentru întâmpinarea acestei sărbători, care ca și Pașcile revine pe tot anul, se pregătesc prin post și rugăciune mai multe săptămîni, anume totă luna numită Ramaian. Asta e luna sfîntă a Muhamedanilor, în care Allah, după tradiția arabă, a trimis din cer coranul prin Archangelul Gavril. Pentru acest cuvînt, luna Ramaian e pentru Musulmani o epocă de penitență, de curățire și înaltare sufletescă prin post și rugăciune. În decursul Ramaianului, coranul interdicte credincioșilor: mîncarea și băutura, ciubucul și fumatul sub orice formă începînd de la sôre-răsare și pînă la sôre-apune, dar îndată ce noaptea a îmbrățișat pămîntul și primele stele licăresc pe bolta cerescă, Turcul caută să se despăgubescă cu îmbelșugare de tot ce i-a fost interzis în cursul zilei. Atunci începe în Constantinople o mișcare așa de sburdalnică și de însuflețită în cât seamănă mai mult cu carnavalul vesel al Italianilor de cât cu timpul în care drept-credinciosul «își muncesce trupul cu strașnică cumpătare și sufletul în aspră pocăință». Cele de omeni veseli și guralivi se înbulzesc pe stradele iluminate; cumpărători, vîndători, crainici,

hamali, costumați în tot soiul de porturi, furnică prin mulțimea împestrită după port și naționalități; cafenelele și prăvăliile închise peste zi se redeschid, povestași de basme și dănuitorii sprintene își fac apariția și, ori încotro te întorci, peste tot stăpînesce veselie și inimile tuturor sburdă de valuri de bucurie; și ast-fel într'o beție de desfătări, petrece Turcul, până când cerul, se luminează și razele soarelui deșteaptă conștiințele la îndeplinirea preceptelor credinței, când abstenența reîntră iarăși în drepturile sale.

În fine în ultima zi a lunii odată cu sfîntul sôrelui o bubuitură de tun vestește, că Ramaianul cu zilele lui de post s'a sfîrșit și acuma începe Bairamul. Indată ce nu se mai pôte deosebi firul alb de firul negru, minarelele, cupolele și numeroasele moșee iluminate de mii și mii de lampioane, apar scaldate într'o vâpae de lumină de feliurite colorii, oglindîndu-se ca o mare de foc în valurile Cornului-de-Aur, ori par'că își trimit sclipirea ca o pioasă salutare spre minunata noapte a Răsăritului instelat.

Solemnitatea cea mai importantă urmăze în ziua următoare și constă în omagiul adus din partea marilor demnitari Sultanului ca urmaș al Califilor. În acea zi, des de dimineță tot orașul e în picioare, valuri de omeni înainteză spre palatul Ildiz, unde în sunetul muzicilor și fanfarelor înainteză garnizona capitalei spre a se înșira în două rînduri de a lungul stradei pe care va trece Sultanul spre palatul Dolma-Batce. Demnitarii bisericești și mirenii așteptă în haine de sărbătoare sosirea suveranului. El apare, musicele întonează un marș al Ianicerilor și după obicînuitele salutări domnesci în dreapta și în stînga, stăpînul drept-credincioșilor se urcă în radvanul poleit cu aur și tras de șase telegari și iepi, apoi pe îndelete străbate drumul îngrădit de soldați apucînd spre palatul imperial Dolma-Batce, în vreme ce strălucitul alaiu de demnitari însoțesc radvanul parte pe jos, parte călări. Cam după o jumătate de oră paradă se opresce; suita se îndreaptă în palatul feeric împodobit, iar Sultanul se retrage într'un iatac învecinat. În acest răstimp, ambasadorii puterilor străine și corpul diplomatic cum și unii europeni privilegiați se adună într'o lojă minunat gătită, spre a vedea rara priveliște ce are se urmeze. O tăcere sărbătorescă domnesce în sală, tăcere ce nu e tulburată de cât de sgomotoșele valuri ale mării, cari isbesc cadențat zidurile palatului, ori de strigătul vre unui pescar a cărui luntre spintecă luciul mării. O ușă lăturalnică în apropierea pomposului tron se deschide și Sultanul apare de odată. În vreme ce a stat retras, suveranul s'a desbrăcat de uniforma strălucitoare și acuma nu se arată ca stăpîn și căpitan suprem al ôstei, ci, ca urmașul profetului gătit c'un caftan lung, de coloré neagră încheiat sub bărbie. Indată ce se așază pe tron, înainteză spre el supremul domnitar eclesiastic al împărăției, Șeic-ul-Islam,

care plecându-și genunchii pe treptele tronului, citesce o rugăciune din coran și sărută mâna Sultanului. După el vin ceia-lalți demnitari bisericesci, fie-care după rangul său și îngenunchind sărută rând pe rând mâna domnitorului.

Apoi, urmăză demnitarii mirenii, cari începând cu Marele Vizir și până la simplul boer, fie-care rând pe rând îndeplinesc acelaș ceremonial împreună cu pupatul mânei. Ceremonia această desăvârșită în mijlocul unei liniște complete, are darul de a impresiona cu putere până și pe privitorul care nu e nici Turc, nici musulman. Cu deosebire înduioșitor e momentul când bătrânii Pași cu bărbile ninse de vreme, cu ochii scăldați în lacrimi, îngenunchază în fața stăpânitorului în semn de supunere. Cu acest act solemn se sfârșește momentul cel mai pompos al Bairamului, apoi alaiul părăsește în aceeași ordine Dolma-Batce spre a reconduce pe Sultan la Ildiz, obicnuita reședință a padișahului. Până ce festivitatea s'a isprăvit, sórele e la amiazi, porțile minunatului palat ca din povești se închid spre a nu se redeschide până la anul. când revine mărșeta sărbătore în amintirea întăririi creștine, întocmai ca și la creștinii Pascele.

De alt fel Dolma-Batce e una din curioșită-

țile vrednice de însemnat ale Constantinopolei și spune-se că pe al său fondator l-ar fi costat sume mari de bani. Palatul conține minunate obiecte de artă, tablouri, mosaicuri, sculpturi și e ocolit de parcuri cum rar se găsesc în restul Europei. În zilele Sultanului Abdul Aziz salónele lui răsună de petreceri sgomotoșe, ađi însă mai tot anul par'că jelesc pustiu ce domnesce în ele, căci acum numai găzduiesc de cât câți-va funcționari ai palatului.

Dar să ne întórcem la firul povestirii noastre. După amiazi stradele orașului se însuflețesc, acum e timpul vizitelor de etichetă întocmai ca și la noi pe la Paște, Crăciun, Sf. Vasile. Până și europenii introduși în elita societății musulmane nu lasă să le scape privilegiul de a face visite. Nu lipsesc firesc nici mesele vesele la cari sunt poștiți și streinii de alte confesiuni, când cu totă interdicerea coranului inimile se veselesc cu darul viței de vie. Podóba și sufletul óșteului îl alcătuesc cu deosebire prăjiturile și dulceturile, căci Turcul se ține de di-cala că: «cu cât prânzul e mai dulce, cu atât musafirul e mai plăcut»

A. Crainic.

Orașul Târgu-Jiu

Tinerii noștri amici de sigur se vor bucura dacă vom face o mică excursiune în colțul nordvestic al Țării românești, acolo de unde a plecat renașterea românismului în 1821, în districtul Gorj, al cărui capitală este orașul Târgu-Jiu, oraș vechiu și plin de amintiri istorice. El este așezat la o distanță de vr'o 15 kilometri spre sud de la falnicii Carpați al căror lanț de la răsărit spre sud-vest se întinde de la Vilcea până la Mehedinți. Privind din oraș contururile Carpaților ni se deschide o priveliște din cele mai încântătoare, în mijlocul căreia se ridică ca un uriaș muntele *Parîngul*, înalt de 2520 metrii.

Sosind cu drumul de fer în gara Tg.-Jiu,

dați imediat în Bulevard, o stradă largă și dreaptă, plantată cu frumoși paltini și ulmi, ear la fund apare grandios un edificiu im-posanț, este *Gimnasiul «Tudor Vladimirescu»*

înființat la 1890, clădirea însă este de la 1898. Pe lângă gimnasiu trece pe de o parte strada Unirii, de la răsărit spre apus, ear de altă parte strada Gri-vița de la mēdă-đi spre mēdă-nópte.

Aceste două strade formēză dimpreună cu strada Victoriei și strada Tudor Vla-dimirescu un mare

Gimnasiul «Tudor Vladimirescu» cu școla ceramică și Museul gorjau.

patrat de clădiri, partea centrală a orașului, de la care pleacă alte strade în toate direcțiunile, cele mai multe plantate cu arbori umbroși, cari potolesc, prin umbra lor, arșița ardătoare din timpul verii.

Numirea oraşului o are de la râul Jiū, pe a cărui ambe maluri e aşezat. Numărul locuitorilor T.-Jiului este de vre-o 7000. În evul vechi, a fost probabil mansiune ro-

Primăria oraşului.

mană, adică staţiune comercială la râul Jiū, unde se încrucişeau drumurile romane de la Drobeta (Turnu-Severin) la Pons Alutae (Râmnicul-Vâlci) şi de la Sarmisegetusa pe Jiu în jos până la Dunăre. Acesta o dovedeşte şi deosebite monete romane găsite în câte-va puncte ale oraşului de astăzi.

În evul mediu T.-Jiū a fost vechea reşedinţă a Voievozilor Ţării Jiului, ce se întindea pe ambele maluri ale Jiului cuprinzând şi Haţegul (din Transilvania). Pe la 1604 oraşul era proprietatea fraţilor Buzesci, vestiţi căpitani ai lui Mihai Viteazul. Aici s'a dat lupta la 1631 între Aga Matei (Matei-Vodă) şi Leon Vodă pentru domnie precum şi la 1716 între miliţiile oltenesci favorabile alăturării Olteniei la Austria şi între Nicolae Vodă Mavrocordat. Aici s'au adunat şese-deci şi şese de boieri, amici ai diplomaţiei austriace şi au denunţat pe Bălănu şi Stirbei de fideli politicei turcesci. Aici s'a dat la 1788 lupta între Turci şi Austriaci sub Mavrogheni-Vodă, generalisimul (seraschierul) trupelor turco-române. Aici s'au desfăşurat gróznicele măceluri, pârjole şi jefuiri ale Pasvangiilor şi Cârjaliilor între 1800 şi 1821. Aici s'au dat luptele pandurilor lui Tudor Vladimirescu cu cătanele ispravnicatului şi tot de aici a pornit Tudor Vladimirescu în séra zilei de 21 la-

nuarie 1821 la Mănăstirea Tismana, de unde a dat semnalul renascerii române. T.-Jiū este reşedinţa boierimii oltenesci precum: Buzescii, Brăiloi, Bengescii, Cantacuzinescii, Ştirbei, Obedeni, Bibescii, Glogovenii ş. a.

În T.-Jiu sunt 5 biserici, dintre care biserica Sf. Apostoli e ridicată pe la 1747 şi biserica catedrală pe la 1748. Celelalte sunt de mai târziu.

Şcole sunt două primare de băieţi, una primară de fete, un gimnasiu—Tudor Vladimirescu—, o şcoală ceramică înfiinţată la 1900, în care se învaţă arta olăriei obicnuite şi artistice, modelare, desen şi alte studii necesare pentru cultura viitorului ceramist şi o şcoală profesională de fete. La 1870 se înfiinţă o şcoală reală, care la 1872 se transformă în şcoală normală de învăţători, desfiinţată azi. În localul gimnasiului se află şi «Museul Gorjan», înfiinţat

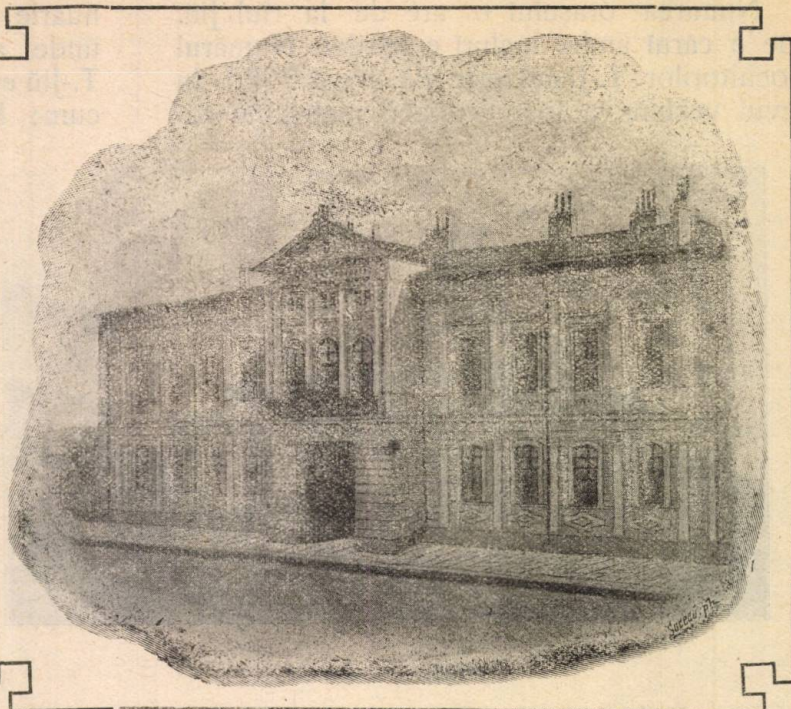
Biserica Catedrală.

la 1894, și în care se află colecțiuni de hrisóve vechi, manuscrise, anticități, numismatică, minerale, petrefacte, plante, fotografii, unelte din epoca de p  tr  , de bronz, colecțiunii de ouă încondeiate ș. a.

T.-Jiu fiind capitală de jude   are prefectură, tribunal, judecătorie de ocol. Dintre zidiri mai sunt de însemnătate: palatul administrativ (prefectura), palatul primăriei, în care sala consiliului este ornată cu sculpturi în stil mauric, de o mare frumuseț, biserica catedrală cu picturi rafaelice, banca națională, spitalul jude  an, casarma de artilerie și de infanterie, apoi grădina publică cu parcul de l  ng   riul Jiu, podul de fer peste Jiu lung de 132 metri și pepiniera jude  ului.

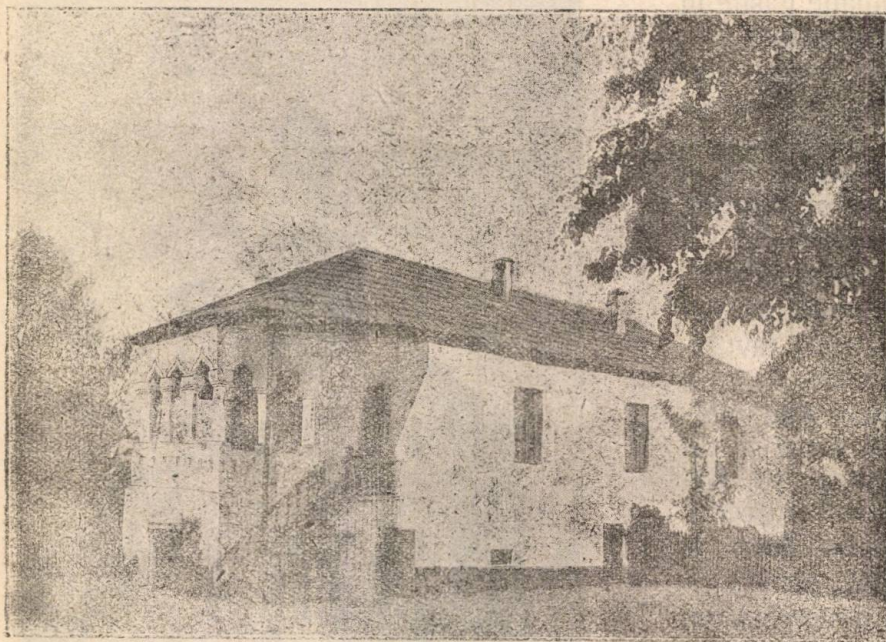
Pe piața dinaintea gimnaziului într'o frumo  s   grădină se află statuia eroului național Tudor Vladimirescu, ridicată în 1898, chiar pe locul unde Tudor își desfășurase

Palatul administrativ (Prefectura).

iar pe pedestal se vede tot de bronz Leul c  lc  nd un scut asv  rlit sub piciórele de dinainte, apoi marca   erii, marca jude  ului:

Cerbul, un relief în bronz reprezent  nd trecerea lui Tudor peste Olt și o tablă de marmoră cu inscrip  ia: R  dicat'a România recunoscătoare acest monument în    zilele Regelui Carol I spre vecinica amintire a Domnului Tudor, înainte mergătorul renascereii na  ionale c  du   pentru patrie și neam de m  na dușmanului în 1821. Orașul fiind destul de curat, cu multe plantațiuni și grădini frumo  se, cu apa curată și recor  s   a Jiului, p  te servi ca loc de petrecere în timpul verei. De aci se pot face frumo  se excursiuni la vestita mo-

Casă veche boerească.

pandurii săi în   iua de 21 Ianuarie 1821. Pe pedestalul de p  tr   stă statuia de bronz a eroului, care ține în mână st  gul libertății,

nastire Tismana, la cascada de la Vaidei, la Novaci, la băile Săcel, la castrul roman de l  ng   Bumbesci și pe valea Jiului în

sus prin Carpați la granița țării și la Petroșani în Transilvania*).

Statua eroului național Tudor Vladimirescu.

*) Clișeele ilustrațiilor ne-au fost puse la dispoziția de «Enciclopedia română» din Sibiu și Muzeul Gorjan.

Pildă de iubire de patrie la țărani

În anul 1397, Regina *Margareta* a Danemarcei a unit, printr'un tractat încheiat la cetatea Calmar din Suedia, cele trei țări nordice: Danemarca, Suedia și Norvegia, asigurându-se fiecărei țări drepturile și libertățile sale.

Urmașii Margaretei, domnitori cruzi, au nesocotit drepturile și libertățile Suediei și Norvegiei, iar Regele *Cristian II*, care a domnit în jumătatea întâia a secolului al XVI-lea și-a câștigat numele de Nerone al Nordului pentru cruzimile sale. Sute de bărbați patrioți ai Suediei și Norvegiei au fost decapitați, spânzurați, crucificați, sfâșiați și ruși în bucăți de călăii lui Cristian. N'au fost cruțați nici copii de parte bărbătească, ca ast-fel să nu rămână nici urmă, nici amintire de acei mari patrioți. Mai miloși au fost călăii, de cât

Nerone al Nordului: un călău a aruncat securea din mână, de cât să taie capetele nevinovaților copii, dar a plătit cu capul său această dovadă de milă. Cristian II, mai călău de cât călăii lui, se plimba pe locul uciderilor, călcând prin sângele jertfelor sale ca cea mai sălbatică fiară.

Un vlăstar al vechilor regi ai Suediei, anume *Gustav Wasa*, trăia în ascundători așteptând ziua, în care să-și potă mântui patria de stăpânirea tirană a Danezilor. Acolo în ascundători auzi el despre măcelul săvârșit de Cristian II în Stockholm, în ziua de 8 Noiembrie 1520, măcel cunoscut în Istorie sub numele de „*Baia de sânge din Stockholm*”. În acest măcel și-au pierdut viața în mod atât de crud părinții, rudele și amicii lui Gustav Wasa, împreună cu atâți alți mari patrioți ai Suediei și Norvegiei.

Să pusesse mare preț pe capul lui Gustav Wasa. Ucigașii îl urmăreau căutându-l în toate părțile. În văile munților din Nordul țării își căuta scăpare Gustav Wasa, la viteazul și iubitorul de patrie popor al Dalecarliilor. Imbrăcat în haine de muncitor a cutrierat văi, munți, păduri; trădat de un fost tovarăș de arme, a fost mântuit de patrioții soției a acestui trădător, înlesnindu-i fuga înainte de a ajunge călăii danezi trimiși să-l prindă; găsi adăpost la un preot, în biserică, până când un țeran iubitor de neam și de patrie, dușman înverșunat al călăilor patriei sale, prin înțelepciunea sa și a soției sale mântui de pericole pe Gustav Wasa, care mai târziu avea să mântuască patria.

Țeranul Siren Nilson avea o mică moșie. Imbrăcase pe Gustav Wasa țărănesc și-l luase ca servitor în curtea sa, ca ast-fel să amăgească pe ucigașii urmăritori. Într'o bună dimineață, tocmai în momentul când Wasa se afla în camera lui Nilson, se auziră fără veste bătăi în ușă. Erau călăreți danezi, cari căuta pe patriotul fugar. Fără să mai aștepte răspuns, intrară în odaie, ca să se informeze de fugar. Trădătorul amintit îi îndrumase pe urmele lui. Soția lui Nilson, cunoscând primejdia în care se găsea Gustav Wasa, ca să-l înlăture pe acesta din odaie și să-l

ferescă de uităturile spionătore ale ucigașilor, începu să-l ocărăscă ca pe o slugă netrebnică și să-i care în spinare lovituri cu o lopată ce o avea în mână, apoi îl îmbrânci pe ușa afară. Șiretenia isbuti, călăreții îl luară pe Wasa drept slugă și se depărtară.

Bravul țeran Nilson vedând că nu e cu putință să mai adăpostescă pe fugar multă vreme, de ore-ce i s'a dat de urmă, se hotărî să-l ducă în loc mai sigur, într' alt sat mai depărtat. Călătoria însă era împreunată cu multe primejdii. Danezii puseseră paznici de călăreți la toate podurile și în toate strâmtorile munților, ér alte cete cutrierău drumurile ca să opréscă și să cerceteze cu deamănuntul pe ori-ce drumeț, care li-se părea bănuít.

Istețul țeran găsi mijlocul de a duce în satul dorit pe Wasa, fără să fie vedút acesta de urmăritorii lui. Il ascunse într' un car încărcat cu pae. Când Nilson ajunse la un pod, călăreții danezi bănuitori opriră carul și începură a scotoci prin pae cu sulitele lor, înfigându-le adânc în pae. O sulită pătrunse în șoldul fugarului ascuns, dar nici un strigăt de durere nu eși din gura lui. Sângele de pe vârful sulitei se șterse prin pae, așa că nu rămase urmă pe ea. Nilson fu lăsat să se ducă înainte. Dar abia se depărtă de o bătae de pușcă, când țeranul băgă de seamă că pe zăpadă rămânea urme de sânge după car și vedu cu gróză, că sângele curgea din rana lui Wasa. Călăreții deja observaseră urmele de sânge și porniră în fuga mare după car. Timp de pierdut nu era. Dumnezeu, care ajută popóarele asuprite, ageri mintea țeranului patriot, care-și pusese vieța în primejdie. Repede făcu Nilson o tăetură în piciorul unui cal și călăreții danezi, când ajunseră carul, credură că urmele de sânge sunt de la rana calului.

Scápând de astă primejdie mare ajunse bravul țeran în satul muntean, cătră care pornise de acasă și unde scia el bine, că între vitejii Dalecarli, țeranii iubitori de patrie și gata la ori-ce jertfă pentru ea, Gustav Wasa va fi la adăpost de ori-ce trădare și de ori-ce pericol. Evlavioși

Dalecarli se aflaú tocmai în biserică la slujba dumnezeéscă. Gustav Wasa se duse la biserică, le zugrăvi acestor patrioți țerani nenorocirea ce a cădút peste patrie și grozăviile ce le săvêrșesc dușmanii cutropitori, le istorisi cum aú fost uciși fruntașii țerii în capitală, și cum în fiecare di se umplu închisorile cu cetățenii patrioți, pe cari apoi călăii îi ucid. Wasa îi convinse, că și pe ei îi va ajunge aceeași sórte, dacă nu vor lua armele în mână să scape scumpa lor patrie de cruđii ei dușmanii.

În curênd bravii țerani din văile Dalecarlier, avênd în fruntea lor pe Gustav Wasa, însuflețiți de sfânta iubire de patrie și cu credința tare în ajutorul lui Dumnezeu, isbiră cu furie pe dușmanii țerii, dobândind isbêndă după isbêndă. Cetele patrioților sporiaú vedând cu ochii, țera se curăța di cu di de tiranii, până când jugul danez fu scuturat cu totul, iar Suedia și Norvegia vedură iarăși strălucind deasupra lor, de aci înainte pentru totdeauna, sórele libertății și al neatîrnării. Gustav Wasa fu alesul rege al întregii națiunii și strămoșul unui șir de domnitori buni și viteji, cari au ridicat țera și poporul la mărire între celelalte țeri și neamuri.

St. N. Bobancu.

Societate pentru protecțiunea animalelor

În luna lui Februarie s'aú întrunit în orașul Iași o sumă de ómeni cu simțeminte în adevêr nobile și au format o societate pentru apărarea și cruțarea viteței animalelor nestricătore. Vedeți deci că ómenii să îngrijesc nu numai de semenii și de aprópele lor, ci chiar și de animale, căci și aceste sunt înzestrate cu simțire aprópe de o potrivă cu a noastră și ele simt bucurii și dureri. Respectarea vieții animalelor și grija de a nu le face rău desvoltă în sufletul nostru cele mai alese însușiri, îmblânzesc moravurile și ne obicinuește cu simțul de iubire a de aprópelui, de iubire creștinéscă.

Din frageda copilărie începem prin a iubi pe agerii păzitori ai ogrăzilor, tovarăși nebunatici ai jocurilor noastre; ne deprindem a îngriji, în vreme de iarnă, de bietele paseri, cari nu-și mai pot găsi hrana lor dîlnică pe câmpul acoperit de zăpadă; ne ferim a face rău animalelor din curtea noastră—și prin aceste ajungem să le iubim, să ne fie simpatice, să ne fie milă de ele, să fim drepti cu dănsle—lucruri, cari se revarsă apoi în fapte bune și față de semenii noștri. Precum, din contră, e sigur că copilul, care n'are milă pentru cănele din curte, care nu să gîndește la suferințele păsărelelor înghețate și flămânde; care își face o jucăree din stricarea cuiburilor lor, — nu numai că face o faptă rea, dar își deprinde sufletul său cu nepăsare, cu nedreptate și cu cruzime, care îl fac nesimțitor în urmă și față de suferințele de aprîpelui. Numai cultivînd de mici în noi gingășia sentimentelor, dreptatea și bunătatea pentru toți, vom pune în inimile noastre temelia adevăratei culturi omenesci.

Dar îngrijirea de animalele domestice și mai ales a vitelor de muncă, creșterea lor chibzuită, cruțarea puterilor lor, ne presintă un folos tot atît de mare.

Încărcarea animalelor cu poveri peste puterea lor, expunerea bietelor dobitoce la frig, ger și arșița sîrelui, sub cerul liber și la bătaia vînturilor, a ploilor și zăpeșilor, întrebuițarea lor la munca înainte de vreme, la loviri barbare, cari merg une ori pînă la suferințele cele mai gróznice și chiar la schilodire,—tóte aceste pricinuesc pagube mari averei ómenilor. Căci vitele sunt o parte însemnată a avuției omenesci. Intocmai ca și omul, dacă vita a fost bine și cu chibzuială crescută, dacă puterile ei au fost cruțate, dacă au fost scutite de loviri pătimașe și a trăit la adăpost, — se va desvolta pe deplin, va trăi mai mult, va fi mai puternică, va putea munci mai bine și nu va degenera. Cine cruță vitele sale, își cruță averea lui, cine le asuprește, se asuprește pe sine. Și cu tóte acestea mulți mai sunt încă, cari nu-și

daū sémă de acestea și urméza pornirilor lor bārbare.

Vitele frumoșe sunt sprijinul temeinic al agriculturii mai ales. Ele sunt un însemnat isvor de câștig, a cărui îmbelșugare atárnă de frumuseța, de puterea și de rasa lor. Aceste tóte nu se pot dobândi de cît prin creșterea și îngrijirea deosebită și inteligentă.

Dar nu numai animalele domestice trebuie ocrotite, ci și ori ce ființe viețuitoare folositore și mai ales a paserilor, cari ne apără în contra insectelor vătămătoare pomilor și agriculturii. Cea mai mică păsăruică are nevoie zilnic de o sumă fôrte mare de fluturi, omiđi, cărăbuși, (gândaci) pentru a se hrăni. S'a calculat că o singură vrăbie mănăncă pe zi mai multe sute de asemenea vietăți.

Și astfel din zorii zilei și pînă în amurg, harnicele păsărele se luptă cu dușmanii stricători ai grădinilor și sămînăturilor noastre, răsplătind cu prisosință adăpostul și îngăduirea pe care omul — din nenorocire nu în tot-deauna — le dă în apropierea sa.

Se vede deci că protecțiunea animalelor este nu numai o datorie morală, ci și o datorie pentru interesele agriculturii.

Ca și în alte țeri civilisate, așa și în țara noastră chiar legea pedepsește pe cel ce va maltrata dobitocele sau le va supune la poveri mai presus de puterea lor, cu amendă de la 5 pînă la 10 lei. Dar ca în tóte țările așa și la noi s'a găsit că e bine să se formeze și anume societăți de protecțiune pentru ca fie-care om să pótă controla pe cei ce fac rău animalelor și să ia măsurile de lipsă spre îndreptare.

În vremile de mai înainte țara noastră era vestită pentru frumusețea vitelor sale. În urma relei îngrijiri însă aceste au dat înapoi, au degenerat așa de tare în cît dacă vrea cineva să aibe vite bune și frumoșe trebuie să le aducă din alte țări și astfel o mulțime de bani, care ar fi mai bine să rămână în țară, trec la alții și profită de ei speculanții streini. Multe rele mai face nechibzuința și nesciința noastră. Așa de pildă a fost sórta paserei.

Pastor roseus (un fel de sturz), care trăia în cânduri mari la gurile Dunării, nimicind lăcustele mai ales și care ați a dispărut aproape cu totul. Se crede că el are obiceiul să omóre mai întâiu 99 de lăcuste și apoi mănâncă una. Așa s'a întâmplat cu *Ibisul*, altă dată în mare număr la Dunăre, ați nu se mai găsește de cât foarte rar. Ba mai deunăți se trimesese în timp de doi trei ani în America suma colosală și aproape de necredut de peste un milion de stigleți și de scatii devastându-se ast-fel țara noastră în profitul Americii.

Și toate aceste paseri se vând pe prețuri de nimic, cu 5 bani bucata, cât adică se plătește păsărilor noștri, pe când speculanții câștigă prețuri foarte mari.

Răul tratament al animalelor este deci o faptă rușinosă și păgubitoare pentru om.

În societatea acesta pot intra și elevii școlilor secundare plătiind un leu anual, iar cei ai școlilor primare nu plătesc nimic. Consiliul societății poate scuti de plată la cerere pe cine va crede de cuviință. Societatea recompensează pe cei cu merite pentru scopul societății. Fiecare membru primește carta sa de membru. Vor fi anumite premii, care se vor da celor meritoși. Se pot forma grupe pe ținuturi. Noi sfătuim pe tinerii noștri amici să se facă membrii acestei nobile societăți, căci mult bine vor putea aduce patriei.

Persoanele doritoare de a se face membri să pot adresa la Societatea română pentru protecțiunea animalelor, în Iași, str. Păcurari 2.

VRACIUL

De *Pietari Paivarinto* trad. de I. C. Panțu profesor-Brașov

„Ce aveți de gând să faceți cu mine?” întreabă Vilco.

„Avem să te purtăm din curte în curte, să te arătăm lumii. Tuturora avem să le istorisim, cum te-am găsit și cum îți făceați meșteșugurile.”

„Nu, așa ceva să nu faceți!” se răsti Vilco.

„Dar cine ne poate opri? răspunseră tinerii și avem să arătăm lumii și lucrurile astea, găsite în sac. Așa o să facem, și apoi om vedea ce ne mai rămâne de făcut.”

După-ce băgară în sac lucrurile, îl luă în spate unul din ceta și plecară mai departe. Pe Vilco îl duceau de funie și se îndreptară cu toții către curtea cea mai de aproape. Ajunși în curte sculară pe găzde și le povesti totă întâmplarea acesta ciudată. Vilco, vai de el, trebuia să stea față, căci era legat ca un condamnat și trebuia să sufere batjocura, ce o puneau toți ai casei pe capul lui.

L'au purtat în chipul acesta pe la trei curți, l'au arătat gazdelor și în tot locul au fost luat în rîs și batjocorit. Mergând mai departe, cu gând să trecă la altă curte, dar peste ghiața unei gârle stătătoare. Vilco nu mai voia să meargă și se trânti jos pe zăpadă. Se gândia bietul și grăză îl apuca, că se va face în curând diuă și nu voia nici-decum să fie vădut mai de aproape de lume și să fie luat în bătae de joc. Deși îl îmboldiră cu bătele, totuși nu se ridică de jos, ci se ruga să-i dea drumu.

„Nu crede că ai să scapi cu una cu două din mâinile noastre”, fu răspunsul tinerilor și fiind-că nu era chip să-l urnească din loc, îl luară pe sus și cercară să-l ducă mai departe. Vraciul însă era greu, da din picioare și se svêrcolea, ast-fel, că a trebuit să-l lase éráși jos.

Ajunseră aproape de gaura din ghiață taiată, lângă o curte.

„Fiind-că ne face atâtea neajunsuri, haid să-l trântim în gaură”, grăi în cele din urmă conducătorul.

„Ásta e lucrul cel mai cuminte”, răspunseră tovarășii lui. „Să-l aruncăm în apă.”

„Nu mă omoriți!” se văicăra Vilco.

„Svêrcolirile tale cu picioarele nu-ți ajută nimic, ai făcut atâtea rele pe lume, încât o ast-fel de pedepsă, nu este prea mare pentru tine. Apucați-l băieți!” di-se conducătorul, și le făcu semn tovarășilor săi. Il apucară cu toții și — hăldăbăc, vraciul era în apă. Il țineau însă de cefă și îl scóseră îndată și-l lăsară éráși d'asupra gheței.

„Mai ai poftă de sburat?” îl întrebară cu toții. — Lăsați-mi viața! se tânguia vraciul. — Noi n'avem nici o milă, nici o îndurare! răspunseră tinerii. — Să-l mai cufundăm odată în apă. — Și el își face toate bazaconiile lui de trei ori, una după alta. — Așa e! — De trei ori să-l băgăm în apă — Și a treia oră să-l lăsam să meargă. — Unde? — Pe sub ghiață. — Ajutor! Ajutor! se văieta Vilco. — Tac! să nu mai dăci nici cărc, căci alt-fel te vărăm sub ghiață. Acolo, sub ghiață să-ți faci meșteșugul teú și să sbori. Il apucară din nou, îl cufundară de două ori în gaura gheței și apoi îl scóseră iarăși d'asupra.

„De ore-ce nu voesc să meargă, îl vom pune să sbóre”, grăi unul din cei de față. „Cine aduce un par de la gard?” Curând alergă unul dintre tineri și se întorse repede cu parul. — „Să-l deslegăm și să-l băgăm parul prin mânecile hainei, ca să aibă aripă. Are și lipsă de a-

ripi, dacă vrea să meargă în Laponia și să se întorcă îndărăt, căci mijeste de ăi și duhurile necurate, nu se simt bine în faptul ăilei. Așa au ăis, așa au și făcut. Tinerii înfășurară funia, vârâră parul prin mânecile hainei pe la spate și-i legară strâns mâinile de par, pe la încheeturi.

«Ese un duh admirabil, are să fie încântător duhul necurat», strigară tinerii cu haz.—«Un drac cu gust, numai cörnele îi lipsesc.—Scöteți fõrfecile din sac!—«Ce să facem cu ele?—Să-i punem cörne.—Se pöte așa ceva? Băgăm fõrfecile prin căciulă și cörnele sunt gata.—Förte bine! Asta are să iasă de minune“.

Luară căciula lui Viclo din cap, făcură două găuri în ea, strâmbară mânerile fõrfecilor după forma capului, scöseră tăișurile fõrfecilor prin găurile căciulei—și éta cörnele gata.

„Ce să facem cu sacul de farmece? — Să-l aruncăm prin gaura gheței! Să-l umplem cu bolovan și așa să-l aruncăm.—Să nu-i dăm öre de mănecare, ca să pötă merge pe piciöre până acasă?—Ce să-i dăm?—Ei apoi, să-i dăm din merindea lui, din sac.—Și apoi să-l lăsăm singur.—Nu-i bine, căci are să strige după ajutor și astfel nu l'ar vedea, decât puțin, nu l'ar vedea tot satul.—Ar trebui să-i legăm gura... să i-o înfundăm cu bazaconiile, ce le-a adunat în sac“.

Luară câte ceva din sac și îi astupară lui Viclo gura bine de tot, îi puse un căluș în gură și legară capetele călușului cu sföră și o dete după cefă. Umplură apoi sacul cu bolovan și îl prăvăliră în gaura gheței, după cum ăisese mai înainte unul dintre ei.

Pe Viclo însă îl lăsară slobod și îi ăiceau în batjocură: «Acum plăcă, dute, dute cum îți place, dute pe piciöre ori sböră. Tu ai și piciöre și aripă.

Viclo mergea, cam împletecindu-se, dar grăbit cătră casa sa, căci frigul după scaldă îl cam întetia.

«Fii sănătos! spune și acasă sănătate!» strigară tinerii în urma lui.—«Spune sănătate tuturor pe cari îi vei întâlni în cale.—Spune sănătate și poporului, care merge la biserică, dacă cumva nu vei ajunge până atunci la casa ta.—Ean' uitați-vă ce frumos îi șade!—Așa aripă admirabile.—Și-apoi cörnele?»

Așa rîdea tinerii de Viclo, care mergea strună cătră casă.

Lăsăm pe tinerii în pace și urmărim pe Viclo în drumul seü trist, să vedem cum se termină lucrul, pentru ca astfel să avem un chip complet al acestei hazlii întâmplări.

Sërmanul vraciü într'adevër avea o înfățișare ciudată. Țapăn și cu capul dat spre cefă, cu un par lung vârât prin mânecile sumanului; căciula pe dos și tăișurile fõrfecilor scöse prin căciulă, întocmai ca nisce cörne în frunte; în gură un căluș cu capetele în lături; bucle

umflate ca nisce bășici—asa era acum vestitul vraciü și ud pân' la piele, mergea pleostit spre locuința lui. Din întâmplare nu era rece afar' din cale, căci de sigur altmintrelea ar fi înghețat pân' la os. Era totuși friguleț în faptul ăilei..., sumanul ud îi înghețase. A avut însă și puțin noroc bietul Viclo, că ömenii încă nu se sculaseră, așa, că până acasă la el n'a întâlnit pe nimenea.

Viclo avea un frate mut și cam hăbăuc. Era însă förte puternic. Ajuns acasă Viclo nu putu intra pe pörtă, decât întorcându-se de-a latul. Frate-seü, mutu, se sculase tocmai cu ceva mai înainte, se îmbrăcase și se uita pe feréstră. Când a vedut el pe Viclo pe lângă gardul vecinului, s'a speriat gröznic și credea că-i dracu în persönă. Îndată puse mâna pe un rud de la ciubare și bălbăind și urlând eși afară, în curte și tăbără asupra necunoscutului, o ciuhă ce băgă fiori în ösele lui.

Viclo căuta să se ferescă și să scape de mutu de frate-săü, dar acesta alerga furios după el. Era curios de vedut—unul, sārind ca un cocor, îngrijiat de viața lui, ca un duh ce sböră, dar ale căru aripă, acum în răsăritul sórelui, își perduseră puterea de a se înălța, de a sbura, celalt, cu rudul de la ciubare în mână gata să lovescă, se învărtea împrejurul urâtei dihăni. În acest joc curios și neplăcut urlău amândoi: unul, pentru că era mut și nu putea vorbi, ear celalt pentru a se arăta cine este, vrënd să fie cunoscut și să-și scape viața. Mutul era furios. Cine știe cum s'ar fi isprăvit comedia asta, dacă—din norocire—prin urletul amëndurora nu s'ar fi sculat și cei l'altă din curte. Cunoscără îndată posna și primejdia, și cu multă greutate scăpară pe bietul vraciü din ghiarele furiosului hăbăuc.

Vestea acestei întâmplări să răspândi repede a doua ăi în tot satul și era mare haz în sat și lumea rîdea de să prăpădea; în scurtă vreme întâmplarea acésta s'a audit în tötă împrejurimea, în întreg districtul.

Viclo n'a pățit alt ceva, decât că s'a ales cu o mică răcelă după baia, ce a trebuit să o facă. Dar.. se rușina grozav de plimbarea nenorocită așa de tare, în cât mulți ani de a rândul, n'a mai îndrăsnit să se arăte între ömeni și s'a lăsat cu totul de farmece și de doftorii și lumea nu se mai temea așa de mult de meșteșurile vraciului.

Nu-i vorba, tinerii ăștia au purces cam aspru, au fost cam Țătari cu sërmanul vraciü, cu töte acestea nu au putut scöte de tot credința deșartă înrădăcinată din vremuri vechi în popor. A fost tréba tineretului mai luminat să stărpescă credințele deșerte și nu era cu puțință să se facă acest lucru, numai și numai cu învățături, cu sfaturi și cu mijlóce blânde. Îndată ce a fost dat de gol vraciul nostru, a luat și credințele deșerte, alte forme, nu mai ținea

lumea la ele, ca mai înainte și încetul cu încetul, credințele deșerte s'au dat uitărei, prin pilde și învățături, — prin mijloace mai blânde decât acelea, ce le au aplicat feciorii din sat vrăciului Vielo.

FINE.

Soluțiunile problemelor din No. 1.

Problema No. 3. Se observă (vezi figura din No. 1) că triunghiurile ABC și ABD fiind asemenea, avem:

$$\frac{AB}{BD} = \frac{BC}{AB} \text{ sau } \overline{AB}^2 = BD \cdot BC \text{ de unde}$$

$$\overline{AB}^2 - BD \cdot BC = 0 \text{ și deci egalitatea:}$$

$$\frac{\overline{AB}^2 - BD \cdot BC}{BC} = \frac{\overline{AB}^2 - BC \cdot BD}{BD}$$

$$\frac{0}{BC} = \frac{0}{BD}$$

devine: $\overline{BC} = \overline{BD}$

Numărătorii fiind nuli, egalitatea va fi verificată pentru ori ce valoare a numitorilor și deci nu se poate deduce că $BC = BD$.

A deslegat numai d-l *Mircea Radu* (București) căruia i se dă premiū: *Lectures sur t'histoire naturelle des animaux* par Paul Bert.

Problema No. 8. Plumbul, terul, cuprul, manganzul, cobaltul, mercurul, alumiul și aurul au compuși colorați numeroși dar cromul are dreptul de înțetate. Așa sesquioxidul de crom este verde, cel hidratat e albastru verdu; acidul perchromic e albastru, acidul clorocromic e roșu ca sângele, cromatul de plumb roșu, cromatul neutru de potasiu e galben ca lămâia, cel de sodiu galben deschis, persulfura de crom e cenușie, alunul de crom și sodiu e violet etc. etc.

Cromul n'a fost indicat de nimeni, iar răspunsul cel mai bun dat a fost al elevului *Ión Roman* cl. VI Seminarul central București, care a citat compuși colorați al alumiului.

Soluțiunile problemelor din No. 3

Problema No. 1. Numerile, care înmulțite prin ele înseși în continuu dau produse în care ultima țifără e chiar acel număr sunt:

$$1 \times 1 = 1 \times 1 = 1 = \dots$$

$$5 \times 5 = 25 \times 5 = 125 = \dots$$

$$6 \times 6 = 36 \times 6 = 216 = \dots$$

$$10 \times 10 = 100 \times 10 = 1000 = \dots$$

Aceste numere 1, 5, 6 și 10 au fost numite de cei vechi *circulare* sau *sferice*.

A deslegat D-nul *Iorgu Radu* (Bârlad).

Problema No. 2. a) Produsul a două numere pare consecutive e tot-deuna divisibil prin 8.

$$2 \times 4 = 8 ; 8 : 8 = 1$$

$$4 \times 6 = 24 ; 24 : 8 = 3$$

$$10 \times 12 = 120 ; 120 : 8 = 15$$

b) Produsul a trei numere pare consecutive e tot-deuna divisibil prin 48:

$$2 \times 4 \times 6 = 48 ; 48 : 48 = 1$$

$$4 \times 6 \times 8 = 192 ; 192 : 48 = 4$$

$$10 \times 12 \times 14 = 1680 ; 1680 : 48 = 35$$

c) Produsul a 4 numere pare consecutive este tot-dauna divisibil prin 384:

$$2 \times 4 \times 6 \times 8 = 384 ; 384 : 384 = 1$$

$$4 \times 6 \times 8 \times 10 = 1920 ; 1920 : 384 = 5$$

$$10 \times 12 \times 14 \times 16 = 26880 ; 26880 : 384 = 70$$

Problema n'a fost deslegată de nimeni.

Problema No. 3. Se observă că inegalitatea

$$7(7-4-3) = 3(7-4-3)$$

Factorul comun $7-4-3$ este nul și ori cari ar fi valorile celor alți factori, egalitatea este satisfăcută așa că nu putem concluda că $7=3$. A deslegat d-nii *Adrian Dumitrescu-Bumbesci* (Turnu Severin) *I. Simionescu* (Focșani) *I. Staia* și *Mircea Radu* (București).

Problema No. 4. Esența de terebentină a cărei densitate este de 0,874. A deslegat numai d-nii *Mircea Radu* (București) și *I. Stoicescu* (Craiova).

Problema No. 5. De ce sarea în pulbere e opacă? Fie-care particică reflectează lumina ce cade pe ele și reflexiunile la suprafețele lor sunt atât de numeroase în cât lumina se stinge mai înainte de a ajunge la ultimele particicele de desubt.

A deslegat d-nii *I. Angelescu* și *I. Staia* (București)

Intâia ghicitore din No. 3: *Namur*, *Amur*. A deslegat-o *V. Barbescu Craiova*. Gh. *Constantinescu Brăila*.

A doua ghicitore: *Timere-Eremit*. A deslegat-o *N. Condurache Galați*. **Al.**

ALUMINIUL

Era o zi de sărbătoare. Drapelele fluturau peste marea de case din Paris. 101 lovituri de tun buiau în aer. Cei mai înalți funcționari ai statului în uniformă de paradă, se grăbiau a merge la palatul Tuilerilor. Era serbarea metalului viitorului, a *aluminului*. Acestă zi cădea chiar în ziua nașterii fiului lui Napoleon III. Copilului i să dăruia jucărei din acest metal, întâiele obiecte de folos practic făcute din aluminu.

În adevăr acest metal fu descoperit întâiași dată la anul 1827 de chimistul german *Wöhler*, din clorura de aluminu; la 1859 chimistul francez *Claire-Deville* îl prepară ast-fel ca să pôtă fi întrebuințat la fabricațiunea de deosebite obiecte. Dar prepararea lui era foarte grea și costisitoare, astfel că cheltuelile preparării îl făcea tot așa de scump ca și aurul. Totuși să prevedea, că dacă se va afla un mijloc ușor de preparare va deveni din cauza multor proprietăți însemnate a lui, unul din cele mai folosite metale ale viitorului, se vor putea construi poduri și corăbii tot așa de tari ca oțelul și de ușore ca penele de pasere.

De atunci până astăzi s'a găsit mijlocul de a-l putea prepara mai ușor prin ajutorul curenților electrice și astăzi kilogramul de aluminu, care are un volum de trei ori mai mare ca al ferului și de patru ori ca al argintului, costă numai vr'o dece lei.

Napoleon III dorind ca acest folositor metal să pôtă fi întrebuințat cât mai mult în viața practică, ajută cu bani pe vestitul technician Sir Henry Bessemer, care după ce făcu o mulțime de experimente reuși ca ostenele lui Deville pentru prepararea aluminului să ajungă la un bun sfârșit. Aluminu se extrage astăzi din cea mai răspândită combinațiune ce se găsește pe planetul nostru, din argilă sau lut. Argila e compusă adică din aluminu și oxigen. Astfel nu e de mirare că aluminu se află în tot locul în jurul nostru, în cărămizile zidurilor și în țiglele acoperișelor, într'o mulțime de vase din cari mâncăm și bem și multă dreptate a avut unul din cei d'întâi chimiști, care l-a studiat dicând, că aluminu are să devină odată metalul cel mai întrebuințat. Aluminu să găsească și în unele petre scumpe, ca safire și rubine, în corindon, topaz, beril, în feldspat, mică și amfibol, iar prin ajutorul analizei spectrale esistența lui s'a dovedit și în fotosfera soarelui. Aluminu curat are culóre albă ca a argintului și lustru frumos metalic, să pôtă cu ușurință preface în foi subțiri, e deci maleabil și în fire subțiri, este deci ductibil. O placă subțire de aluminu plutește pe apă ca lemnul cu toate că este de două ori și jumătate mai greu ca apa, adică pondul lui specific este 2,58.

Se pôtă tórce în fire foarte subțiri. Aluminu este aprópe un metal nobil, căci el nu ruginește aprópe de loc sau foarte anevoie, chiar și când se încăldește. Aluminu arde în oxigen cu o lumină vie, însă numai în foite foarte subțiri. Apa nu-l atacă asemenea mai de loc, dacă este curat. Are un sunet foarte frumos și înalt. Putem aședa aluminu, din cauza proprietăților sale, deoparte între aur, platină și argint și între nichel, mangan, cupru, cositor și fer de altă parte.

El va alunga argintul dintr'o mulțime de industrii. Din cauza maleabilității lui în curând va lua locul staniolului (cositorului). El este de mare folos în fabricațiunea instrumentelor musicale precum și a deosebitelor obiecte de lux și de gospodărie precum lămpi, pepteni, ochiane, ace de păr, lanțuri de ceasornice, tocuri de scris. La fabricațiunea ferului și a oțelului se întrebuințază de asemenea în mici cantități dând acestora calități mai frumoase. Vasele de aluminu nu sunt aprópe de loc atacate de mâncările acre, prin urmare ele nu au o influență stricăcioasă asupra sănătății.

Dacă încăldim apa într'un vas de aluminu se tulbură, dar această tulbureală nu e otrăvitoare. Ceaiul și cafeaua însă nu-l atacă, asemenea beuturile spirtóse, vinul, laptele acru, sucurile de fructe; foarte puțin este atacat de oțet și anume de esența de oțet.

Fiind-că este puțin atacat se pôtă întrebuința cu mare folos în fabricile de colorii, spirt, bere și în altele, în formă de țevi, apoi pentru aparate optice, chirurgice, mecanice, pentru ponderii la balanțe, la clopote din cauza sonorității ce dă aliagelor sale. Din cauza ușurinței lui se întrebuințază la facerea de coifuri, caschete ș. a. pentru soldați și pompieri, la fel de fel de arme, la luntiri și corăbii. Deși tăria aluminului curat este mică, amestecat însă cu alte metale capătă o duritate admirabilă. Ast-fel un aliagiū de aramă cu 5—12 procente de aluminu are o mare tărie, colórea și luciul aurului și se pôtă turna cu ușurință în tipare. Un alt aliagiū este bronzul de aluminu din care se fac deosebite obiecte, ca ceasornice de buzunar, linguri, ș. a. ér din cauza tenacității și a elasticității lui se fac spiralele la ceasornicele de buzunar. El se topește la 660°C. și la o temperatură cu mult mai înaltă se preface în vaporii. Din cele amintite se pôtă deci prevesti cu siguranță, că într'un viitor apropiat aluminu va deveni metalul cel mai întrebuințat.

NOSTIMADE ȘI ANECDOTE ȘCOLARE

(DIN LUCRARI SCRIPTICE)

Cărăbușul este o insectă inversă și are aripi la picioare.—

Boul are în cap două córne, care sunt în număr de două.

LUNA IUNIE (Cireșar)

Iunius. Juin. Juni. Skiroforion.

Țile vrednice de însemnat în această lună.

3/15. Iunie, 1389. Bătăia de pe câmpul Merlei.

5/17. 1789. Inceputul revoluțiunii franceze.

6/18 1818. Bătăia de la Waterloo.

* Însemnează născut. † Însemnează mort.

24. Iunie 1373. * Reformatorul Huss. † 1415.

30. Iunie 100 a. Ch. * C. Iulius Caesar.

La boi osul frontal este înaintat în urmă.
Dacă omul stă într'un picior, nu poate să stea,
dar în două nu cade.

Ilustrațiile articolului «Fluturii» din No. 4 sunt lucrate după desemele câtorva elevi ai Școlii ceramice din T.-Jiu fig. 1 de D. Păcurariu, fig. 2 și 3 de L. Stănculescu, fig. 4 de C. Tălvescu. În No. 6 portretul lui A. Carnegie este desemnat de D. Păcurariu.

Rugăm pe toți domnii cari au primit numerile de până acum din «Amicul Tinerimei» să binevoască a ne trimite prețul abonamentului.

Cine din abonații noștri va trimite rezolvarea cea mai corectă a problemelor, ghicitoarelor, șaradelor ș. a. va lua parte la un premiu, o carte folositoare.

Soluția câștigătorului și numele celor ce vor fi rezolvat problemele se vor publica în numărul viitor.

Fie-care din tinerii noștri este invitat a ne trimite ghicitori, șarade, aritmografe ș. a. compuse de el însuși (nu copiate) cari se vor publica spre deslegare. Ele trebuie scrise lămurit și exact și soluțiunea pusă la urmă.

Cu No. 6 să închie o jumătate de an. Numerile apărute se pot avea și în broșură separată cu prețul de 4 lei. Rugăm pe d-nii cari au abonat pe 6 luni să-și renouiască de cu vreme abonamentul pentru a doua jumătate de an.

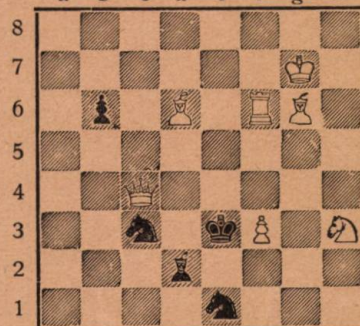
JOCUL ȘAHULUI

(Urmare)

Atacul regelui numit «șah la rege». Se dă că o figură atacă pe alta, când una pusă în mișcare poate lua pe alta — dacă jucătorul nu-i pune pedecă — lucru ce nu se poate face întotdeauna. Un atac contra regelui protivnic se dă «șah la rege» sau numai «șah». Jucătorul, al cărui rege e amenințat se poate apăra în trei feluri: a) să ia figura de care e amenințat, b) să mișcă regele pe un pătrat, pe care nu este pericol, c) să mișcă o altă figură orecare, ast-fel ca aceasta să întrerupă direcția figurei amenințătoare. Ast-fel în poziția următoare (vezi fig. de jos), albul poate mișca aghiotantul de pe C 4 pe C 5. Această mișcare jucătorul o însoțește de espresiuinea: șah la rege! căci aghiotantul alb atacă din patratul C 5 pe regele negru de pe

e 3. Regele negru se poate apăra în acest caz în două din modurile amintite și anume: să luând aghiotantul alb prin soldatul de pe b 6, sau mișcând regele pe e 2. Pe un alt patrat regele negru nu se poate mișca, căci ar putea fi bătut, luat, și prin acesta jocul ar fi terminat. Dacă aghiotantul alb se mișcă dela C 4 pe e 6, atunci regele e în șah.

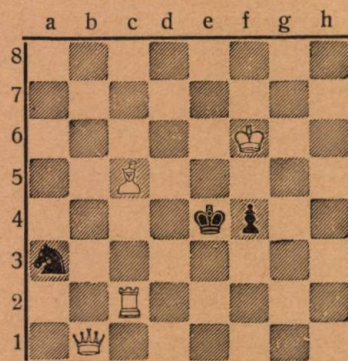
a b c d e f g h

Regele negru poate scăpa de această amenințare punându-se călarețul negru de pe c 3 pe e 4. Prin această atacul aghiotantului alb, contra regelui negru, e împedecat, fiindcă îi închide drumul.

O figură poate să dea șah sau deadreptul său să-și facă loc liber prin mișcarea unei alte figuri orecare din armata sa, figură, care închide înaintea calea în direcția regelui dușman. Un ast-fel de șah se dă «acoperit». În exemplul următor (vezi fig. mai jos) se va vedea cum prin mișcarea turnului c 2 se dă regelui negru un «șah acoperit», căci direcția aghiotantului alb b 1 spre regele negru e 4, pe care până acum îl acoperea turnul c 2, prin mișcarea acestuia, devine liberă. Dacă turnul se va mișca pe unul din patrații a 2, b 2, d 2, f 2, g 2, h 2, e 1, c 3, se va produce un simplu «șah acoperit», în contra căruia negrul să poate apăra în trei feluri și anume: să ia călarețul a 3 iea pe aghiotantul alb, sau sărind pe c 2 și luând turnul, acoperind ast-fel regele amenințat de aghiotantul alb sau în fine mișcând regele pe un patrat sigur.

Dacă turnul c 2 se mișcă pe patrații e 2 sau c 4 atunci dă el însuși șah la rege. Dar în același timp dă și aghiotantul. În aceste două cazuri avem a face cu un «dublușah», adică regele e atacat deodată din două părți. Fiindcă turnul și aghiotantul dau deodată șah, negrul nu-și poate apăra regele său luând pe aghiotantul b 1 cu calul de pe a 3, căci regele tot ar rămâne atacat de turn. De aceea regele trebuie să-și părăsească locul său și să treacă pe d 5 sau pe f 3, unde nu poate fi atacat de aceste două figuri dușmane.

Director, proprietar și editor I. MOISIL prof. și directorul gimnasiului din Târgu-Jiu.
Comitetul de redacție: AL. ANDRONESCU, STEF. BOBANCU, AUG. CRAIȚIC, ECON. I. MĂLĂEȘCU
I. MOISIL, profesori ai Gimnasiului Tg.-Jiu

TIPARUL N. D. MILOȘESCU, FURNISORUL CURȚII REGALE T.-JIU.